

BG

BG

BG

СПОРАЗУМЕНИЕ ЗА ИКОНОМИЧЕСКО ПАРТНЬОРСТВО
МЕЖДУ ДЪРЖАВИТЕ ОТ КАРИФОРУМ, ОТ ЕДНА СТРАНА,
И ЕВРОПЕЙСКАТА ОБЩНОСТ И НЕЙНИТЕ ДЪРЖАВИ-ЧЛЕНКИ,
ОТ ДРУГА

АНТИГУА И БАРБУДА,
БАХАМСКАТА ОБЩНОСТ,
БАРБАДОС,
БЕЛИЗ,
ДОМИНИКА,
ДОМИНИКАНСКАТА РЕПУБЛИКА,
ГРЕНАДА,
РЕПУБЛИКА ГАЯНА,
РЕПУБЛИКА ХАИТИ,
ЯМАЙКА,
СЕЙНТ КРИСТОФЪР И НЕВИС,
СЕЙНТ ЛУСИЯ,
СЕЙНТ ВИНСЪНТ И ГРЕНАДИНИ,
РЕПУБЛИКА СУРИНАМ,
РЕПУБЛИКА ТРИНИДАД И ТОБАГО,

наричани по-долу „държавите от КАРИФОРУМ“,

от една страна, и

КРАЛСТВО БЕЛГИЯ,
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ЧЕШКАТА РЕПУБЛИКА,
КРАЛСТВО ДАНИЯ,
ФЕДЕРАЛНА РЕПУБЛИКА ГЕРМАНИЯ,
РЕПУБЛИКА ЕСТОНИЯ,
ИРЛАНДИЯ,
РЕПУБЛИКА ГЪРЦИЯ,
КРАЛСТВО ИСПАНИЯ,
ФРЕНСКАТА РЕПУБЛИКА,

ИТАЛИАНСКАТА РЕПУБЛИКА,
РЕПУБЛИКА КИПЪР,
РЕПУБЛИКА ЛАТВИЯ,
РЕПУБЛИКА ЛИТВА,
ВЕЛИКОТО ХЕРЦОГСТВО ЛЮКСЕМБУРГ,
РЕПУБЛИКА УНГАРИЯ,
РЕПУБЛИКА МАЛТА,
КРАЛСТВО НИДЕРЛАНДИЯ,
РЕПУБЛИКА АВСТРИЯ,
РЕПУБЛИКА ПОЛША,
ПОРТУГАЛСКАТА РЕПУБЛИКА,
РУМЪНИЯ,
РЕПУБЛИКА СЛОВЕНИЯ,
СЛОВАШКАТА РЕПУБЛИКА,
РЕПУБЛИКА ФИНЛАНДИЯ,
КРАЛСТВО ШВЕЦИЯ,
ОБЕДИНЕНОТО КРАЛСТВО ВЕЛИКОБРИТАНИЯ И СЕВЕРНА ИРЛАНДИЯ,

Договарящи страни по Договора за създаване на Европейската общност и Договора за Европейски съюз, наричани по-долу „държавите-членки на Европейския съюз“,

както и

ЕВРОПЕЙСКАТА ОБЩНОСТ, от друга страна,

КАТО ВЗЕХА ПРЕДВИД преразгледания Договор от Чагуарамас за създаване на Карибска общност, включваща Единния пазар и икономика между държавите от КАРИКОМ, договора от Бастер за създаване на Организацията на източнокарибските държави и Споразумението за установяване на зона за свободна търговия между Карибската общност и Доминиканската република, от една страна, и Договора за създаване на Европейската общност, от друга;

КАТО ВЗЕХА ПРЕДВИД Споразумението за партньорство между държавите от Африка, Карибите и Тихоокеанския басейн, от една страна, и Европейската общност и нейните държави-членки, от друга страна, подписано в Котону на 23 юни 2000 г. и преразгледано на 25 юни 2005 г., наричано по-долу „Споразумението от Котону“;

КАТО ПОТВЪРЖДАВАТ ОТНОВО ангажимента си да спазват правата на човека, демократичните принципи и принципа за върховенството на закона, които са съществени елементи на Споразумението от Котону, както и принципа на доброто управление, който е основен елемент от Споразумението от Котону;

КАТО ОТЧИТАТ необходимостта от насърчаване и ускоряване на икономическото, културно и социално развитие на държавите от КАРИФОРУМ, с цел да се допринесе за

мира и сигурността и да се насърчи установяването на стабилна и демократична политическа среда;

КАТО ОТЧИТАТ важността, която придават на договорените на международно равнище цели за развитие, както и на Целите на хилядолетието за развитие на Организацията на обединените нации;

КАТО ОТЧИТАТ необходимостта от насърчаване на икономическия и социален прогрес за народите им по начин, съвместим с устойчивото развитие, при спазване на основните трудови права в съответствие с ангажиментите, поети от тях в рамките на Международната организация по труда и при опазване на околната среда в съответствие с Декларацията от Йоханесбург от 2002 г.;

КАТО ПОТВЪРЖДАВАТ ОТНОВО своя ангажимент да работят заедно за постигане на целите на Споразумението от Котону, които включват премахването на бедността, устойчивото развитие и постепенното присъединяване на държавите от Африка, Карибите и Тихоокеанския басейн към световната икономика;

В ЖЕЛАНИЕТО СИ да улеснят прилагането на Визията за развитие на КАРИКОМ;

КАТО ОТЧИТАТ ангажираността си с принципите и правилата, които управляват международната търговия, по-специално тези, които се съдържат в споразумението за създаване на Световната търговска организация (СТО);

КАТО ОТЧИТАТ различията в нивата на икономическо и социално развитие между държавите от КАРИФОРУМ, от една страна, и Европейската общност и нейните държави-членки, от друга;

КАТО ОТЧИТАТ важността на съществуващите традиционни връзки, и по-специално близките исторически, политически и икономически връзки помежду им;

КАТО ОТЧИТАТ желанието си да укрепят тези връзки и да установят трайни отношения, основани на партньорство и взаимни права и задължения, подкрепяни от редовен диалог с оглед на по-добро взаимно познаване и разбиране;

В ЖЕЛАНИЕТО СИ да укрепят рамката на икономическите и търговски отношения между тях и посредством създаването на Споразумение за икономическо партньорство, което може да послужи като инструмент за развитието на държавите от КАРИФОРУМ;

В ЖЕЛАНИЕТО СИ да засилят икономическите връзки помежду си и, по-специално, търговските и инвестиционни потоци, като надграждат и усъвършенстват настоящите нива на преференциален достъп до пазара на Европейската общност за държавите от КАРИФОРУМ;

КАТО ПОТВЪРЖДАВАТ ОТНОВО ангажимента си да оказват подкрепа за процеса на регионална интеграция между държавите от КАРИФОРУМ, и по-специално за укрепване на регионалната икономическа интеграция като ключов инструмент за улесняването на интеграцията на същите в световната икономика, както и да им помагат да посрещнат предизвикателствата на глобализацията и да постигнат икономически растеж и социален напредък, съвместими с устойчивото развитие, към което се стремят;

КАТО СА НАЯСНО с факта, че за да се извлече пълната полза от увеличаващите се възможности за търговия и да се максимизират предимствата от търговските реформи, се изисква изграждане на капацитет и преодоляване на ограниченията по отношение на снабдяването в държавите от КАРИФОРУМ, и КАТО ПОТВЪРЖДАВАТ ОТНОВО основната роля, която може да изиграе помощта за развитие, включително помощта за търговията, за подпомагане на държавите от КАРИФОРУМ да приложат настоящото споразумение и да извлекат произтичащите от него ползи;

КАТО ПРИПОМНЯТ ангажираността на Европейският съюз (ЕС) да увеличава помощта за развитие, в това число и на помощта за търговията, и да гарантира, че съществен дял от ангажиментите на Европейската общност и ангажиментите на държавите-членки на ЕС са посветени на държавите от АКТБ;

ТВЪРДО РЕШЕНИ да гарантират, че сътрудничеството за развитие на Европейската общност за регионалното икономическо сътрудничество и интеграция, както е посочено в Споразумението от Котону, се осъществява по такъв начин, че да се максимизират очакваните ползи от настоящото споразумение;

КАТО СЕ АНГАЖИРАТ да си сътрудничат, в съответствие с Парижката декларация относно ефективността на помощите, консенсуса в ЕС относно развитието и партньорството за растеж, стабилност и развитие между ЕО и държавите от Карибския регион, с цел да улеснят приноса на държавите членки на ЕС и участието на други донори в подкрепа на усилията на държавите от КАРИФОРУМ за постигане на целите на настоящото споразумение;

УБЕДЕНИ, че Споразумението за икономическо партньорство ще създаде нов по-благоприятен климат за техните отношения в сферата на търговията и инвестициите и ще създаде нови динамични възможности за растеж и развитие;

Се споразумяха за следното:

ЧАСТ I

ТЪРГОВСКО ПАРТНЬОРСТВО ЗА УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ

Член 1

Цели

Целите на настоящото споразумение са:

- а) да се допринесе за намаляването и евентуалното премахване на бедността посредством установяването на търговско партньорство в съответствие с целта за устойчиво развитие, с Целите на хилядолетието за развитие и Споразумението от Котону;
- б) да се насърчат регионалната интеграция, икономическото сътрудничество и доброто управление, като по този начин се създаде и приложи ефикасна,

предсказуема и прозрачна регулаторна рамка за търговията и инвестициите между страните по споразумението и в региона на КАРИФОРУМ;

- в) да се насърчи постепенната интеграция на държавите от КАРИФОРУМ в световната икономика, в съответствие с техния политически избор и приоритети за развитие;
- г) да се подобри капацитетът на държавите от КАРИФОРУМ в областта на търговската политика и въпросите, свързани с търговията;
- д) да се подобрят условията за засилване на инициативата в инвестициите и в частния сектор и да се заздравят снабдителският капацитет, конкурентоспособността и икономическият растеж в региона на КАРИФОРУМ;
- е) да се укрепят съществуващите отношения между страните по споразумението въз основа на солидарност и взаимен интерес. За тази цел, като се вземат предвид съответните им равнища на развитие и в съответствие с ангажиментите по линия на СТО, споразумението цели да укрепи търговските и икономически отношения, да стимулира зараждането на нова динамика на търговията между страните по споразумението посредством постепенна, асиметрична либерализация на търговията между тях, и да засили, разшири и задълбочи сътрудничеството във всички области от значение за търговията и инвестициите.

Член 2

Принципи

1. Настоящото споразумение се основава на Основните принципи и Съществените и основни елементи на Споразумението от Котону, определени съответно в членове 2 и 9 от Споразумението от Котону. Настоящото споразумение цели да доразвие разпоредбите на Споразумението от Котону у предходните споразумения между държавите от АКТЕ и ЕО в областта на регионалното сътрудничество и интеграция, както и в областта на икономическото и търговско сътрудничество.
2. Страните по споразумението се договарят, че Споразумението от Котону и настоящото споразумение се прилагат по начин, по който се допълват и усилват взаимно.

Член 3

Устойчиво развитие

1. Страните по споразумението потвърждават отново, че целта за устойчиво развитие следва да бъде прилагана и интегрирана на всяко ниво от икономическото партньорство помежду им, в изпълнение на общите ангажименти, определени в членове 1, 2 и 9 от Споразумението от Котону, и

по-специално основният ангажимент за намаляване и евентуално премахване на бедността, по начин, съвместим с целта за устойчиво развитие.

2. За случая на настоящото Споразумение за икономическо партньорство Страните по споразумението разбират тази цел като ангажимент, че:
 - а) прилагането на настоящото споразумение изцяло се съобразява с най-съществените интереси в хуманен, културен, икономически, социален, здравен и екологичен план, на съответното население и бъдещи поколения на всяка от държавите страни по споразумението;
 - б) методите за вземане на решение вземат предвид фундаменталните принципи за принадлежност, участие и диалог.
3. Вследствие на гореизложеното всички страни по споразумението се договарят да работят в тясно сътрудничество за постигането на устойчиво развитие, фокусирано върху човешката личност като основен бенефициер на развитието.

Член 4

Регионална интеграция

1. Страните признават, че регионалната интеграция е неразделна част от партньорството помежду им и мощен инструмент за постигане на целите на настоящото споразумение.
2. Страните по споразумението признават и потвърждават значимостта на регионалната интеграция между държавите от КАРИФОРУМ, като механизъм, чрез който да се предоставят на същите по-големи икономически възможности и засилена политическа стабилност, както и да се затвърди действителната им интеграция в световната икономика.
3. Страните признават усилията на държавите от КАРИФОРУМ за засилване на регионалната и подрегионална интеграция помежду си посредством преразгледания договор от Чагуарамас за създаване на Карибска общност, включваща единен пазар и икономика на държавите от КАРИКОМ, Договора от Бастер за създаване на Организация на източнокарибските държави и Споразумението за установяване на зона за свободна търговия между Карибската общност и Доминиканската република.
4. Освен това страните признават, че, без да се засягат ангажиментите, поети с настоящото споразумение, темпът и съдържанието на регионалната интеграция са въпроси, които се решават изключително от държавите от КАРИФОРУМ в упражняване на техния суверенитет и в светлината на настоящите им и бъдещи политически амбиции.
5. Страните се договарят, че партньорството помежду им се гради върху и цели задълбочаване на регионалната интеграция и се ангажират да си сътрудничат за развитието ѝ по-нататък, като вземат предвид съответните нива на развитие на страните, техните нужди, географски особености и стратегии за устойчиво развитие, както и приоритетите, които са си определили държавите от

КАРИФОРУМ и задълженията, заложи в съществуващите споразумения за регионална интеграция, посочени в параграф 3.

6. Страните се ангажират да си сътрудничат с оглед на улесняване на прилагането на настоящото споразумение и да окажат подкрепа за регионалната интеграция между страните от КАРИФОРУМ.

Член 5

Мониторинг

Страните се ангажират да извършват постоянно наблюдение на действието на споразумението посредством съответните си процедури и институции, както и посредством установените с настоящото споразумение такива, с цел да гарантират осъществяването на целите на настоящото споразумение, неговото правилно прилагане и максимизирането на произтичащите от него ползи за мъжете, жените, младите хора и децата. Страните се ангажират също така и да се консултират помежду си относно всеки проблем, който може да възникне.

Член 6

Сътрудничество в рамките на международни форуми

Страните се стремят да си сътрудничат в рамките на всички международни форуми, на които се обсъждат въпроси, свързани с това партньорство.

Член 7

Сътрудничество за развитие

1. Страните признават, че сътрудничеството за развитие е ключов елемент от партньорството помежду им и съществен фактор в осъществяването на целите на настоящото споразумение, определени в член 1. Това сътрудничество може да има финансова и нефинансова форма.
2. Сътрудничеството за развитие за регионалното икономическо сътрудничество и интеграция, както е посочено в Споразумението от Котону, се осъществява по такъв начин, че да се максимизират очакваните ползи от настоящото споразумение. Областите на сътрудничество и техническа помощ се определят по целесъобразност в отделните глави на настоящото споразумение. Сътрудничеството се осъществява по начините, предвидени в настоящия член, подлежи на постоянен преглед и се преразглежда при необходимост съгласно разпоредбите на член 246 от настоящото споразумение.
3. Финансирането от Европейската общност във връзка със сътрудничеството за развитие между държавите от КАРИФОРУМ и Европейската Общност, отпускано в помощ на прилагането на настоящото споразумение, се осъществява в рамките на правилата и съответните процедури, предвидени в Споразумението от Котону, по-специално на програмните процедури на Европейския фонд за развитие (ЕФР) и в рамките на съответните инструменти,

финансирани от общия бюджет на Европейския съюз. В този контекст един от приоритетите е подкрепата за прилагането на настоящото споразумение.

4. Пропорционално на съответните им роли и отговорности, Европейската общност и държавите от КАРИФОРУМ, страни по споразумението, вземат всички необходими мерки за гарантирането на ефективната мобилизация, предоставяне и ползване на ресурси в полза на улесняването на дейностите във връзка със сътрудничеството за развитие, предвидени в настоящото споразумение.
5. Държавите членки на Европейския съюз колективно се ангажират да подпомагат посредством съответните си политики и инструменти за развитие дейностите, свързани със сътрудничеството за развитие в полза на регионалното икономическо сътрудничество и интеграцията и на прилагането на настоящото споразумение в държавите от КАРИФОРУМ и на регионално ниво, в съответствие с принципите за взаимодопълняемост и ефективност на помощите.
6. Страните си сътрудничат с цел улесняване на участието на други донори, желаещи да подпомогнат дейностите по сътрудничество, посочени в параграф 5, както и за да подкрепят усилията на държавите от КАРИФОРУМ за постигане на целите на настоящото споразумение.

Член 8

Приоритетни области на сътрудничество

1. Сътрудничеството за развитие, предвидено в член 7, е съсредоточено най-вече върху следните области, по-подробно изложени в отделните глави на настоящото споразумение:
 - i) Предоставяне на техническа помощ за създаването на човешки, юридически и институционален капацитет в държавите от КАРИФОРУМ с цел да им се окаже подкрепа в стремежа им за спазване на ангажиментите, определени в настоящото споразумение;
 - ii) предоставяне на помощ за изграждане на капацитет и институционално изграждане за данъчни реформи с цел укрепване на данъчната администрация и усъвършенстване на механизмите за събиране на приходи от данъци с цел да се премине от зависимост от тарифите и други мита и налози, към други форми на косвено данъчно облагане;
 - iii) предвиждане на мерки за подпомагане, целящи да насърчат развитието на частния сектор и на дружествата, по-специално на малките стопански субекти, и укрепване на конкурентоспособността на международно равнище на предприятията от КАРИФОРУМ и диверсификацията на икономиките на държавите от КАРИФОРУМ;
 - iv) диверсификация на износа на стоки и услуги от държавите от КАРИФОРУМ посредством нови инвестиции и развиване на нови сектори;

v) укрепване на технологичния и изследователски капацитет на държавите от КАРИФОРУМ, така че да се спомогне за развиването и спазването на международно признати санитарни и фитосанитарни мерки и технически стандарти, както и на международно признати трудови и екологични стандарти;

vi) развитие на иновационните системи в държавите от КАРИФОРУМ, включително развиване на технологичния капацитет;

vii) помощ за развиване на необходимата за осъществяването на търговска дейност инфраструктура в държавите от КАРИФОРУМ.

2. Приоритетните области на сътрудничество, най-общо изложени в параграф 1 и уточнени в отделните глави на настоящото споразумение, се изпълняват в съответствие с начините, предвидени в член 7.
3. Страните са единодушни относно ползите от съществуването на фонд за регионално развитие, израз на интереса, който всички държави от КАРИФОРУМ имат от мобилизацията и канализирането на ресурсите за развитие от ЕФР и други потенциални донори във връзка със Споразумението за икономическо партньорство. В тази връзка държавите от КАРИФОРУМ се стремят да създадат такъв фонд в рамките на две години от датата на подписване на настоящото споразумение.

ЧАСТ II

ТЪРГОВСКИ И СВЪРЗАНИ С ТЪРГОВИЯТА ВЪПРОСИ

ДЯЛ I

ТЪРГОВИЯ СЪС СТОКИ

Глава 1

МИТА

Член 9

Обхват

Разпоредбите на настоящата глава се прилагат за стоки с произход от ЕО като страна по споразумението или от която и да е от държавите от КАРИФОРУМ¹.

¹ Освен когато изрично е предвидено друго, понятията „стоки“ и „продукт“ имат едно и също значение.

Член 10

Правила за произход

За целите на настоящата глава, „с произход от“ означава, че стоката отговаря на правилата за произход, определени в протокол I. През първите пет години след влизането в сила на настоящото споразумение страните по него преразглеждат разпоредбите на протокол I, с цел по-нататъшно опростяване на понятията и методите, използвани за целите на определяне на произхода в светлината на нуждите за развитие на държавите от КАРИФОРУМ. При подобно преразглеждане страните вземат предвид развитието на технологиите, производствените процеси и други фактори, които биха могли да наложат изменения в разпоредбите на протокол I. Всякакви подобни изменения се внасят с решение на съвместния съвет КАРИФОРУМ—ЕО.

Член 11

Мито

Понятието за мито обхваща всяко мито или такса, включително всякаква форма на допълнително мито или допълнителна такса, които се събират във връзка с вноса или износа на стоки, но не включва:

- а) вътрешни данъци или други вътрешни налози, наложени в съответствие с член 27;
- б) антидъмпингови, изравнителни или предпазни мерки, налагани в съответствие с глава 2 от настоящия дял;
- в) такси или други налози, наложени в съответствие с член 13.

Член 12

Класификация на стоките

Класификацията, която се прилага спрямо стоките, попадащи в обхвата на настоящото споразумение, е определена в Хармонизираната система за описание и кодиране на стоките, в съответствие с приложимите правила за класификация. Специалният комитет по митническото сътрудничество и търговските облекчения, посочен в член 36, се занимава с проблемите, свързани с класификацията на стоки, които възникват в резултат от прилагането на настоящото споразумение.

Член 13

Такси и други налози

Размерът на таксите и другите налози, посочени в член 11, е ограничен до размера на приблизителната стойност на извършените услуги и те не представляват косвен начин за закрила на националните продукти, нито облагане за данъчни цели, събирано върху вноса или износа. Те не превишават реалната стойност на предоставената услуга. Не се налагат такси и налози за предоставяне на консулски услуги.

Член 14

Премахване на митата върху износа на стоки с произход

1. Не се прилагат мита за износ на стоки с произход от държавите от КАРИФОРУМ и внесени в ЕО като страна по споразумението, и обратно.
2. Независимо от параграф 1, подписалите държави от КАРИФОРУМ, включени в приложение I, отменят митата върху износа, определени в същото приложение, в срок от три години след подписването на настоящото споразумение.

Член 15

Мита върху вноса на стоки с произход от държавите от КАРИФОРУМ

Стоките с произход от държавите от КАРИФОРУМ се внасят в ЕО като страна по споразумението безмитно, с изключение на стоките, посочени в приложение II, при определените в него условия.

Член 16

Мита върху вноса на стоки с произход от ЕО като страна по споразумението

1. При вноса им в държавите от КАРИФОРУМ, стоките с произход от ЕО като страна по споразумението се облагат с мита, не по-високи от посочените в приложение III.
2. При вноса им в държавите от КАРИФОРУМ, стоките с произход от ЕО като страна по споразумението се освобождават от всички мита по смисъла на член 11, освен от посочените в приложение III.
3. Държавите от КАРИФОРУМ могат да продължат да прилагат подобни мита при вноса на всяка стока с произход от ЕО като страна по споразумението по смисъла на член 11, различни от изброените в приложение III, за период от десет години след подписването на настоящото споразумение, при условие че тези мита се прилагат за въпросната стока към датата на подписване на настоящото споразумение и че същите мита се налагат и за сходните стоки, внасяни от всички други държави.
4. За период от седем години след подписването на настоящото споразумение от подписалите държави от КАРИФОРУМ не се изисква да предприемат поетапна отмяна на митническите налози, различни от изброените в приложение III и посочени в параграф 2. Този процес се съпътства от необходимите данъчни реформи, както е предвидено в член 22.
5. С цел да се осигури прозрачност, въвеждането на подобни мита се съобщава на Комитета по търговия и развитие КАРИФОРУМ—ЕО в срок от шест месеца, считано от датата на подписване на настоящото споразумение. Комитетът за

търговия и развитие КАРИФОРУМ—ЕО бива незабавно нотифициран и при тяхната отмяна.

6. В случай на сериозни затруднения по отношение на вноса на дадена стока, графикът за намаляване на митата и за тяхната отмяна може да бъде преразгледан от Комитета по търговия и развитие КАРИФОРУМ—ЕО по общо съгласие с цел за евентуално изменение в графика за намаляване или отмяна. Подобни изменения в никакъв случай не водят до удължаване на времевите периоди в графика, за които е поискано преразглеждане по отношение на засегнатия продукт, отвъд максималния преходен период за намаляване или отмяна на митата за същата стока, предвидена в приложение III. Ако Комитетът за търговия и развитие КАРИФОРУМ—ЕО не е взел решение в срок от тридесет дни от подаването на заявление за преразглеждане на графика, държавите от КАРИФОРУМ могат временно да прекратят прилагането на графика за период от не повече от една година.

Член 17

Изменение в ангажиментите по отношение на митата

В светлината на специфичните нужди за развитие на Антигуа и Барбуда, Белиз, Доминика, Гренада, Република Гаяна, Република Хаити, Сейнт Кристофър и Невис, Сейнт Лусия, и Сейнт Винсът и Гренадини, страните могат да решат в рамките на Комитета по търговия и развитие КАРИФОРУМ—ЕО да изменят нивата на митата, определени в приложение III, прилагани за стоки с произход от ЕО като страна по споразумението при вноса им в държавите от КАРИФОРУМ. Страните по споразумението гарантират, че подобни изменения не причиняват несъвместимост на настоящото споразумение с изискванията на член XXIV на ГАТТ 1994. При целесъобразност страните могат също така да предприемат едновременно преразглеждане на ангажиментите по отношение на митата, определени в приложение III и свързани с други стоки, внасяни от ЕО като страна по споразумението.

Член 18

Движение на стоки

Страните по споразумението приемат целта за еднократно облагане на стоките с произход, внасяни в ЕО като страна по споразумението или в някоя от подписалите държави от КАРИФОРУМ. До приемането на необходимата правна уредба за постигането на тази цел, подписалите държави от КАРИФОРУМ полагат всички възможни усилия в тази насока. ЕО като страна по споразумението предоставя необходимата за постигането на тази цел техническа подкрепа.

Член 19

По-благоприятни условия за търговия вследствие на споразуменията за свободна търговия

1. По аспектите, обхванати от настоящата глава, ЕО като страна по споразумението предоставя на държавите от КАРИФОРУМ всякакви по-благоприятни условия на търговия, които биха могли да произтекат от присъединяването на ЕО като страна по споразумението към споразумения за свободна търговия с трети страни след подписването на настоящото споразумение.
2. По аспектите, обхванати от настоящата глава, държавите от КАРИФОРУМ или всяка подписала държава от КАРИФОРУМ, предоставят на ЕО като страна по споразумението всякакви по-благоприятни условия на търговия, които биха могли да произтекат от присъединяването им към споразумения за свободна търговия с която и да е значителна търговска и икономическа сила след подписването на настоящото споразумение.
3. Разпоредбите на настоящата глава не се тълкуват така, че да създават за ЕО като страна по споразумението или за която и да е от подписалите държави от КАРИФОРУМ задължение за реципрочно разпростиране на преференциално третиране вследствие евентуалното им участие в споразумения за свободна търговия с трети страни към датата на подписване на настоящото споразумение.
4. За целите на настоящия член „значителна търговска и икономическа сила“ означава всяка развита държава, или всяка държава или територия с дял в световния износ на стоки по-голям от един (1) процент през годината преди влизане в сила на търговското споразумение, посочено в параграф 2, или всяка група държави, действащи самостоятелно, колективно или посредством споразумение за свободна търговия, с общ дял в световния износ на стоки по-голям от едно цяло и пет (1,5) процента през годината преди влизането в сила на споразумението за свободна търговия, посочено в параграф 2².
5. В случай че подписала държава от КАРИФОРУМ стане страна по споразумение за свободна търговия с трета страна, както е посочено в параграф 2, и въпросното споразумение предвижда по-благоприятни условия за съответната трета страна от предоставените от подписалата държава от КАРИФОРУМ на ЕО като страна по споразумението с настоящото споразумение, страните по споразумението започват взаимни консултации. Страните като страна по споразумението могат да решат дали засегнатата подписала държава от КАРИФОРУМ може да откаже да предостави на ЕО като страна по споразумението по-благоприятните условия, съдържащи се в споразумението за свободна търговия. Съвместният съвет КАРИФОРУМ—ЕО може да приеме необходимите мерки за коригиране на разпоредбите на настоящото споразумение.

Член 20

Специални разпоредби относно административното сътрудничество

²

За това изчисление се използват официални данни предоставени от СТО за водещите износители в световната търговия със стоки (без търговията в рамките на ЕС).

1. Страните по споразумението се споразумяват, че административното сътрудничество е от съществено значение за прилагането и контрола на преференциалното третиране, предвидено съгласно настоящия дял, и подчертават своята ангажираност в борбата с нередностите и измамите във връзка с митниците и свързаните с тях въпроси.
2. В случаите, в които страна по споразумението или подписала държава от КАРИФОРУМ е установила, въз основа на обективна информация, отказ на административно сътрудничество и/или нередности или измами, същата може временно да преустанови съответното преференциално третиране на въпросния(те) продукт(ти) в съответствие с настоящия член.
3. За целите на настоящия член отказване на административно сътрудничество означава, *inter alia*:
 - а) многократно неспазване на задълженията за проверка на произхода на съответния(те) продукт(ти);
 - б) системен отказ или неоснователно забавяне при изпълнението и/или съобщаването на резултатите от последвала проверка на доказателството за произход;
 - в) многократен отказ или неоснователно закъснение при получаването на пълномощие за провеждане на мисии за административно сътрудничество с цел проверка на автентичността на документите или точността на информацията за предоставяне на въпросното преференциално третиране.

За целите на настоящия член, установяване на нередности или измами може да има, *inter alia*, в случаите на бързо увеличаване, без допълнително обяснение, на вноса на стоки, надвишавайки обичайното равнище на производство и капацитета за износ на другата страна по споразумението, свързано с обективна информация за нередности или измами.
4. Прилагането на временно прекратяване е обусловено от следните условия:
 - а) Страната по споразумението или подписалата държава от КАРИФОРУМ, която е установила въз основа на обективна информация неосказване на административно сътрудничество и/или нередности или измами, нотифицира незабавно Комитета по търговия и развитие за своята констатация, заедно с обективната информация по случая, и започва консултации в рамките на Комитета, въз основа на цялата налична информация и обективните разкрития за намиране на приемливо за двете страни по споразумението решение.
 - б) В случаите, в които страните по споразумението са започнали посочените по-горе консултации в рамките на Комитета по търговия и развитие и не са успели да се споразумеят за приемливо решение в продължение на 3 месеца след уведомяването, въпросната страна по споразумението или подписала държава от КАРИФОРУМ може да преустанови временно преференциалното третиране на съответния(те) продукт(и). Временното преустановяване се съобщава незабавно на Комитета по търговия и развитие КАРИФОРУМ—ЕО.

в) Временното преустановяване съгласно настоящия член се ограничава до необходимото за защита на финансовите интереси на съответната страна по споразумението или подписала държава от КАРИФОРУМ. То не може да надвишава период от шест месеца, който може да бъде подновяван. Комитетът по търговия и развитие КАРИФОРУМ—ЕО се нотифицира незабавно след приемането на решения за временно преустановяване. Те подлежат на периодични консултации в рамките на Комитета по търговия и развитие КАРИФОРУМ—ЕО, и по-специално с оглед на тяхното прекратяване веднага щом престанат да са налице условията за тяхното прилагане.

5. В момента на изпращане на уведомлението до Комитета по търговия и развитие КАРИФОРУМ—ЕО съгласно параграф 4, буква а), съответната страна по споразумението или подписала държава от КАРИФОРУМ публикува уведомление за вносителите в своя официален вестник. Уведомлението за вносителите следва да посочва, че, въз основа на обективна информация, по отношение на съответния продукт е налице констатация за отказ на административно сътрудничество и/или за нередности или измами.

Член 20а

Като продължение на усилията на страните по споразумението за намиране на приемливо решение на проблемите, посочени в член 20, параграф 2, страната по споразумението или подписалата държава от КАРИФОРУМ, по отношение на която е нотифицирано разкритие пред Комитета по търговия и развитие КАРИФОРУМ—ЕО, може също да потърси съдействието на медиатор, в съответствие с разпоредбите, включени от член 205, параграф 2 до член 205, параграф 5. Становището на медиатора се нотифицира в тримесечен срок, както е посочено в член 20, параграф 4, буква б).

Член 21

Разглеждане на административни грешки

В случай на грешка от страна на компетентните органи относно правилното управление на преференциалната система при износ, и по-специално при прилагането на разпоредбите на протокол I, в случаите, в които такава грешка води до последствия за митата за внос, страната по споразумението, изправена пред такива последствия, може да поиска от Комитета по търговия и развитие КАРИФОРУМ—ЕО да разгледа възможностите за приемане на подходящи мерки с цел разрешаване на проблема.

Член 22

Сътрудничество

1. Страните по споразумението признават важността на сътрудничеството с цел укрепване на данъчната администрация и усъвършенстване на набирането на приходи от данъци.

2. Съобразно разпоредбите на член 7 страните по споразумението се споразумяват да си сътрудничат, в т.ч. чрез улесняване на оказването на подкрепа, в следните области:
- а) техническа помощ в сферата на данъчната реформа с оглед на преминаване от зависимост от тарифите и другите мита и налози, към други форми на косвено облагане; както и
 - б) изграждане на капацитет и институционално изграждане във връзка с изложените в буква а) мерки.

Глава 2

ИНСТРУМЕНТИ ЗА ЗАЩИТА НА ТЪРГОВИЯТА

Член 23

Антидъмпингови и изравнителни мерки

1. Съобразно разпоредбите на настоящия член настоящото споразумение по никакъв начин не възпрепятства ЕО като страна по споразумението или подписалите държави от КАРИФОРУМ самостоятелно или колективно да приемат антидъмпингови или изравнителни мерки съгласно съответните споразумения в рамките на СТО. За целите на настоящия член произходът се определя в съответствие с непреференциалните правила за произход на страните по споразумението или на подписалите държави от КАРИФОРУМ.
2. Преди налагането на окончателни антидъмпингови или изравнителни мита по отношение на продукти, внасяни от държавите от КАРИФОРУМ, ЕО като страна по споразумението разглежда възможността за налагане на конструктивни корективни мерки в съответствие с предвиденото в съответните споразумения в рамките на СТО.
3. В случаите, когато регионален или подрегионален орган е наложил антидъмпингова или изравнителна мярка от името на две или повече подписали държави от КАРИФОРУМ, съществува само един форум за съдебен контрол, включително и на фазата на обжалване.
4. Никоя от подписалите държави от КАРИФОРУМ не може да прилага антидъмпингова или изравнителна мярка на продукт в случаите, когато той попада в обсега на регионална или подрегионална мярка, наложена на същия продукт. По подобен начин държавите от КАРИФОРУМ гарантират, че наложената на даден продукт регионална или подрегионална мярка не се прилага по отношение на никоя от подписалите държави от КАРИФОРУМ, които прилагат подобна мярка по отношение на същия продукт.
5. ЕО като страна по споразумението нотифицира подписалите държави износители от КАРИФОРУМ за получаването на всяка надлежно подкрепена с доказателства жалба преди откриването на разследване.

6. Разпоредбите на настоящия член се прилагат за всички разследвания, открити след влизането в сила на настоящото споразумение.
7. Разпоредбите на настоящото споразумение относно уреждането на спорове не се прилагат по отношение на разпоредбите на настоящия член.

Член 24

Многостранни предпазни мерки

1. При спазване на разпоредбите на настоящия член, настоящото споразумение по никакъв начин не възпрепятства подписалите държави от КАРИФОРУМ, нито ЕО като страна по споразумението, да приемат мерки в съответствие с член XIX от Общото споразумение за митата и търговията от 1994 г., Споразумението за предпазните мерки и член 5 от Споразумението за селското стопанство, приложено към Маракешкото споразумение за създаване на Световната търговска организация. За целите на настоящия член произходът се определя в съответствие с непреференциалните правила за произход на страните по споразумението или на подписалите държави от КАРИФОРУМ.
2. Независимо от разпоредбите на параграф 1, в светлината на общите цели за развитие на настоящото споразумение и малкия размер на икономиките на държавите от КАРИФОРУМ, ЕО като страна по споразумението изключва вноса от държавите от КАРИФОРУМ от налагането на каквито и да е мерки, приети съгласно член XIX от ГАТТ 1994, съгласно Споразумението на СТО за предпазните мерки и член 5 от Споразумението за селското стопанство.
3. Разпоредбите на параграф 2 се прилагат за период от пет години, считано от датата на влизане в сила на споразумението. Не по-късно от 120 дни преди края на този период Съвместният съвет КАРИФОРУМ—ЕО разглежда функционирането на тези разпоредби в светлината на нуждите за развитие на държавите от КАРИФОРУМ, с цел да се определи дали да се удължи допълнително срокът на тяхното прилагане.
4. Разпоредбите на настоящото споразумение относно уреждането на спорове не се прилагат по отношение на разпоредбите на параграф 1.

Член 25

Предпазна клауза

1. Независимо от разпоредбите на член 24, след като е разгледала алтернативните варианти за решение, дадена страна по споразумението може да наложи предпазни мерки за ограничен период, които могат да предоставят дерогация от разпоредбите съответно на членове 15 или 16, при условията и в съответствие с процедурите, определени в настоящия член.
2. Предпазните мерки, упоменати в параграф 1, могат да се налагат, когато продукт с произход от една от страните по споразумението се внася на

територията на другата страна по споразумението в такива големи количества и при такива условия, че причинява или застрашава да причини:

а) сериозна вреда на местните производители на сходни или пряко конкурентни продукти на територията на страната по споразумението вносител; или

б) смущения в отрасъл на икономиката, особено когато тези смущения предизвикват значителни социални проблеми или трудности, които биха могли да доведат до сериозно влошаване на икономическото състояние на страната по споразумението вносител; или

в) смущения в пазарите на сходни или пряко конкурентни селскостопански продукти³ или в механизмите, регулиращи тези пазари.

3. Посочените в настоящия член предпазни мерки не превишават необходимото за коригиране или възпрепятстване на сериозните щети или смущения, определени в параграф 2. Тези предпазни мерки на страната по споразумението вносител могат да се изразяват единствено в едно от или комбинация от следните действия:

а) прекратяване на по-нататъшното намаляване на митническата ставка за внос за засегнатия продукт, както е предвидено в настоящото споразумение,

б) увеличаване на митото за съответния продукт до ниво, което не надвишава митото, приложимо за другите членове на СТО, както и

в) въвеждане на тарифни квоти за засегнатия продукт.

4. Без да се засягат разпоредбите на параграфи от 1 до 3, в случаите, когато даден продукт с произход от една или няколко подписали държави от КАРИФОРУМ се внася в толкова увеличени количества и при такива условия, че причинява или създава опасност от причиняване на някое от състоянията, описани в параграф 2, букви а), б) и в), по отношение на един или повече от най-отдалечените региони на ЕО като страна по споразумението, ЕО като страна по споразумението може да приеме мерки за надзор или предпазни мерки, ограничени до засегнатия/ите регион/и в съответствие с процедурите, определени в параграфи от 6 до 9.

5. а) Без да се засягат разпоредбите на параграфи от 1 до 3, в случаите, когато даден продукт с произход от ЕО като страна по споразумението се внася в толкова увеличени количества и при такива условия, че причинява или създава опасност от причиняване на някое от състоянията, описани в параграф 2, букви а), б) и в), по отношение на подписала държава от КАРИФОРУМ, съответната подписала държава от КАРИФОРУМ може да приеме мерки за надзор или предпазни мерки, ограничени до нейната територия, в съответствие с процедурите, определени в параграфи от 6 до 9.

³

За целите на настоящия член селскостопански продукти са тези, обхванати от приложение I към Споразумението за селското стопанство на Световната търговска организация (СТО).

б) Дадена подписала държава от КАРИФОРУМ може да приеме предпазни мерки в случаите, когато продукт с произход от ЕО като страна по споразумението се внася на нейната територия в толкова увеличени количества и при такива условия, че причинява или създава опасност от причиняване на смущения за дадено производство от по-малък мащаб, произвеждащо сходни или пряко конкурентни продукти. Тези разпоредби се прилагат само за период от десет години, считано от датата на влизане в сила на настоящото споразумение. Мерките следва да се приемат в съответствие с процедурите, определени в параграфи от 6 до 9.

6. а) Предпазните мерки, посочени в настоящия член, се запазват само за периода от време, необходим за възпрепятстване или коригиране на сериозните щета или смущения, описани в параграфи 2, 4 и 5.

б) Предпазните мерки, упоменати в настоящия член, се прилагат за период не по-дълъг от две години. В случаите, когато обстоятелствата, изискващи налагането на предпазни мерки продължават да съществуват, прилагането на подобни мерки може да бъде продължено за период от не повече от две години. Когато държавите от КАРИФОРУМ или подписала държава от КАРИФОРУМ налага предпазна мярка, или когато ЕО като страна по споразумението налага мярка, ограничена до територията на един или няколко нейни най-отдалечени региона, подобни мерки могат да бъдат наложени за период не по-дълъг от четири години, а в случаите, когато обстоятелствата, изискващи налагането на предпазни мерки продължават да са налице, срокът на прилагането им може да бъде продължен за допълнителен период от четири години.

в) Предпазните мерки, посочени в настоящия член, чиято продължителност надвишава една година, съдържат конкретни елементи, водещи постепенно до тяхното премахване най-късно в края на определения период.

г) Мерките, посочени в настоящия член, не се прилагат за внос на продукт, който е бил по-рано предмет на такава мярка, за период от най-малко една година след изтичането на мярката.

7. За прилагането на параграфи 1—6 важат следните разпоредби:

а) В случаите, когато страна по споразумението прецени, че е налице една от предпоставките, посочени в параграфи 2, 4 и/или 5, тя незабавно отнася въпроса до Комитета по търговия и развитие КАРИФОРУМ—ЕО за разглеждане.

б) Комитетът за търговия и развитие КАРИФОРУМ—ЕО може да направи необходимите препоръки за коригиране на възникналите обстоятелства. Ако Комитетът за търговия и развитие КАРИФОРУМ—ЕО не отправи препоръки, насочени към коригиране на ситуацията, или не е постигнато друго решение в срок от 30 дни от отнасянето на въпроса до Комитета за търговия и развитие КАРИФОРУМ—ЕО, страната вносител може да приеме подходящите мерки за коригиране на ситуацията в съответствие с настоящия член.

в) Преди да бъдат взети мерките, предвидени в настоящия член, или в случаите, в които се прилага параграф 8, възможно най-скоро засегната страна по споразумението или подписалата държава от КАРИФОРУМ предоставя на

Комитета по търговия и развитие КАРИФОРУМ—ЕО цялата съответна информация, необходима за подробното разглеждане на случая, с оглед на намиране на приемливо за засегнатите страни решение.

г) При избора на предпазните мерки съгласно настоящия член, трябва да се дава предимство на тези, които най-малко възпрепятстват прилагането на настоящото споразумение.

д) Комитетът за търговия и развитие КАРИФОРУМ—ЕО бива уведомяван незабавно за всякакви предпазни мерки, наложени съгласно настоящия член, като последните са предмет на периодични консултации в рамките на този орган, по-специално с оглед на изготвяне на график за тяхното премахване веднага щом обстоятелствата го позволяват.

8. В случаите, когато изключителни обстоятелства налагат незабавно действие, засегнатата страна вносител, независимо дали това е съответно ЕО като страна по споразумението, държавите от КАРИФОРУМ или подписала държава от КАРИФОРУМ, може да приеме мерките, предвидени в параграфи 3, 4 и/или 5 на временно основание, без да се съобразява с изискванията на параграф 7. Подобни действия могат да бъдат предприети за период с максимална продължителност 180 дни, в случаите, когато мерките са приети от ЕО като страна по споразумението, и 200 дни, когато мерките са приети от държавите от КАРИФОРУМ или от подписала държава от КАРИФОРУМ, или когато мерките, приети от ЕО като страна по споразумението, са ограничени до територията на един или повече от най-отдалечените ѝ региони. Продължителността на прилагане на всяка подобна временна мярка се разглежда като част от първоначалния срок и всяко негово продължаване съгласно параграф 6. При приемането на подобни временни мерки се вземат предвид интересите на всички засегнати страни. Засегнатата страна вносител информира другата засегната страна и незабавно отнася въпроса за разглеждане от Комитета по търговия и развитие КАРИФОРУМ—ЕО.
9. В случай че страна вносител подложи вноса на даден продукт на административна процедура, имаща за цел бързото предоставяне на информация относно тенденциите в търговските потоци, които могат да предизвикат затрудненията, посочени в настоящия член, тя незабавно уведомява Комитета по търговия и развитие КАРИФОРУМ—ЕО за това.
10. Разпоредбите на СТО относно уреждането на спорове не се прилагат по отношение на предпазните мерки, приети съгласно разпоредбите на настоящия член.

Глава 3

НЕТАРИФНИ МЕРКИ

Член 26

Забрана за количествени ограничения

От датата на влизане в сила на настоящото споразумение се прекратява прилагането на всякакви забрани и ограничения по отношение на вноса и износа на продукти с произход, освен мита и данъци, както и такси и други налози, предвидени в член 13, независимо дали същите са наложени посредством квоти, лицензии за внос или износ или други мерки. Не се въвеждат нови мерки от такъв характер. Разпоредбите на настоящия член се прилагат без да се засягат разпоредбите на членове 23 и 24.

Член 27

Национално третиране по отношение на вътрешното облагане и регулиране

1. Продуктите с произход не подлежат, нито пряко, нито непряко, на облагане с вътрешни данъци или други вътрешни налози от какъвто и да е вид, в допълнение към пряко или непряко прилаганите за националните продукти. Освен това страните по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ по никакъв начин не налагат вътрешни данъци или други вътрешни налози, с които да допуснат протекционизъм по отношение на местни продукти.
2. На внасяните стоки с произход се предоставя статут, не по-малко благоприятен от вече предоставения на сходни местни продукти по отношение на всички закони, подзаконови актове и изисквания, които засягат тяхната вътрешна продажба, предлагане за продажба, покупка, транспортиране, разпространение или употреба. Разпоредбите на настоящия параграф не възпрепятстват прилагането на диференцирани вътрешни транспортни такси, които се основават изключително на стопанската дейност на транспортните средства, а не на националния произход на продукта.
3. Нито една страна по споразумението или подписала държава от КАРИФОРУМ не може да установява или запазва национални количествени правила относно смесването, обработката или употребата на продукти в определени количества или пропорции, които пряко или непряко изискват точно определено количество или пропорция от даден продукт, обект на регламентирането, да бъде доставяно от национални източници. Освен това, никоя страна по споразумението или подписала държава от КАРИФОРУМ не може да прилага по какъвто и да е друг начин национални количествени правила, с които допуска протекционизъм по отношение на националното производство.
4. Разпоредбите на настоящия член не възпрепятстват изплащането на субсидии изключително на националните производители, включително плащания на националните производители, произтичащи от постъпления от вътрешни данъци или налози, прилагани в съответствие с разпоредбите на настоящия член и субсидиране, осъществено посредством закупуване на национални продукти от държавата.
5. Разпоредбите на настоящия член не се прилагат за законови, подзаконови актове, процедури или практики, регулиращи обществените поръчки, които попадат изключително в обхвата на разпоредбите на Глава 3 от Дял IV.
6. Разпоредбите на настоящия член се прилагат без да се засягат разпоредбите на член 23.

Субсидиране на износа на селскостопански продукти

1. Някоя страна по споразумението или подписала държава от КАРИФОРУМ не може да въвежда нови програми за субсидиране, които са обусловени от износа, нито да увеличава размера на съществуващите субсидии от такъв характер за селскостопански продукти, предназначени за територията на другата страна по споразумението⁴.
2. За всеки продукт, попадащ в обхвата на определението в параграф 3, по отношение на който държавите от КАРИФОРУМ са се ангажирали да премахнат митата, ЕО като страна по споразумението се ангажира да премахне постепенно всички съществуващи субсидии, предоставяни при износ на съответния продукт за територията на държавите от КАРИФОРУМ. Комитетът по търговия и развитие КАРИФОРУМ—ЕО взема решение относно начините за това преустановяване.
3. Настоящият член се прилага за продуктите, попадащи в обсега на приложение I към Споразумението за селското стопанство на Световната търговска организация (СТО).
4. Настоящият член не засяга прилагането на член 9, параграф 4 от Споразумението за селското стопанство на СТО и член 27 от Споразумението за субсидиите и изравнителните мерки на СТО от страна на държавите от КАРИФОРУМ.

Глава 4

МИТНИЦИ И ОБЛЕКЧАВАНЕ НА ТЪРГОВИЯТА

Цели

1. Страните по споразумението признават важността на митниците и на търговските облекчения в светлината на еволюиращата глобална обстановка по отношение на търговията и в светлината на развитието на търговията между държавите от КАРИФОРУМ, както и на търговията между страните по споразумението.
2. Страните по споразумението се ангажират да укрепват сътрудничеството в тази област с цел да гарантират, че съответното им законодателство и процедури, както и административният капацитет на техните администрации, отговарят на целта за ефективен контрол и насърчаване на търговските облекчения и

⁴ За целите на параграф 1, измененията в плащанията на субсидии съгласно действащите програми за субсидиране, дължащи се на промени в пазарните условия, не се разглеждат като нова програма за субсидиране, нито като увеличаване на размера на субсидиите.

съдействат за насърчаване на развитието и регионалната интеграция между държавите от КАРИФОРУМ.

3. Страните по споразумението признават, че при прилагането на настоящата глава по никакъв начин не се допуска компромис с легитимните цели на обществената политика, в това число и с тези, свързани със сигурността и борбата с измамите.

Член 30

Митници и административно сътрудничество

1. С цел да се осигури съответствие с разпоредбите от настоящия дял и да се отговори ефективно на целите, определени в член 29, ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ се задължават:
 - а) да обменят информация относно митническото законодателство и процедури;
 - б) да разработват съвместни инициативи в договорени помежду им области;
 - в) когато е възможно, да приемат общи позиции в рамките на международни организации в областта на митниците, като СТО и Световната митническа организация (СМО);
 - г) да насърчават сътрудничеството между свързаните организми.
2. Страните по споразумението взаимно си оказват административно съдействие по въпроси от областта на митниците, в съответствие с разпоредбите на протокол II.

Член 31

Митническо законодателство и процедури

1. ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ се споразумяват, че съответните им търговски и митнически законодателни актове, разпоредби и процедури се базират на международните инструменти и стандарти, приложими в митническата и търговска области, включително съществените елементи на преразгледаната Конвенция от Киото за опростяване и хармонизиране на митническите процедури, Рамката от стандарти на СМО за сигурност и улесняване на глобалната търговия, базата данни на СМО и Конвенцията за хармонизираната система за описание и кодиране на стоките.
2. ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ се споразумяват, че съответните им търговски и митнически законодателства, разпоредби и процедури се основават на:
 - а) необходимостта от закрила и облекчаване на търговията посредством прилагане и спазване на законодателните изисквания и необходимостта от

осигуряване на допълнителни облекчения за търговците при високо равнище на спазване на нормите;

б) необходимостта да се гарантира, че изискванията по отношение на стопанските субекти са разумни, недискриминиращи, предпазващи от измами и неводещи до налагане на наказателни мерки отвъд границите на необходимото в случаите на несъществени нарушения на митническите правила или процедурни изисквания;

в) необходимостта от прилагане на единен административен документ или негов електронен еквивалент съответно в ЕО като страна по споразумението и в КАРИФОРУМ. Държавите от КАРИФОРУМ продължават да полагат усилия в тази посока, с оглед на скорошното прилагане след влизането в сила на настоящото споразумение. В срок от 3 години след влизане в сила на споразумението се провежда съвместен преглед на положението;

г) необходимостта от прилагане на съвременни митнически практики, включително оценка на риска, опростени процедури при внос и износ, контрол след освобождаване от митница и обективни процедури за упълномощените търговци. Процедурите следва да бъдат прозрачни, ефикасни и опростени, с цел съкращаване на разходите и засилване на степента на предсказуемост за стопанските субекти;

д) необходимостта от недискриминационно третиране що се отнася до изискванията и процедурите, приложими по отношение на внасяните, изнасяни или транзитно преминаващи стоки, при все че се приема, че пратките биха могли да бъдат третирани различно в съответствие с обективните критерии за оценка на риска;

е) необходимостта от прозрачност. За тази цел страните по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ се споразумяват да създадат система от обвързващи постановления по въпросите, свързани с митниците и по-специално във връзка с тарифното класиране и правилата за произход, в съответствие с правилата, определени съответно в техните законодателства;

ж) необходимостта от постепенно развиване на системите, в това число и на системите, основаващи се на информационните технологии, за да се улесни електронният обмен на данни между търговците, митническите администрации и свързаните агенции;

з) необходимостта от улесняване на транзитното преминаване;

и) прозрачни и недискриминиращи правила по отношение на лицензирането на митническите посредници, както и на отсъствието на изискване за задължително ползване на услугите на независими митнически посредници;

й) необходимостта да се избягва налагането на задължение за проверки преди спедиция на стоките или за равностойни на тях действия, без да се накърняват техните права и задължения съгласно Споразумението на СТО за преекспедиционна проверка. Страните обсъждат въпроса в рамките на Комитета по търговия и развитие КАРИФОРУМ—ЕО и могат впоследствие да

се споразумеят да отхвърлят възможността за извършване на задължителни проверки преди спедиция или равностойни на тях действия.

3. С цел да се подобрят работните методи, както и да се гарантира отсъствието на дискриминация, прозрачността, ефикасността, интегритета и отчетността на операциите, ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ:

а) предприемат по-нататъшни действия в посока на намаляването, опростяването и стандартизацията на данните и документацията;

б) опростяват изискванията и формалностите, доколкото е възможно, с оглед на бързото освобождаване от митница и пускане в обращение на стоките;

в) осигуряват ефективни, бързи, недискриминиращи и лесно достъпни процедури, които да предоставят възможност за обжалване на административни действия, постановления и решения на митническите органи, засягащи вноса, износа или транзитното преминаване на стоки. Всички налози са съразмерни с разходите за процедурите по обжалване; както и

г) гарантират поддържането на възможно най-високо равнище на интегритет, посредством прилагането на мерки, които отразяват принципите на съответните конвенции и инструменти в тази област.

Член 32

Отношения с деловите среди

ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ се споразумяват:

а) да гарантират, че всички законодателни норми, процедури и такси и налози, както и, когато е възможно, съответните разяснения, се предоставят на публиката, доколкото е възможно, посредством електронни средства;

б) относно необходимостта от навременно и редовно провеждан диалог със стопанските субекти по законодателните предложения, свързани с митническите и търговски процедури;

в) че, когато това е възможно, при въвеждането на ново или изменено законодателство и процедури, на стопанските субекти предварително се предоставя информация. Страните по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ предоставят на обществеността съответните известия от административен характер, включително изисквания на агенциите и процедури при постъпване на стоки, работно време и правила за дейността на митническите бюра при пристанищата и граничните пунктове, както и информационни бюра, с цел улесняване на съответствието на търговската дейност с митническите задължения и навременното придвижване на стоките;

г) да насърчават сътрудничеството между стопанските субекти и съответните администрации, както и лоялната конкуренция в търговската общност, посредством прилагането на безпристрастни и общественодостъпни

процедури, като например меморандуми за разбирателство, като същевременно прилагат по подходящ начин приетите в рамките на СМО;

- д) че това сътрудничество следва да бъде насочено и към борба с незаконните практики и защита на сигурността и безопасността на гражданите, както и към събирането на приходите от данъци;
- е) да гарантират, че съответните им митнически и свързани изисквания и процедури следват най-добрите практики и остават ограничаващи за търговията във възможно най-малка степен.

Член 33

Митническа оценка

1. Споразумението относно прилагането на член VII от ГАТТ от 1994 г. урежда правилата за митническа оценка, прилагани за търговския обмен между страните по споразумението.
2. Страните по споразумението си сътрудничат с оглед на постигането на общ подход към въпросите, свързани с митническата оценка.

Член 34

Регионална интеграция

1. Страните по споразумението насърчават във възможно най-голяма степен регионалната интеграция в митническата област и работят за развитието на регионалното митническо законодателство, процедури и изисквания, съобразно съответните международни стандарти.
2. Специалният комитет по митническо сътрудничество и улесняване на търговията, предвиден в член 36, провежда постоянен мониторинг на прилагането на разпоредбите на настоящия член.

Член 35

Сътрудничество

1. Страните по споразумението признават важността на сътрудничеството по отношение на митниците и мерките за улесняване на търговията с оглед на постигането на целите на настоящото споразумение.
2. При спазване на разпоредбите на член 7, страните по споразумението се договарят да си сътрудничат, в това число като улесняват оказването на подкрепа, по-специално в следните области:
 - а) прилагането на съвременни митнически практики, в това число оценка на риска, предварителни обвързващи решения, опростени процедури за внос и

освобождаване на стоките, контрол след освобождаването и методи за одит на дружествата;

б) въвеждане на процедури и практики, които отразяват, доколкото е възможно, международните инструменти и стандарти, приложими в областта на митниците и търговията, в това число правилата на СТО и инструментите и стандартите на СМО, *inter alia* преразгледаната Конвенция от Киото за опростяване и хармонизиране на митническите процедури и Рамката от стандарти на СМО за сигурност и улесняване на глобалната търговия; както и

в) автоматизирането на митническите и други търговски процедури.

Член 36

Специален комитет по митническо сътрудничество и улесняване на търговията

1. Страните по споразумението се споразумяват да създадат Специален комитет по митническо сътрудничество и улесняване на търговията, който ще бъде съставен от техни представители. Комитетът се среща на предварително договорена от страните по споразумението дата и с предварително договорена от тях програма. Позицията на председателя на този комитет се предава на ротационен принцип ежегодно между страните по споразумението. Комитетът работи под надзора на Комитета по търговия и развитие КАРИФОРУМ—ЕО.
2. Функциите на комитета включват:
 - а) мониторинг на прилагането и управлението на разпоредбите на настоящата глава;
 - б) изпълнение на задачите и функциите, определени в протокол I;
 - в) предоставяне на форум за консултации между страните относно задълженията, предвидени в протокол II;
 - г) насърчаване на сътрудничеството и диалога между страните по споразумението по въпросите, свързани с митата, митническото законодателство и процедури, взаимното административно сътрудничество по митническите въпроси, правилата за произход и административното сътрудничество, както и
 - д) обсъждане на въпроси, свързани с дейностите по техническо сътрудничество.

Глава 5

СЕЛСКО СТОПАНСТВО И РИБАРСТВО

Член 37

Цели

1. Страните по споразумението се споразумяват, че фундаменталната цел на настоящото споразумение е устойчивото развитие и премахването на бедността в държавите от КАРИФОРУМ, както и плавната и постепенна интеграция на тези икономики в глобалната икономика. В сектора на селското стопанство и рибарството настоящото споразумение следва да допринесе за засилването на конкурентоспособността на производството, обработката и търговията със селскостопански и рибни продукти между страните в традиционните и нетрадиционни сектори, съвместимо с устойчивото управление на природните ресурси.
2. Страните по споразумението признават икономическото и социално значение на дейностите, свързани с рибарството и използването на живите морски ресурси на държавите от КАРИФОРУМ и необходимостта от максимизиране на тези ползи във връзка с фактори, като хранителната безопасност, заетостта, облекчаването на бедността, приходите от международен обмен и социалната стабилност в рибарските общности.
3. Страните по споразумението признават, че риболовните райони и морските екосистеми на държавите от КАРИФОРУМ са комплексни, биологично разнообразни и уязвими и че експлоатацията им следва да взема предвид тези фактори, посредством ефективното опазване и управление на рибните ресурси и свързаните екосистеми, на основата на добре обосновани научни становища и на предпазния принцип, определен от Етичния кодекс по отношение на отговорния риболов на Организацията за прехрана и земеделие на ООН (ФАО).
4. Страните по споразумението се съгласяват, че гарантирането на хранителната безопасност и укрепването на жизнеността на селскостопанските и рибарски общности са елементи от основно значение за премахването на бедността и постигането на устойчиво развитие. Следователно те признават необходимостта да се избягва причиняването на значителни смущения в пазарите на селскостопански, хранителни и рибни продукти в държавите от КАРИФОРУМ.
5. Страните по споразумението се споразумяват изцяло да вземат предвид разнообразието в икономическите, социални и екологични характеристики и нужди и в стратегиите за развитие на държавите от КАРИФОРУМ.

Член 38

Регионална интеграция

Страните по споразумението признават, че интеграцията в селскостопанския, хранителния и рибния сектор между държавите от КАРИФОРУМ посредством постепенното премахване на оставащите бариери и осигуряването на подходяща регулаторна рамка ще допринесат за задълбочаването на процеса на регионална интеграция и постигането на целите на настоящата глава.

Член 39

Спомагателни политики

Държавите от КАРИФОРУМ се ангажират да приемат и прилагат политики и институционални реформи, с които да направят възможно и да улеснят постигането на целите на настоящата глава.

Член 40

Безопасност на храните

1. Страните по споразумението признават, че премахването на бариерите пред търговията между тях, така както е предвидено в настоящото споразумение, може да създаде значителни предизвикателства за производителите от КАРИФОРУМ в селскостопанския, хранителния сектор и сектора на рибарството, както и за потребителите от същия регион и се споразумяват да се консултират помежду си по тези въпроси.
2. Когато спазването на разпоредбите на настоящото споразумение води до възникване на проблеми с наличността или достъпа до хранителни продукти или други продукти от основно значение за гарантирането на хранителната безопасност на дадена подписала държава от КАРИФОРУМ и когато това положение създава или може да създаде съществени затруднения за такава държава, въпросната подписала държава от КАРИФОРУМ може да приеме подходящи мерки в съответствие с процедурите, определени в параграф 7, букви от б) до г) и параграфи 8 и 9 от член 25.

Член 41

Обмен на информация и консултация

1. Страните по споразумението се споразумяват да обменят опит, информация и добри практики, както и да се консултират помежду си по въпроси, свързани с постигането на целите на настоящата глава и от значение за търговията между страните по споразумението.
2. Страните по споразумението се съгласяват, че диалогът би бил от особена полза в следните области:
 - а) обмен на информация относно производството, потреблението и търговията със селскостопански продукти, както и относно съответното развитие на пазарите на селскостопански и рибни продукти;
 - б) насърчаване на инвестициите в селскостопанския, хранителен и рибен сектор в държавите от КАРИФОРУМ, в това число и на дейностите от по-малък мащаб;
 - в) обмен на информация относно политиките, законодателните актове и регламенти в областта на селското стопанство, развитието на селските райони и рибарството;
 - г) обсъждане на измененията в политиките и институционалните промени, необходими в подкрепа на трансформацията в секторите на селското стопанство и рибарството, както и на формулирането и прилагането на

регионални политики в областта на селското стопанство, хранителната промишленост, развитието на селските райони и рибарството в изпълнение на целта за регионална интеграция;

д) обмен на гледни точки по новите технологии, както и на политики и мерки, свързани с качеството.

Член 42

Традиционни селскостопански продукти

1. Страните по споразумението се ангажират да предприемат предварителни консултации по развитието в търговската политика, които биха могли да повлияят на конкурентните позиции на традиционни селскостопански продукти на пазара на ЕО като страна по споразумението, в това число банани, ром, ориз и захар.
2. ЕО като страна по споразумението се ангажира да се стреми, доколкото е възможно, да поддържа значителен преференциален достъп в рамките на многостранната търговска система за тези продукти с произход от държавите от КАРИФОРУМ, с цел да гарантира, че всяко неизбежно съкращаване в преференциите се въвежда постепенно, в продължение на възможно най-дълъг период от време.

Член 43

Сътрудничество

1. Страните по споразумението признават важността на селскостопанския, хранителния сектор и сектора на рибарството за икономиките на държавите от КАРИФОРУМ, както и на сътрудничеството за насърчаване на трансформацията в тези сектори, с цел засилване на тяхната конкурентоспособност, развиване на капацитета им за достъп до по-висококачествени пазари и с оглед на потенциалния им принос за устойчивото развитие на държавите от КАРИФОРУМ. Те признават необходимостта от улесняване на приспособяването на селскостопанския, хранителния сектор и сектора на рибарството, както и на икономиката на селските райони, към постепенните промени, настъпващи вследствие от настоящото споразумение, като същевременно обръщат специално внимание на операциите от по-малък мащаб.
2. При спазване на разпоредбите на член 7, страните по споразумението се договарят да си сътрудничат, в това число и чрез улесняване на оказването на подкрепа в следните области:
 - а) подобряване на конкурентоспособността на потенциално жизнеспособните производства, в това число и на преработката на по-късен етап, посредством иновации, обучение, насърчаване на взаимосвързаността и други поддържащи дейности, при селскостопанските и рибни продукти, едновременно в традиционните и в нетрадиционни експортни отрасли;

- б) развитие на маркетинговите възможности на износа, в това число провеждане на маркетингови изследвания, както за търговията между държавите от КАРИФОРУМ, така и за търговията между страните по споразумението, както и идентифициране на възможности за усъвършенстването на пазарната инфраструктура и транспорта и идентифициране на възможности за финансиране и сътрудничество за производителите и търговците;
- в) приемане и спазване на стандарти за качество, свързани с производството и маркетинга на храни, в това число и на стандарти, свързани с разумни от екологична и социална гледна точка практики и с биологичните и генно немодифицирани хранителни продукти;
- г) насърчаване на частните инвестиции и публично-частното партньорство в потенциално жизнеспособните производства;
- д) подобряване на способността на операторите от КАРИФОРУМ за спазване на националните, регионалните и международни технически, здравни стандарти и стандарти за качество за риба и рибни продукти;
- е) изграждане или укрепване на научния и технически човешки и институционален капацитет на регионално равнище за устойчива търговия с рибни продукти, в това число и аквакултури, както и
- ж) процесът на диалог, посочен в член 41.

Глава 6

ТЕХНИЧЕСКИ ПРЕЧКИ ПРЕД ТЪРГОВИЯТА

Член 44

Многостранни задължения

Страните по споразумението потвърждават ангажимента си да спазват правата и задълженията, посочени в Споразумението на СТО относно техническите пречки пред търговията (наричано по-долу „споразумението на СТО за ТПТ“).

Член 45

Цели

Целите на настоящата глава са:

- а) улесняване на търговията със стоки между страните по споразумението, като същевременно се запази и повиши капацитета на страните по споразумението за закрила на здравето, безопасността, потребителите и околната среда;
- б) подобряване на капацитета на страните по споразумението за установяване, предотвратяване и премахване на ненужни пречки пред търговията между тях

вследствие на технически правила, стандарти и процедури за оценка на съответствието, прилагани от някоя от страните по споразумението;

- в) повишаване на капацитета на страните по споразумението за гарантиране на спазването на международните стандарти, както и взаимното спазване на техните собствени технически правила и стандарти.

Член 46

Обхват и определения

1. Разпоредбите на настоящата глава се прилагат за техническите правила, стандартите и процедурите за оценка на съответствието, определени в споразумението на СТО за ТПТ, доколкото същите засягат търговията между страните по споразумението.
2. За целите на настоящата глава се прилагат определенията, използвани в споразумението на СТО за ТПТ.

Член 47

Регионално сътрудничество и интеграция

Страните по споразумението изразяват съгласие, че сътрудничеството между компетентните национални и регионални органи в областта на стандартизацията, акредитацията и други технически бариери пред въпроси, свързани с търговията, е важно за улесняване както на вътрешнорегионалната търговия, така и на търговията между страните по споразумението, а също така и за цялостния процес на регионална интеграция в рамките на КАРИФОРУМ, и за целта се ангажират да си сътрудничат.

Член 48

Прозрачност

Страните по споразумението потвърждават ангажимента си да прилагат разпоредбите за прозрачност, определени в споразумението на СТО за ТПТ. Освен това, страните се стремят взаимно да се информират на ранен етап за предложения за изменение или въвеждане на технически правила и стандарти, които са от особено значение за търговията между страните по споразумението.

Член 49

Обмен на информация и консултация

1. Страните по споразумението се договарят при влизането в сила на временното прилагане на настоящото споразумение да определят лица за контакт за целите на осъществяването на обмен на информация, както е посочено в настоящата глава. Страните по споразумението се договарят да осъществяват в максимално възможна степен обмена на информация чрез регионалните лица за контакт.

2. Страните по споразумението се договарят да подобрят своята комуникация и обмен на информация по въпроси, попадащи в обхвата на настоящата глава, и по-конкретно относно начините за улесняване на взаимното спазване на техните съответни технически правила, стандарти и процедури за оценка на съответствието, и за премахване на ненужните пречки пред търговията със стоки между тях.
3. При възникване на конкретен проблем, свързан с технически правила, стандарти или процедури за оценка на съответствието, които могат да засегнат търговията между страните по споразумението, същите се информират взаимно възможно най-рано и се консултират с оглед постигане на взаимно приемливо решение.
4. Страните по споразумението се договарят взаимно да се информират писмено, в разумно възможен срок след вземането на съответното решение, относно предприети мерки или за мерки, които предстои да бъдат предприети за възпрепятстване на вноса на стока с цел решаване на проблем, свързан със здравето, безопасността и околната среда.
5. Страните по споразумението се договарят да определят продуктите, за които страните обменят информация с оглед осъществяване на сътрудничество, така че тези продукти да отговарят на техническите правила и стандарти, които се изискват за получаване на достъп до техните пазари. Такава информация може да включва определяне на потребностите от капацитет и предложения за задоволяване на тези потребности.

Член 50

Сътрудничество в рамките на международни органи

Страните по споразумението се договарят да си сътрудничат в рамките на международни органи по стандартизация, включително посредством улесняване на участието на представители на държавите от КАРИФОРУМ в заседанията и работата на такива органи.

Член 51

Сътрудничество

1. Страните по споразумението признават значението на сътрудничеството в областта на техническите правила, стандартите и оценката на съответствието с оглед постигане на целите на настоящото споразумение.
2. Съобразно разпоредбите на член 7, страните по споразумението се договарят да си сътрудничат, в т.ч. чрез улесняване на оказването на подкрепа, в следните области:
 - а) установяване на подходящи механизми за обмен на експертен опит, включително подходящо обучение, предназначено да гарантира достатъчна и трайна техническа компетентност на съответните органи по стандартизация,

метрология, акредитация, пазарен надзор и оценка на съответствието, по-специално тези в региона на КАРИФОРУМ;

б) развиване на експертни центрове в рамките на КАРИФОРУМ за оценка на стоки с оглед получаване на достъп за тези стоки на пазара на ЕО;

в) развиване на капацитета на предприятията, по-специално на предприятията от региона на КАРИФОРУМ, за да могат същите да отговарят на нормативните и пазарни изисквания;

г) разработване и приемане на хармонизирани технически правила, стандарти и процедури за оценка на съответствието въз основа на съответни международни стандарти.

Глава 7

Санитарни и фитосанитарни мерки

Член 52

Многостранни задължения

Страните по споразумението потвърждават ангажимента си да спазват правата и задълженията, предвидени в Споразумението на СТО за санитарните и фитосанитарните мерки (наричано по-долу „споразумението на СТО за СФМ“). Също така страните по споразумението отново потвърждават своите права и задължения съгласно Международната конвенция за растителна защита (МКРЗ), CODEX Alimentarius (Кодекса за храните) и Световната организация по опазване здравето на животните (OIE).

Член 53

Цели

Целите на настоящата глава са:

- а) улесняване на търговията между страните по споразумението, като същевременно се повишава способността на страните по споразумението да опазват здравето на растенията и животните и общественото здраве;
- б) подобряване на капацитета на страните по споразумението да разпознават, предотвратяват и свеждат до минимум неволни нарушения или пречки пред търговията между страните в резултат на мерки, необходими за опазване на здравето на растенията и животните и общественото здраве в страните по споразумението;
- в) оказване на съдействие на държавите от КАРИФОРУМ при установяването на хармонизирани вътрешнорегионални санитарни и фитосанитарни мерки (наричани по-долу „СФМ“) и с оглед улесняване на признаването на такива мерки за равностойни на съществуващите в ЕО като страна по споразумението;

- г) оказване на съдействие на държавите от КАРИФОРУМ в гарантирането на съблюдаване на прилаганите в ЕО като страна по споразумението СФМ.

Член 54

Обхват и определения

1. Разпоредбите на настоящата глава се прилагат за санитарните и фитосанитарните мерки, определени в споразумението на СТО за СФМ, доколкото същите засягат търговията между страните по споразумението.
2. За целите на настоящата глава се прилагат определенията, използвани в споразумението на СТО за СФМ.

Член 55

Компетентни органи

1. Страните по споразумението се договарят при временното прилагане на настоящото споразумение да определят компетентни органи за прилагането на мерките по настоящата глава. Страните по споразумението взаимно се информират своевременно за всички съществени промени в структурата, естеството, организацията и разделението на правомощия между техните компетентни органи.
2. Страните по споразумението се договарят да осъществяват обмена на информация относно прилагането на мерките по настоящата глава чрез регионален орган, в който е осигурено максимално възможно представителство на компетентните органи.

Член 56

Регионално сътрудничество и интеграция

1. Страните по споразумението изразяват съгласие, че сътрудничеството между националните и регионалните органи, които са компетентни по въпросите на СФМ, в т.ч. компетентните органи, е важно за улесняване както на вътрешнорегионалната търговия, така и на търговията между страните по споразумението, а също така и за цялостния процес на регионална интеграция в рамките на КАРИФОРУМ.
2. В тази връзка страните по споразумението изразяват съгласие относно значението на установяването на хармонизирани СФМ както в ЕО като страна по споразумението, така и между държавите от КАРИФОРУМ, и се задължават да си сътрудничат в тази насока. Също така страните по споразумението се договарят да се консултират помежду си с оглед на постигане на двустранни договорености относно признаването на равностойността на определените СФМ.

3. При отсъствие на хармонизирани СФМ или признаване на равностойността на такива, страните по споразумението се договарят да провеждат консултации относно начините за улесняване на търговията и за намаляване на ненужните административни изисквания.

Член 57

Прозрачност

Страните по споразумението потвърждават ангажимента си да прилагат разпоредбите за прозрачност, предвидени в приложение Б към споразумението на СТО за СФМ. Освен това, страните по споразумението се стремят взаимно да се информират на ранен етап за предложения за изменение или въвеждане на санитарни и фитосанитарни правила и мерки, които са от особено значение за търговията между страните по споразумението.

Член 58

Обмен на информация и консултация

1. Страните по споразумението се договарят да подобрят своята комуникация и обмен на информация по въпроси, попадащи в обхвата на настоящата глава, които могат да засягат търговията между страните по споразумението.
2. При възникване на конкретен санитарен или фитосанитарен проблем, който може да засегне търговията между страните по споразумението, компетентните органи на страните по споразумението възможно най-рано взаимно се информират и консултират с оглед постигане на взаимно приемливо решение.

Член 59

Сътрудничество

1. Страните по споразумението признават значението на сътрудничеството по отношение на СФМ с оглед на постигането на целите на настоящото споразумение.
2. Съобразно разпоредбите на член 7, страните по споразумението се договарят да си сътрудничат, в това число чрез улесняване на оказването на подкрепа, в следните области:
 - а) засилване на регионалната интеграция и усъвършенстване на мониторинга, прилагането и изпълнението на СФМ, съвместимо с член 56, в това число учебни и информационни мероприятия за служители в регулаторни органи. За постигане на тези цели може да се насърчава партньорството между публичния и частния сектор;
 - б) установяване на подходящи механизми за обмен на експертен опит, с цел разглеждане на въпроси, свързани със здравето на растенията и животните и

общественото здраве, както и за осъществяване на учебни и информационни мероприятия за служители в регулаторни органи;

в) развиване на капацитета на предприятията, по-специално на предприятията от региона на КАРИФОРУМ, за да могат същите да отговарят на нормативните и пазарни изисквания;

г) сътрудничество в рамките на международните органи, посочени в член 52, в това число улесняване на участието на представители на държавите от КАРИФОРУМ в заседанията на тези органи.

ДЯЛ II

ИНВЕСТИЦИИ, ТЪРГОВИЯ С УСЛУГИ И ЕЛЕКТРОННА ТЪРГОВИЯ

Глава 1

ОБЩИ РАЗПОРЕДБИ

Член 60

Цел, приложно поле и обхват

1. С настоящото споразумение страните по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ, като потвърждават отново ангажиментите си по споразумението за създаване на СТО и с цел улесняване на регионалната интеграция и устойчивото развитие на подписалите държави от КАРИФОРУМ и тяхната плавна и постепенна интеграция в световната икономика, създават необходимите механизми за постепенна, реципрочна и асиметрична либерализация на инвестициите и търговията с услуги и за сътрудничество в областта на електронната търговия.
2. Никоя от разпоредбите на настоящия дял не се тълкува като създаваща изискване за приватизация на публичните предприятия или като налагаща каквито и да е задължения по отношение на държавните поръчки.
3. Разпоредбите на настоящия дял на се прилагат за субсидии, отпуснати от страните по споразумението или от подписалите държави от КАРИФОРУМ.
4. В съответствие с разпоредбите на настоящия дял, страните по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ си запазват правото да регулират и да въвеждат нови разпоредби за постигане на легитимни цели на обществените политики.
5. Настоящият дял не се прилага към мерки, засягащи физическите лица, търсещи достъп до пазара на труда на ЕО като страна по споразумението или на подписалите държави от КАРИФОРУМ, нито пък се прилага към мерките, засягащи постоянното гражданство, местожителство и трудова заетост.

Никоя от разпоредбите на настоящия дял не възпрепятства страните по споразумението или подписалите държави от КАРИФОРУМ в прилагането на мерки за регулиране на влизането или временното пребиваване на физически лица на тяхна територия, в това число и мерките, необходими за опазване на целостта на техните граници и за гарантиране на нормалното придвижване през тях на физически лица, при условие че подобни мерки не се прилагат по такъв начин, че да унищожават или нарушават ползите за която и да е от страните по споразумението, съобразно условията на специфично задължение.

Член 61

Определения

За целите на настоящия дял:

- а) „мярка“ означава всяка мярка, приета от страните по споразумението или от подписалите държави от КАРИФОРУМ, независимо дали под формата на закон, наредба, разпоредба, процедура, решение, административно действие или под каквато и да било друга форма;
- б) „мерки, приети или запазени от страните по споразумението или от подписалите държави от КАРИФОРУМ“ означава мерки, приети от:
 - i) органи на централната власт, регионални или местни органи на управление и власти; както и
 - ii) неправителствени органи, изпълняващи правомощия, възложени им от органи на централната власт, регионални или местни органи на управление и власти.
- в) „физическо лице от ЕО като страна по споразумението“ или „физическо лице от подписалите държави от КАРИФОРУМ“ означава гражданин на една от държавите-членки на Европейския съюз или на подписалите държави от КАРИФОРУМ, съгласно съответните им законодателства;
- г) „юридическо лице“ означава всяка юридическа единица, надлежно учредена или организирана по друг начин съгласно приложимото законодателство, с цел печалба или с друга цел, частна или държавна собственост, в това число всяка корпорация, тръст, съдружие, съвместно предприятие, еднолично предприятие или сдружение;
- д) „юридическо лице на страна по споразумението“ означава юридическо лице от ЕО като страна по споразумението или от подписала държава от КАРИФОРУМ, регистрирано според законите съответно на държава-членка на Европейския съюз или на подписала държава от КАРИФОРУМ, и чието седалище според устройствения акт, главно управление или основно място на упражняване на стопанска дейност е съответно на територията, към която се прилага Договорът за създаване на Европейската общност или на територията на подписала държава от КАРИФОРУМ;

Ако само седалището по устройствен акт или главното управление на юридическото лице се намира съответно на територията, към която се прилага

Договорът за създаване на Европейската общност, или на територията на подписалите държави от КАРИФОРУМ, то не се разглежда като юридическо лице от ЕО като страна по споразумението или от подписала държава от КАРИФОРУМ, освен ако не развива съществена икономическа дейност⁵ на територията, към която се прилага Договорът за създаване на Европейската общност или, съответно, на територията на една от подписалите държави от КАРИФОРУМ;

Независимо от разпоредбите на предходната буква, корабоплавателните дружества, установени извън ЕО като страна по споразумението или извън държавите от КАРИФОРУМ, които са под контрола на граждани съответно на държава-членка на Европейския съюз или на подписала държава от КАРИФОРУМ, също се ползват от разпоредбите на настоящото споразумение, ако плавателните им съдове са регистрирани във въпросната държава-членка на Европейския съюз или подписала държава от КАРИФОРУМ в съответствие с нейното законодателство и носят флага на държава-членка на ЕС или на подписала държава от КАРИФОРУМ;

- е) „споразумение за икономическа интеграция“ означава споразумение, което съществено либерализира търговията с услуги и инвестициите съобразно правилата на СТО.

Член 62

По-нататъшна либерализация

В изпълнение на целите на настоящия дял, страните по споразумението се задължават да започнат допълнителни преговори относно инвестициите и търговията с услуги не по-късно от пет години след датата на влизане в сила на настоящото споразумение с цел затвърждаване на общите ангажименти, поети по настоящия дял.

Член 63

Прилагане спрямо Бахамската общност и Република Хаити

С оглед на инкорпорирането в приложения 4 и 5 на ангажиментите, поети от Бахамската общност и Република Хаити, които следва да бъдат съвместими със съответните изисквания по силата на Общото споразумение по търговията с услуги (наричано по-долу ГАТС), страните по споразумението и подписалите го държави от КАРИФОРУМ внасят изменения в същите приложения с решение на Комитета по търговия и развитие КАРИФОРУМ—ЕО не по-късно от шест месеца след подписването на настоящото споразумение. До приемането на такова решение преференциалното третиране, предоставено от ЕО като страна по споразумението по силата на настоящия дял, не се прилага за Бахамската общност и Република Хаити.

⁵ В съответствие със своята нотификация на Договора за ЕО пред СТО (документ WT/REG39/1), ЕО разглежда понятието „ефективна и продължителна връзка“ с икономиката на една от държавите-членки, заложено в член 48 от Договора за ЕО, като равностойно на понятието „съществена стопанска дейност“, включено в член V, параграф 6 от ГАТС и в настоящото споразумение.

Регионална интеграция в региона на КАРИФОРУМ

1. Страните по споразумението признават, че икономическата интеграция между държавите от КАРИФОРУМ посредством постепенно премахване на оставащите бариери и осигуряване на подходяща регулаторна рамка за търговията с услуги и инвестициите, ще допринесе за задълбочаването на процеса на регионална интеграция помежду им и за постигането на целите на настоящото споразумение.
2. Също така страните по споразумението признават, че принципите, определени в глава 5 от настоящия дял с цел насърчаване на постепенната либерализация на инвестициите и на търговията с услуги между страните, осигуряват подходяща рамка за по-нататъшната либерализация на инвестициите и търговията с услуги между държавите от КАРИФОРУМ в контекста на регионалната интеграция помежду им.

Глава 2

ТЪРГОВСКО ПРИСЪСТВИЕ

Определения

За целите на настоящата глава:

- а) „търговско присъствие“ означава всеки вид стопански или професионална единица, учредена чрез:
 - i) учредяване, придобиване или поддържане на юридическо лице⁶, или
 - ii) създаване или поддържане на клон или представителство на територията на ЕО като страна по споразумението или на подписалите държави от КАРИФОРУМ за целите на развиване на стопанска дейност;
- б) „инвеститор“ означава всяко физическо или юридическо лице, което извършва стопанска дейност, чрез установяване на търговско присъствие;

⁶ Понятията „учредяване“ и „придобиване“ на юридическо лице се разбират като обхващащи капиталовото участие в дадено юридическо лице, с оглед на установяването или поддържането на дълготрайни икономически отношения. Когато юридическото лице има статута на дружество, ограничено от дялово участие, налице е трайна икономическа връзка, когато пакетът от притежавани акции дава възможност на акционера, било посредством разпоредбите на национални закони свързани с дружествата, ограничени от дялово участие или по друг начин, да участва активно в управлението или контрола над дружеството. Дългосрочни заеми с характер на дялово участие са заемите за срок, по-дълъг от пет години, които се отпускат с цел установяване или поддържане на трайни икономически връзки; основните примери тук могат да бъдат посочени заемите, предоставяни от дадено дружество на неговите дъщерни дружества или на дружества, в които то има дял, както и заемите, свързани с уговорка за участие на работниците и служителите в печалбата.

- в) „инвеститор от страна по споразумението“ означава физическо или юридическо лице от ЕО като страна по споразумението или от подписала държава от КАРИФОРУМ, което извършва стопанска дейност като осигурява търговско присъствие;
- г) понятието „стопанска дейност“ не включва дейности, извършвани в изпълнение на държавна власт, т.е. дейност, която не се извършва нито на търговска основа, нито в конкуренция с един или няколко стопански субекта;
- д) „филиал“ на юридическо лице означава юридическо лице, ефективно контролирано от друго юридическо лице⁷;
- е) „клон“ на юридическо лице означава място на стопанска дейност без правосубектност, което изглежда дълготрайно установено, като например разширение на дружеството-майка, има собствено управление и е материално обезпечено да води преговори с трети страни, така че последните, независимо че знаят, че при необходимост се установява юридическа връзка с дружеството-майка, чиято централа е в чужбина, не се налага да работят директно с това дружество майка, а могат да водят преговори на мястото на стопанска дейност, което представлява разширението.

Член 66

Обхват

Настоящата глава се прилага към мерките, приети от страните по споразумението или от подписалите държави от КАРИФОРУМ, които засягат търговското присъствие⁸ при всички стопански дейности, с изключение на:

- а) добив, производство и преработка на ядрени материали;
- б) производство на или търговия с оръжия, муниции и военно оборудване;
- в) аудиовизуални услуги;
- г) национален морски каботаж⁹, както и
- д) услугите в сферата на националния и международен въздушен транспорт, редовни или извънредни, както и услуги, пряко свързани с упражняването на права за въздушен трафик, различни от:

⁷ Юридическо лице се счита за контролирано от друго юридическо лице ако последното разполага с правомощия за назначава мнозинството от директорите му или по друг начин да оказва законно влияние върху неговите действия.

⁸ Мерките, свързани с уреждането на спорове за отчуждаване и спорове между инвеститори и държавата, като попадащите в обхвата на двустранните инвестиционни договори, не се разглеждат като засягащи търговското представителство.

⁹ Националният морски каботаж обхваща транспортните услуги в рамките на една подписала държава от КАРИФОРУМ или в рамките на държава членка на Европейския съюз по превозване на пътници или стоки с произход от и с крайна дестинация на територията на същата подписала държава от КАРИФОРУМ или държава членка на ЕС.

- i) услуги по ремонт и поддръжка на летателни апарати, по време на които апаратите са извадени от употреба;
- ii) продажба и маркетинг на услуги, свързани с въздушния транспорт;
- iii) услуги, свързани с компютърните системи за резервация (CRS);
- iv) други спомагателни услуги, които улесняват дейността на въздушните превозвачи, като например услуги по наземно обслужване, даване под наем на летателни апарати с екипаж, както и услуги по управление на летища.

Член 67

Достъп до пазарите

1. Що се отнася до достъпа до пазара посредством установяване на търговско присъствие, ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ предоставят на търговските присъствия и инвеститорите от съответната друга страна по споразумението не по-малко благоприятно третиране от предвиденото съгласно специфичните задължения, посочени в приложение IV.
2. В секторите, в които са поети задължения по отношение на достъпа до пазара, мерките, които ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ не поддържат или приемат нито на цялата си територия, нито на част от нея, освен ако е посочено друго в приложение IV, са определени като:
 - а) ограничения по отношение на броя на търговските присъствия, независимо дали под формата на количествени квоти, монополи, изключителни права или други изисквания по отношение на търговското присъствие, като например изискване за тест за икономическа необходимост;
 - б) ограничения по отношение на общата стойност на сделките или активите, под формата на количествени квоти или изискване за тест за икономическа необходимост;
 - в) ограничения по отношение на общия брой операции или на общото количество на произведените услуги, изразено като определени количествени бройки под формата на квоти или изискване за тест за икономическа необходимост¹⁰;
 - г) ограничения по отношение на участието на чужд капитал от гледна точка на лимита на максималния размер на чуждестранно акционерно участие или общата стойност на отделните или колективни чужди инвестиции, както и

¹⁰ Параграф 2, букви а), б) и в) не обхващат мерките, приети с цел ограничаване на производството на даден селскостопански продукт.

д) мерки, които ограничават или изискват установяването на специфични видове търговско присъствие (филиал, клон, представителство)¹¹ или на съвместни предприятия, посредством които даден инвеститор от другата страна по споразумението може да упражнява стопанска дейност.

Член 68

Национално третиране

1. В отраслите, за които в приложение IV са вписани ангажименти по отношение на достъпа до пазара и, съобразно определените в същото приложение условия и квалификации, за всички мерки, които засягат търговското присъствие, ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ предоставят на търговските присъствия и на инвеститорите от съответната друга страна третиране, което е не по-малко благоприятно от предоставеното на техните собствени търговски присъствия и инвеститори.
2. ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ могат да изпълнят изискването на параграф 1, като предоставят на присъствията и на инвеститорите от съответната друга страна третиране, което е формално идентично или формално различно от предоставеното на собствените им сходни търговски присъствия и инвеститори.
3. Формално идентичното или формално различно третиране се счита за по-малко благоприятно, ако променя условията на конкуренция в полза на търговски присъствия и инвеститори от ЕО като страна по споразумението или от подписалите държави от КАРИФОРУМ в сравнение със сходни търговски присъствия и инвеститори от съответната друга страна.
4. Специфичните задължения, поети по настоящия член, не могат да се тълкуват по начин, който да изисква ЕО като страна по споразумението или подписалите държави от КАРИФОРУМ да компенсират присъщи конкурентни недостатъци, произтичащи от чуждестранния характер на съответните търговски присъствия и инвеститори.

Член 69

Списък на задълженията

Отраслите, либерализирани от ЕО като страна по споразумението и от подписалите държави от КАРИФОРУМ съгласно настоящата глава и ограниченията под формата на резерви по отношение на достъпа до пазара и националното третиране, приложими към търговските присъствия и инвеститорите от съответната друга страна в тези отрасли са изброени в списъци на задълженията, включени в приложение IV.

¹¹ Всяка страна или подписала държава от КАРИФОРУМ може да изисква в случай на регистрация съобразно нейното законодателство инвеститорите да приемат конкретна юридическа форма. Доколкото подобни изисквания се прилагат по недискриминиращ начин, не се налага те да бъдат изрично упоменати в списък на задълженията на съответната страна за да бъдат запазени или приети от нея.

Статут на най-облагодетелствана нация

1. По отношение на всички мерки, засягащи търговското присъствие, обхванати от настоящата глава:
 - а) ЕО като страна по споразумението предоставя на търговските присъствия и инвеститори от подписалите държави от КАРИФОРУМ третиране, не по-малко благоприятно от най-благоприятното такова, приложимо за сходните търговски присъствия и инвеститори от която и да е трета държава, с които тя сключи споразумение за икономическа интеграция след подписването на настоящото споразумение;
 - б) подписалите държави от КАРИФОРУМ предоставят на търговските присъствия и инвеститори от ЕО като страна по споразумението третиране, не по-малко благоприятно от най-благоприятното такова, приложимо за сходните търговски присъствия и инвеститори от която и да е значителна търговска и икономическа сила, с която те сключат споразумение за икономическа интеграция след подписването на настоящото споразумение;
2. Когато страна по споразумението или подписала държава от КАРИФОРУМ сключи регионално споразумение за икономическа интеграция, създаващо вътрешен пазар или изискващо от страните по него значително сближаване на техните законодателства с оглед на премахването на недискриминиращите пречки пред търговското присъствие и пред търговията с услуги, третирането, което те предоставят на търговските присъствия и инвеститори от трети държави в отраслите, обхванати от вътрешния пазар или от значителното сближаване на законодателствата, не попада в обхвата на параграф 1¹².
3. Задълженията, определени в параграф 1, не се прилагат за третиране, предоставено по силата на:
 - а) мерки, предвиждащи признаване на квалификации, лицензи или мерки за ограничаване на риска в съответствие с член VII от ГАТС или приложението към него относно финансовите услуги,
 - б) международно споразумение или режим, свързани изцяло или предимно с данъчното облагане, или
 - в) мерки, несъвместими със статута на „най-облагодетелствана нация“, изброени в съответствие с член II, параграф 2 от ГАТС.
4. За целите на настоящата разпоредба „значителна търговска и икономическа сила“ означава всяка развита държава, или всяка държава, представляваща дял от повече от един (1) процент в световния износ на стоки през годината, предшестваща влизането в сила на споразумението за икономическа

¹² На датата на подписване на настоящото споразумение за Европейското икономическо пространство, предприєдинителните споразумения с ЕС, Единният пазар и икономика между държавите от КАРИКОМ и Споразумението за свободна търговия между КАРИКОМ и Доминиканската република се смята, че попадат изцяло в обхвата на това изключение.

интеграция, посочено в параграф 1, или всяка група държави, действащи самостоятелно, колективно или посредством споразумение за икономическа интеграция, които колективно представляват дял от повече от едно цяло и пет (1,5) процента в световния износ на стоки през годината, предшестваща влизането в сила на споразумението за икономическа интеграция, посочено в параграф 1¹³.

5. Когато някоя от подписалите държави от КАРИФОРУМ стане страна по споразумение за икономическа интеграция с трета страна, посочена в параграф 1, буква б), и това споразумение предвижда по-благоприятно третиране за тази трета страна, от предоставеното от подписалата държава от КАРИФОРУМ на ЕО като страна по споразумението съгласно настоящото споразумение, страните започват консултации. Страните по споразумението могат да решат дали въпросната подписала държава от КАРИФОРУМ може да откаже на ЕО като страна по споразумението по-благоприятното третиране, предвидено в споразумението за икономическа интеграция. Съвместният съвет КАРИФОРУМ—ЕО може да приеме всички необходими мерки за приспособяване на разпоредбите на настоящото споразумение.

Член 71

Други споразумения

Никоя от разпоредбите на настоящото споразумение не се тълкува по начин, който да накърнява правото на инвеститорите от страните по споразумението да се ползват от по-благоприятни условия, предоставени им с което и да е съществуващо или бъдещо международно споразумение относно инвестиции, по което дадена държава-членка на Европейския съюз и подписала държава от КАРИФОРУМ са страни.

Член 72

Поведение на инвеститорите

ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ предприемат, в рамките на съответните си територии, мерките, които биха могли да се окажат необходими, за да се гарантира, че по силата на националното законодателство от общо приложение:

- а) На инвеститорите се забранява и те се държат отговорни за предлагането, обещаването или предоставянето на всякакви неоправдани парични или други облаги, пряко или чрез посредници, на държавни служители, на членове на техните семейства, на техни бизнес съдружници, или на което и да е друго лице, намиращо се в близки отношения с държавния служител, в полза на самото лице или на трета страна, с цел служителят или третата страна да извърши или да се въздържа от действие във връзка с изпълнението на служебните си задължения, или с цел получаване на облага във връзка с

¹³

За тези изчисления се използват официални данни на СТО за водещите износители в световната търговия със стоки (като се изключва търговията вътре в ЕС).

предложена инвестиция или лицензи, разрешителни, договори и други права във връзка с определена инвестиция.

- б) Инвеститорите действат в съответствие с основните трудови стандарти, в съответствие с изискванията на Декларацията на Международната организация на труда от 1998 г. относно фундаменталните принципи и права на работното място, по която ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ са страни¹⁴.
- в) Инвеститорите не управляват и не упражняват инвестиционната си дейност по начин, който да заобикаля международните екологични и трудови задължения, произтичащи от споразумения, по които са страни ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ.
- г) Когато е целесъобразно, инвеститорите създават и поддържат механизми за връзка с местните среди, най-вече по проекти, предполагащи дейности, базирани на екстензивна експлоатация на природните ресурси, доколкото по този начин не се унищожават или намаляват ползите, полагащи се на другата страна по споразумението по смисъла на определено специфично задължение.

Член 73

Запазване на стандартите

ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ се стремят да гарантират, че преките чуждестранни инвестиции не се насърчават посредством занижаване на националните законодателство и стандарти в областта на околната среда, здравеопазването и безопасността на работното място, нито посредством отслабването на основни трудови стандарти или закони целящи опазването и насърчаването на културното разнообразие.

Член 74

Преразглеждане

С оглед на постепенното либерализиране на инвестициите, страните по споразумението преразглеждат правната рамка по отношение на инвестициите, инвестиционната среда и инвестиционните потоци между тях, в съответствие с поетите от тях ангажименти в международни споразумения, не по-късно от три години след влизането в сила на настоящото споразумение и през редовни времеви интервали след това.

Глава 3

ТРАНСГРАНИЧНО ПРЕДОСТАВЯНЕ НА УСЛУГИ

¹⁴

Тези основни трудови стандарти са доразвити, в съответствие с декларацията, в конвенциите на МОТ относно свободата на сдружаване, премахването на принудителния труд, премахване на детския труд и премахването на дискриминацията на работното място.

Обхват и определения

1. Настоящата глава се прилага за мерките, приети от страните по споразумението или от подписалите държави от КАРИФОРУМ, които засягат трансграничното предлагане на всички видове услуги, с изключение на:
 - а) аудиовизуални услуги;
 - б) национален морски каботаж¹⁵, както и
 - в) услугите по национален и международен въздушен транспорт, независимо дали редовни или извънредни, както и услуги, пряко свързани с упражняването на права за въздушен трафик, различни от:
 - i) услуги по ремонт и поддръжка на летателни апарати, по време на които апаратите са извадени от употреба;
 - ii) продажба и маркетинг на услуги, свързани с въздушния транспорт;
 - iii) услуги, свързани с компютърните системи за резервация (CRS); както и
 - iv) други спомагателни услуги, които улесняват дейността на въздушните превозвачи, като например услуги по наземно обслужване, даване под наем на летателни апарати с екипаж, както и услуги по управление на летища.
2. За целите на настоящата глава:
 - а) трансграничното предоставяне на услуги се определя като предоставяне на услуги:
 - i) от територията на една от страните по споразумението към територията на другата (режим 1);
 - ii) на територията на една от страните по споразумението към потребител на услугата от другата (режим 2);
 - б) „услуги“ включва всяка услуга във всеки сектор, освен услугите, предоставяни в процеса на упражняване на държавна власт;
 - в) „услуга, предоставена при упражняване на държавна власт“ означава всяка услуга, която нито се предоставя на търговска основа, нито в конкуренция с един или повече доставчици на услуги;

¹⁵ Националният морски каботаж обхваща услугите в рамките на една подписала държава от КАРИФОРУМ или в рамките на държава членка на Европейския съюз по превозване на пътници или на стоки с произход от и с крайна дестинация на територията на същата подписала държава от КАРИФОРУМ или държава членка на ЕС.

г) „доставчик на услуга“ означава всяко физическо или юридическо лице, което предоставя или цели предоставянето на услуга;

д) „доставчик на услуга от страна по споразумението“ означава физическо или юридическо лице от ЕО като страна по споразумението или от подписала държава от КАРИФОРУМ, което предоставя или цели предоставянето на услуга;

е) „предоставяне на услуга“ включва производството, дистрибуцията, маркетинга, продажбата и доставката на услуга.

Член 76

Достъп до пазарите

1. Що се отнася до достъпа до пазара за трансграничното предоставяне на услуги, ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ предоставят на услугите и на доставчиците на услуги от другата страна по споразумението не по-малко благоприятно третиране от предвиденото съгласно специфичните ангажименти, посочени в приложение IV.
2. В секторите, в които са поети задължения по отношение на достъпа до пазара, мерките, които ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ не трябва да поддържат или приемат, нито на част от, нито на цялата си територия, освен ако е посочено друго в приложение IV, се определят като:
 - а) ограничения по отношение на броя на доставчиците на услуги, независимо дали под формата на количествени квоти, монополи, изключителни доставчици на услуги или на изискване за тест за икономическа необходимост;
 - б) ограничения по отношение на общата стойност на сделките с услуги или активи под формата на количествени квоти или изискване за тест за икономическа необходимост;
 - в) ограничения по отношение на общия брой на операции в областта на услугите или на общото количество на произведените услуги, изразени като определени количествени бройки под формата на квоти или изискване за тест за икономическа необходимост.

Член 77

Национално третиране

1. В отраслите, за които в приложение IV са вписани ангажименти по отношение на достъпа до пазара и, съобразно определените в същото приложение условия и квалификации, за всички мерки, които засягат трансграничното предоставяне на услуги, ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ предоставят на услугите и доставчиците на услуги от

съответната друга страна третиране, което е не по-малко благоприятно от предоставеното на собствените им сходни услуги и доставчици на услуги.

2. ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ могат да изпълнят изискването на параграф 1, като предоставят на услугите и на доставчиците на услуги от съответната друга страна третиране, което е формално идентично или формално различно от предоставеното на собствените им сходни услуги и доставчици на услуги.
3. Формално идентичното или формално различно третиране се счита за по-малко благоприятно, ако променя условията на конкуренция в полза на услуги или доставчици на услуги от ЕО като страна по споразумението или от подписалите държави от КАРИФОРУМ в сравнение със сходни услуги и доставчици на услуги от съответната друга страна.
4. Специфичните задължения, поети по настоящия член, не могат да се тълкуват по начин, който да изисква ЕО като страна по споразумението или подписалите държави от КАРИФОРУМ да компенсират присъщи конкурентни недостатъци, произтичащи от чуждестранния характер на съответните услуги или доставчици на услуги.

Член 78

Списък на задълженията

Отраслите, либерализирани от ЕО като страна по споразумението и от подписалите държави от КАРИФОРУМ съгласно настоящата глава и ограниченията под формата на резерви по отношение на достъпа до пазара и националното третиране, приложими към услугите и доставчиците на услуги от съответната друга страна в тези отрасли са изброени в списъци на задълженията, включени в приложение IV.

Член 79

Статут на най-облагодетелствана нация

1. По отношение на всички мерки, засягащи трансграничното предоставяне на услуги, обхванати от настоящата глава:
 - а) ЕО като страна по споразумението предоставя на търговските услугите и на доставчиците на услуги от подписалите държави от КАРИФОРУМ третиране, не по-малко благоприятно от най-благоприятното такова, приложимо за сходните услуги и доставчици на услуги от която и да е трета държава, с които тя сключи споразумение за икономическа интеграция след подписването на настоящото споразумение;
 - б) подписалите държави от КАРИФОРУМ предоставят на услугите и на доставчиците на услуги от ЕО като страна по споразумението третиране, не по-малко благоприятно от най-благоприятното такова, приложимо за сходните търговски присъствия и инвеститори от която и да е значителна търговска и икономическа сила, с която те сключат споразумение за икономическа интеграция след подписването на настоящото споразумение.

2. Когато страна по споразумението или подписала го държава от КАРИФОРУМ сключи регионално споразумение за икономическа интеграция, създаващо вътрешен пазар или изискващо от страните значително сближаване на техните законодателства с оглед на премахването на недискриминиращите пречки пред търговията с услуги, третирането, което те предоставят на услугите и доставчиците на услуги от трети държави в отраслите, обхванати от вътрешния пазар или от значителното сближаване на законодателствата, не попада в обхвата на параграф 1¹⁶.
3. Задълженията, определени в параграф 1, не се прилагат за третиране, предоставено по силата на:
- а) мерки, предвиждащи признаване на квалификации, лицензи или мерки за ограничаване на риска в съответствие с член VII от ГАТС или приложението към него относно финансовите услуги,
 - б) международно споразумение или режим, свързани изцяло или предимно с данъчното облагане, или
 - в) мерки, несъвместими със статута на „най-облагодетелствана нация“, изброени в съответствие с член II, параграф 2 от ГАТС.
4. За целите на настоящата разпоредба „значителна търговска и икономическа сила“ означава всяка развита държава, или всяка държава, представляваща дял от повече от един (1) процент в световния износ на стоки през годината, предшестваща влизането в сила на споразумението за икономическа интеграция, посочено в параграф 1, или всяка група държави, действащи самостоятелно, колективно или посредством споразумение за икономическа интеграция, които колективно представляват дял от повече от едно цяло и пет (1,5) процента в световния износ на стоки през годината, предшестваща влизането в сила на споразумението за икономическа интеграция, посочено в параграф 1¹⁷.
5. Когато някоя от подписалите държави от КАРИФОРУМ стане страна по споразумение за икономическа интеграция с трета страна, посочена в параграф 1, буква б), и това споразумение предвижда по-благоприятно третиране за тази трета страна от предоставеното от подписалата държава от КАРИФОРУМ на ЕО като страна по споразумението съгласно настоящото споразумение, страните започват консултации. Страните могат да решат дали въпросната подписала държава от КАРИФОРУМ може да откаже на ЕО като страна по споразумението по-благоприятното третиране, предвидено в споразумението за икономическа интеграция. Съвместният съвет КАРИФОРУМ—ЕО може да приеме всички необходими мерки за приспособяване на разпоредбите на настоящото споразумение.

¹⁶ На датата на подписване на настоящото споразумение за Европейското икономическо пространство, предприєдинителните споразумения с ЕС, Единният пазар и икономика между държавите от КАРИКОМ и Споразумението за свободна търговия между КАРИКОМ и Доминиканската република се смята, че попадат изцяло в обхвата на това изключение.

¹⁷ За тези изчисления се използват официални данни от СТО за водещите износители в световната търговия със стоки (като се изключва търговията вътре в ЕС).

Глава 4

ВРЕМЕННО ПРИСЪСТВИЕ НА ФИЗИЧЕСКИ ЛИЦА С ТЪРГОВСКА ЦЕЛ

Член 80

Обхват и определения

1. Настоящата глава се прилага за мерки, приети от страните по споразумението или от подписалите го държави от КАРИФОРУМ във връзка с влизането и временното пребиваване на тяхна територия на ключов персонал, дипломирани стажанти, търговци на бизнес услуги, доставчици на услуги по договор, независими специалисти и бизнес посетители на краткотраен престой, в съответствие с член 60, параграф 5.

2. За целите на настоящата глава:

а) „Ключов персонал“ означава физически лица, заети в рамките на юридическо лице от ЕО като страна по споразумението или от подписалите държави от КАРИФОРУМ, различно от организация с нестопанска цел, натоварени с установяването или с ефективния контрол, управление и дейност на търговското присъствие.

Понятието за „ключов персонал“ обхваща „бизнес посетители“, натоварени с установяването на търговско присъствие, и „вътрешнокорпоративни трансфери на служители“.

- „Бизнес посетители“ означава физически лица, работещи на ръководна длъжност, натоварени с установяването на търговско присъствие. Те не влизат пряко в бизнес отношения с широката общественост и не получават възнаграждение от източник, намиращ се съответно в ЕО като страна по споразумението или приемната подписала държава от КАРИФОРУМ.
- „Вътрешнокорпоративен трансфер“ означава физически лица от ЕО като страна по споразумението или от подписалите държави от КАРИФОРУМ, които са наети от юридическо лице или са партньори в него най-малко от една година и които са временно изпратени в търговско присъствие на територията на съответната друга страна. Въпросното физическо лице трябва да принадлежи на някоя от следните категории:

1. Ръководители:

лица, работещи на ръководна длъжност в рамките на юридическо лице, които основно ръководят управлението на търговското присъствие, като са контролирани или направлявани от съвет на директорите или от акционерите на дружеството или техен

еквивалент, включително:

- i) управляващи търговското присъствие или негов отдел или подразделение;
- ii) ръководещи и контролиращи работата на други контролиращи, професионални или управленски служители;
- iii) имащи право лично да назначават и освобождават служители или да дават препоръки за назначаването, освобождаването или други кадрови въпроси;

2. Специалисти:

лица, работещи в рамките на юридическо лице, които притежават специални познания, важни за производството, оборудването за научно-изследователски дейности, техниките или управлението на търговското присъствие. Оценката на такива познания може да отразява, освен специфичните познания за търговското присъствие, и притежаването от лицето на високо ниво на квалификация за вида работа или професия, изискваща специфични технически познания, включително принадлежност към акредитирана професия.

б) „Дипломирани стажанти“ означава физически лица от ЕО като страна по споразумението или от подписалите държави от КАРИФОРУМ, които са наети от юридическо лице от ЕО като страна по споразумението или съответната подписала държава от КАРИФОРУМ най-малко от една година, притежават диплома за завършено висше образование и са временно изпратени в търговско присъствие или в дружеството-майка на юридическото лице на територията на другата страна по споразумението, за целта на кариерното им развитие или за да бъдат обучени в определени бизнес практики и методи¹⁸.

в) „Търговци на бизнес услуги“ означава физически лица от ЕО като страна по споразумението или от подписалите държави от КАРИФОРУМ, които представляват доставчик на услуги от ЕО като страна по споразумението или от подписала държава от КАРИФОРУМ, които целят временно пребиваване на територията на другата страна с цел договаряне на пласмента на услуги или подписване на договорености с цел пласмент на услуги от името на този доставчик. Те не извършват преки продажби за широката общественост и не получават възнаграждение от източник, намиращ се съответно в ЕО като страна по споразумението или приемната подписала държава от КАРИФОРУМ.

г) „Доставчици на услуги по договор“ означава физически лица от ЕО като страна по споразумението или от подписалите държави от КАРИФОРУМ, наети от юридическо лице от ЕО като страна по споразумението или от

¹⁸

От търговското представителство приемник може да се изиска да представи за предварително одобрение програма за обучение, обхващаща продължителността на пребиваването, която да демонстрира, че пребиваването е с образователна цел. За Испания, Франция, Германия, Австрия и Унгария обучението следва да бъде свързано с придобитата образователна степен.

подписала държава от КАРИФОРУМ, което не разполага с търговско присъствие на територията на другата страна и което е сключило договор *bona fide* (който не е сключен с посредничеството на агенция по смисъла на СРС 872) за предоставяне на услуги, чийто краен потребител се намира на територията на последната, което налага временното присъствие на неговите служители в съответната страна по споразумението с цел изпълнение на договора за услуга.

д) „Независими специалисти“ означава физически лица от ЕО като страна по споразумението или от подписалите държави от КАРИФОРУМ, занимаващи се с предлагането на услуга и установени като самонаети лица на територията на ЕО като страна по споразумението или съответната подписала държава от КАРИФОРУМ, която не разполага с търговско присъствие на територията на другата страна и която е сключила добросъвестен договор (сключен по начин, различен от този чрез посредничеството на агенция по смисъла на СРС 872) за предоставяне на услуги, чийто краен потребител се намира на територията на последната, което налага тяхното временно присъствие в съответната страна по споразумението с цел изпълнение на договора за предоставяне на услуги¹⁹.

е) „Квалификации“ означава дипломи, сертификати и други удостоверителни документи (за официално придобита квалификация) издадени от орган, оправомощен от законодателни, нормативни или административни разпоредби, удостоверяващи успешното завършване на професионално обучение.

Член 81

Ключов персонал и дипломирани стажанти

1. За всеки отрасъл, либерализиран съгласно глава 2 от настоящия дял и подлежащ на резерви, изброени в приложение IV, ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ позволяват на инвеститорите от другата страна по споразумението да наемат в търговските си присъствия физически лица от същата страна по споразумението, при положение че те са ключов персонал или дипломирани стажанти по смисъла на член 80. Временното влизане и пребиваване на ключов персонал и на дипломирани стажанти е за период от най-много три години при вътрешнокорпоративен трансфер, деветдесет дни на всеки дванадесет месеца за бизнес посетители и една година за дипломирани стажанти.
2. За всеки от отраслите, либерализирани съгласно глава 2 от настоящия дял, мерките, които ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ се задължават да не запазват, нито тепърва да приемат, нито на подрегионално, нито на национално ниво, освен ако не е посочено друго в приложение IV, се определят като ограничения по отношение на общия брой физически лица, които съответният инвеститор може да наема като ключов

¹⁹ Договорът за услуги, упоменат в букви г) и д) съответства на законовите, подзаконовите актове и изискванията на страната по споразумението или на подписалата го държава от КАРИФОРУМ, в която се изпълнява договорът.

персонал и дипломирани стажанти в конкретен отрасъл, под формата на количествени квоти, изискване за тест за икономическа необходимост или дискриминационни ограничения.

Член 82

Търговци на бизнес услуги

Във всеки отрасъл, либерализиран съгласно глави 2 и 3 от настоящия дял и съобразно евентуалните резерви, изброени в приложение IV, ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ позволяват влизането и временното пребиваване на търговци на бизнес услуги за период от най-много деветдесет дни на всеки дванадесет месеца.

Член 83

Доставчици на услуги по договор и независими специалисти

1. ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ потвърждават отново съответните си задължения, произтичащи от ангажиментите им по линия на ГАТС що се отнася до влизането и временното пребиваване на доставчици на услуги по договор и независими специалисти.
2. Без да се накърняват разпоредбите на параграф 1, ЕО като страна по споразумението позволява предоставянето на услуги на територията на своите държави-членки от доставчици на услуги по договор от подписалите държави от КАРИФОРУМ посредством присъствие на физически лица, при условие, че са изпълнени условията, уточнени по-долу и в приложение IV, в следните подотрасли:
 - 1) правни консултантски услуги по международно публично право и по право, различно от това на ЕС;
 - 2) счетоводни и отчетни услуги;
 - 3) консултантски услуги в сферата на данъчното облагане;
 - 4) архитектурни услуги;
 - 5) услуги, свързани с градоустройството и ландшафтната архитектура;
 - 6) инженерингови услуги;
 - 7) интегрирани инженерингови услуги;
 - 8) медицински и стоматологични услуги;
 - 9) ветеринарни услуги;
 - 10) акушерски услуги;

- 11) услуги, предоставяни от медицински сестри, физиотерапевти и помощен медицински персонал;
- 12) услуги от областта на информатиката и сродни услуги;
- 13) услуги по научноизследователска дейност и развитие;
- 14) рекламни услуги;
- 15) услуги по проучване на пазара и за провеждане на анкети;
- 16) консултантски услуги в сферата на стопанското управление;
- 17) услуги, сродни с консултантските услуги в сферата на стопанското управление;
- 18) услуги за технически опити и анализи;
- 19) свързани научни и технически консултантски услуги;
- 20) поддръжка и ремонт на оборудване, включително транспортно, по-специално в контекста на договор за поддръжка след продажбата или след отдаването на лизинг;
- 21) услуги, предоставяни от главни готвачи;
- 22) услуги, предоставяни от манекени и фотомодели;
- 23) услуги по писмен и устен превод;
- 24) дейности по проучване на местности;
- 25) услуги в сферата на висшето образование (единствено частно финансирани услуги);
- 26) услуги, свързани с околната среда;
- 27) услуги на туроператори и на туристически агенции;
- 28) услуги на екскурзоводи;
- 29) развлекателни услуги, различни от аудиовизуалните.

Без да се накърняват разпоредбите на параграф 1, подписалите държави от КАРИФОРУМ позволяват предоставянето на услуги на тяхна територия от доставчици на услуги по договор от ЕО посредством присъствие на физически лица, при условие, че са изпълнени условията, уточнени по-нататък и в приложение IV.

Ангажиментите, поети от ЕО като страна по споразумението и от подписалите държави от КАРИФОРУМ, зависят от изпълнението на следните условия:

- а) Физическите лица трябва да са временно ангажирани с предоставянето на услуга в качеството си на служители на юридическо лице, което има договор за услуга за период непревишаващ дванадесет месеца.
- б) Физическите лица, влизачи на територията на другата страна по споразумението, трябва да са предлагали тези услуги в качеството си на служители на юридическото лице предоставящо услугите, най-малко през годината непосредствено предшестваща датата на подаване на заявлението за влизане в другата страна по споразумението. Освен това към датата на подаване на заявлението за влизане на територията на другата страна физическите лица трябва да притежават най-малко три години професионален опит²⁰ в сферата на дейност, за която се отнася договорът.
- в) Освен за услугите, предоставяни от манекени, главни готвачи и развлекателните услуги, различни от аудиовизуалните, е необходимо физическите лица, влизачи на територията на другата страна по споразумението, да притежават: i) диплома за завършено висше образование или квалификационна степен, която удостоверява равностойно ниво на знания²¹ и ii) професионална квалификация, в случаите, когато това се изисква за упражняването на дейност съгласно законите, наредбите или изискванията на ЕО като страна по споразумението или на подписалата държава от КАРИФОРУМ, приложими на мястото, на което се предоставя услугата.
- г) Физическото лице не получава възнаграждения за предоставянето на услуги, различни от възнаграждението, заплащано му от доставчика на услуги по договор по време на престоя му на територията на другата страна по споразумението.
- д) Временното влизане и пребиваване на физически лица в съответната страна по споразумението се разрешава за срок, който кумулативно не превишава шест месеца (двадесет и пет седмици за Люксембург) на всеки дванадесет месеца, или за продължителността на договора, ако тя е по-кратка.
- е) Достъпът, предоставен по смисъла на разпоредбите на настоящия член се отнася само за дейността по предоставяне на услуга, която е обект на договорните отношения, и не предоставя право за упражняване на професия с професионалното звание, признато в страната по споразумението, на чиято територия се предоставя услугата.
- ж) Броят на лицата, обхванати от договора за предоставяне на услуга, не превишава броя лица, необходими за изпълнението на договора, определен съгласно законите, наредбите и изискванията на страната по споразумението, на чиято територия се предоставя услугата.

²⁰

Придобит след навършване на пълнолетие.

²¹

В случаите, когато образователната или квалификационна степен не е придобита в съответната договаряща страна, на чиято територия се предоставя услугата, тази страна може да прецени дали степента е равностойна на образователната степен, изисквана на нейна територия.

з) Други дискриминационни ограничения, в това число върху броя на физическите лица под формата на тестове за икономическа необходимост, уточнени в приложение IV.

3. Без да се накърняват разпоредбите на параграф 1, ЕО като страна по споразумението позволява предоставянето на услуги на територията на своите държави-членки от независими специалисти от подписалите държави от КАРИФОРУМ, при условие че са изпълнени условията, уточнени по-долу и в приложение IV, в следните подотрасли:

- 1) правни консултантски услуги по международно публично право и право, различно от това на ЕС;
- 2) архитектурни услуги;
- 3) услуги, свързани с градоустройство и ландшафтна архитектура;
- 4) инженерингови услуги;
- 5) интегрирани инженерингови услуги;
- 6) услуги в областта на информатиката и сродни услуги;
- 7) услуги по научноизследователска дейност и развитие;
- 8) услуги по проучване на пазара и за провеждане на анкети;
- 9) консултантски услуги в областта на стопанското управление;
- 10) услуги, сродни на консултантските услуги в сферата на стопанското управление;
- 11) услуги по писмен и устен превод.

Без да се накърняват разпоредбите на параграф 1, подписалите държави от КАРИФОРУМ позволяват предоставянето на услуги на тяхна територия от независими специалисти от ЕО, при условие че са изпълнени условията, уточнени по-долу и в приложение IV.

Ангажиментите, поети от ЕО като страна по споразумението и от подписалите държави от КАРИФОРУМ, зависят от изпълнението на следните условия:

а) Физическите лица трябва да са временно ангажирани с предоставянето на услуга като самонаети лица, установени на територията на другата страна по споразумението, и да имат договор за предоставяне на услуга за период, непревишаващ дванадесет месеца.

б) Към датата на подаване на заявлението за влизане на територията на другата страна по споразумението физическите лица трябва да притежават най-малко шест години професионален опит в сферата на дейност, за която се отнася договорът.

в) Физическите лица, влизащи на територията на другата страна по споразумението, трябва да притежават: i) диплома за завършено висше образование или квалификационна степен, която удостоверява равностойно ниво на знания²² и ii) професионална квалификация, в случаите, когато това се изисква за упражняването на дейност съгласно законите, наредбите или изискванията на ЕО като страна по споразумението или на подписалата държава от КАРИФОРУМ, на чиято територия се предоставя услугата.

г) Временното влизане и пребиваване на физически лица в съответната страна по споразумението се разрешава за срок, който кумулативно не превишава шест месеца (двадесет и пет седмици за Люксембург) на всеки дванадесет месеца, или за продължителността на договора, ако тя е по-кратка.

д) Достъпът, предоставен по смисъла на разпоредбите на настоящия член, се отнася само за дейността по предоставяне на услуга, която е обект на договорните отношения, и не предоставя право за упражняване на професия с професионалното звание, признато в страната по споразумението, на чиято територия се предоставя услугата.

е) Други дискриминационни ограничения, в това число върху броя на физическите лица под формата на тестове за икономическа необходимост, уточнени в приложение IV.

Член 84

Бизнес посетители на краткотраен престой

1. ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ се стремят да улесняват, по начин, съвместим със съответното им законодателство, влизането и временното пребиваване на тяхна територия на бизнес посетители на краткотраен престой съответно от ЕО като страна по споразумението или от подписалата държава от КАРИФОРУМ, за провеждане на следните дейности:

а) научни изследвания и проектиране: технически, научни и статистически изследователи, действащи от името на дружество, установено на територията на другата страна по споразумението;

б) маркетингови проучвания: служители, провеждащи проучвания или анализи, в това число и проучвания на пазара, от името на дружество, установено на територията на другата страна по споразумението;

в) семинари за обучение: служители на дружество на територията на ЕО като страна по споразумението или на подписалите държави от КАРИФОРУМ, които влизат на територията на другата страна по споразумението с цел да бъдат обучени в технически и трудови методи, прилагани от дружества или

²²

В случаите, когато образователната или квалификационна степен не е придобита в съответната договаряща страна, на чиято територия се предоставя услугата, тази страна може да прецени дали степента е равностойна на образователната степен, изисквана на нейна територия.

организми в същата страна, при условие че обучението се ограничава само до наблюдение, запознаване и теоретично обучение;

г) търговски панаири и изложения: служители, посещаващи търговско изложение, с цел популяризиране на дружеството, за което работят, или негови продукти и услуги;

д) пласмент: търговски представители и агенти, приемащи поръчки или договарящи продажбата на стоки от името на дружество, намиращо се на територията на другата страна по споразумението, които обаче не доставят стоките;

е) закупуване: закупчици, действащи от името на дружество, или служители с ръководни и надзорни функции, занимаващи се с търговска дейност, превеждана на територията на другата страна по споразумението;

ж) туристически персонал (хотелски представители, служители на туроператорски и туристически агенции, екскурзоводи или туроператори) посещаващи или участващи във форуми или изложби в сферата на туризма,

при условие че същите не продават свои стоки и услуги на широката общественост или, при предлагането на такива, самите те не получават възнаграждение от източник, намиращ се в ЕО или в подписалата държава от КАРИФОРУМ, на чиято територия пребивават временно, и не се занимават с предоставянето на услуга в рамките на договор, сключен между юридическо лице, което не разполага с търговско присъствие в ЕО като страна по споразумението или в подписала държава от КАРИФОРУМ, на чиято територия бизнес посетителите на краткотраен престой пребивават временно, и потребител от ЕО като страна по споразумението или от подписала държава от КАРИФОРУМ.

2. Когато се разрешава такова влизане и временно пребиваване на тяхна територия, то е за период от най-много 90 дни за всеки дванадесетмесечен период.

Глава 5

РЕГУЛАТОРНА РАМКА

Раздел 1

Разпоредби от общо приложение

Член 85

Взаимно признаване

1. Никоя от разпоредбите на настоящия дял не се тълкува като възпрепятстваща ЕО като страна по споразумението или подписалите държави от КАРИФОРУМ да изискват от физическите лица необходимите квалификации и/или

професионален опит, изисквани на територията на съответната страна, в която се предоставя услугата, за засегнатия сектор на стопанска дейност.

2. Страните по споразумението насърчават съответните професионални органи на тяхна територия съвместно да разработват и предоставят на Комитета по търговия и развитие КАРИФОРУМ—ЕО препоръки относно взаимното признаване, за целите на пълното или частично изпълнение от страна на инвеститорите и доставчиците на услуги на критериите, прилагани от ЕО като страна по споразумението и от подписалите държави от КАРИФОРУМ за разрешаване, лицензиране, функциониране и сертифициране на инвеститори и доставчици на услуги, по-специално в сектора на професионалните услуги.
3. По-специално страните по споразумението насърчават съответните професионални органи на съответните им територии не по-късно от три години след влизане в сила на настоящото споразумение да влязат в преговори с цел съвместно да разработят и представят препоръки относно взаимното признаване, между други области и в следните: счетоводство, архитектура, инженерство и туризъм.
4. При получаване на препоръка, упомената в предходния параграф, Комитетът по търговия и развитие КАРИФОРУМ—ЕО разглежда съответната препоръка в рамките на разумен срок с цел да определи дали е съвместима с настоящото споразумение.
5. Когато, в съответствие с процедурата, изложена в параграф 2, някоя от препоръките, упоменати в същия параграф, не е счетена за съвместима с настоящото споразумение и е налице достатъчна степен на съответствие между приложимите разпоредби на страните по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ, с оглед на прилагането на препоръката, страните по споразумението договарят чрез компетентните си органи споразумение относно взаимното признаване на изискванията, квалификациите, лицензите и други разпоредби.
6. Всяко такова споразумение следва да е съвместимо със съответните разпоредби на Споразумението за създаване на СТО и, по-специално, с член VII от ГАТС.
7. Комитетът по търговия и развитие КАРИФОРУМ—ЕО разглежда на всеки две години отбелязания напредък в областта на взаимното признаване.

Член 86

Прозрачност

При спазване на разпоредбите на член 235, параграф 3, страните по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ отговарят незабавно на всички искания за предоставяне на специфична информация, отправени от съответната друга страна по споразумението по която и да е от приетите от тях мерки от общо приложение или международни споразумения, които се отнасят до или засягат настоящото споразумение. Страните по споразумението създават един или няколко информационни центрове, които да предоставят, при поискване, специфична информация за инвеститорите и доставчиците на услуги от съответната друга страна, по всички такива

въпроси. Тези информационни центрове са изброени в приложение V. Информационните центрове не следва да бъдат депозитари на нормативни и поднормативни актове.

Член 87

Процедури

1. Когато за предоставянето на дадена услуга или осигуряването на търговско присъствие, за които е поето специфично задължение, се изисква разрешение, в приемлив срок след подаването на заявление, считано за пълно според вътрешните закони и наредби, компетентните органи на страните по споразумението или на подписалите държави от КАРИФОРУМ следва да информират заявителя за решението си относно заявлението. По искане на заявителя компетентните органи съответно на страните по споразумението или на подписалите държави от КАРИФОРУМ предоставят без неоправдано забавяне информация относно статуса на заявлението.
2. Страните по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ поддържат или създават съдебни, арбитражни или административни трибунали или процедури, които, при искане от засегнат инвеститор или доставчик на услуги, осигуряват незабавно преразглеждане на административни решения, засягащи търговското присъствие, трансграничното предоставяне на услуги или временното присъствие на физически лица с търговска цел и, когато това е обосновано, съответни средства за правна защита. Когато подобни процедури не са независими от органа, упълномощен да приема въпросните административни решения, страните по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ гарантират, че процедурите в действителност осигуряват обективна и безпристрастна проверка.

Раздел 2

Компютърни услуги

Член 88

Договорености относно компютърните услуги

1. Доколкото търговията с компютърни услуги подлежи на либерализация съгласно разпоредбите на глави 2, 3 и 4 от настоящия дял, ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ се присъединяват към договореностите, формулирани в параграфи 2, 3 и 4.
2. СРС 84, кодът на ООН, използван за описание на компютърните и свързаните с тях услуги, обхваща основните дейности, използвани за предоставяне на всички компютърни и свързани с тях услуги: компютърни програми, определяни като набор от инструкции, необходими за осигуряване на функционирането и взаимодействието между компютрите (в това число разработването и прилагането на такива програми), обработка и съхранение на данни и свързани услуги, като консултантски услуги и услуги по обучение на персонала на клиентите. Технологичният напредък доведе до нараснало

предлагане на такива услуги като набор или пакет от свързани услуги, който може да включва част от или всички тези основни дейности. Например, всеки един от видовете услуги уеб/домейн-хостинг, извличане на данни и изчислителни услуги по технологията GRID се състои от комбинация от основни дейности по предоставяне на компютърни услуги.

3. Независимо от това дали се предоставят посредством мрежа, включително по Интернет, компютърните и свързаните с тях услуги включват всички услуги, при които се предоставят:

а) консултантски услуги, разработване на стратегии, анализ, планиране, спецификация, дизайн, развитие, инсталиране, внедряване, интегриране, тестване, откриване и отстраняване на неизправности, актуализация, техническа поддръжка, техническа помощ или управление на или в полза на компютри или компютърни системи; или

б) компютърни програми, определени като набори от инструкции, необходими за осигуряване на функционирането и взаимодействието между компютрите (в самите тях и помежду им), плюс консултантски услуги, разработване на стратегии, анализ, планиране, спецификация, дизайн, развитие, инсталиране, внедряване, интегриране, тестване, откриване и отстраняване на неизправности, актуализация, адаптиране, техническо обслужване, поддръжка, техническа помощ, управление или употреба на или за компютърни програми; или

в) обработка, съхранение, хостинг на данни или услуги по поддържане на бази данни; или

г) техническо обслужване и ремонт на офисно оборудване и апаратура, в това число и на компютри; или

д) услуги по обучение на персонала на клиенти, във връзка с компютърни програми, компютри или компютърни системи, неклассифицирани другаде.

4. Компютърните и свързаните с тях услуги дават възможност за предоставяне на други услуги (например банкиране) чрез електронни или други средства. Въпреки това съществува важно разграничение между създаващата възможността услуга (например уеб хостинг или хостинг на приложения) и съдържанието или същинската услуга, която се предоставя с електронни средства (например банкиране). В такива случаи съдържанието или същинската услуга не попада в обхвата на CPC 84.

Раздел 3

Куриерски услуги

Член 89

Обхват и определения

1. Настоящият раздел определя принципите на нормативната рамка за всички куриерски услуги, либерализирани съгласно глави 2, 3 и 4 от настоящия дял.

2. За целите на настоящия раздел и на глави 2, 3 и 4 от настоящия дял:

а) „универсална услуга“ означава постоянното предоставяне на пощенска услуга с уточнено качество на всички точки от територията на ЕО като страна по споразумението и на подписалите държави от КАРИФОРУМ на достъпни цени за всички потребители;

б) „индивидуален лиценз“ означава разрешително, предоставено на индивидуален доставчик от регулаторен орган, което се изисква преди предоставянето на дадена услуга.

Член 90

Предотвратяване на нарушаващи конкуренцията практики в сектора на куриерските услуги

В съответствие с разпоредбите на глава 1 от дял IV, ЕО като страна по споразумението или подписалите държави от КАРИФОРУМ приемат или поддържат целесъобразни мерки с цел да попречат на доставчиците, които самостоятелно или колективно, са в състояние съществено да въздействат на условията за участие (по отношение на цената и предлагането) в съответния пазар на куриерски услуги в резултат на своята позиция на пазара, да предприемат или поддържат нарушаващи конкуренцията практики.

Член 91

Универсална услуга

ЕО като страна по споразумението или всяка подписала държава от КАРИФОРУМ имат правото да дефинират вида на задължението за универсална услуга, което желаят да поддържат. Тези задължения не се считат за нарушаващи конкуренцията сами по себе си, при условие че се прилагат по прозрачен, недискриминиращ и неутрален по отношение на конкуренцията начин и не са по-обременяващи от необходимото за вида универсална услуга, дефинирана от ЕО като страна по споразумението и от подписалите държави от КАРИФОРУМ.

Член 92

Индивидуални лицензи

1. Индивидуален лиценз може да бъде изискван само за услуги, които попадат в обхвата на определението за универсална услуга.

2. Когато е необходим индивидуален лиценз, следната информация се прави публично достъпна:

а) всички критерии за лицензиране и периодът от време, който обикновено е необходим за постигане на решение относно заявлението за лиценз, и

б) условията на отделните лицензи.

3. Мотивите за отказ на индивидуален лиценз се оповестяват на заявителя при поискване и се установява процедура за обжалване посредством независим организъм на равнище ЕО като страна по споразумението или на подписалите държави от КАРИФОРУМ. Тези процедури следва да бъдат прозрачни, недискриминационни и основани на обективни критерии.

Член 93

Независимост на регулаторните органи

Регулаторните органи са юридически самостоятелни и не са подотчетни на който и да е доставчик на куриерски услуги. Решенията на и процедурите, използвани от регулаторните органи, са безпристрастни по отношение на всички участници на пазара.

Раздел 4

Телекомуникационни услуги

Член 94

Определения и обхват

1. За целите на настоящия дял:

- а) понятието „телекомуникационни услуги“ обхваща всички услуги, състоящи се в предаването и приемането на електромагнитни сигнали и изключва стопанската дейност, изразяваща се в предоставяне на съдържание, за чието предаване са необходими телекомуникационни средства;
- б) „регулаторен орган“ в сектора на телекомуникациите е орган или органи, натоварен(и) с регулирането на телекомуникациите, упоменато в настоящата глава;
- в) „съществено телекомуникационно оборудване“ означава оборудване на обществена далекосъобщителна транспортна мрежа и услуга, което:
 - i) се предоставя изключително или основно от един или от ограничен брой доставчици, както и
 - ii) не може да бъде икономически или технически заместено по приемлив начин за предоставянето на услуга;
- г) „голям доставчик“ в телекомуникационния сектор е доставчик, който има способността съществено да въздейства на условията за участие (по отношение на цената и предлагането) в съответния пазар на основни телекомуникационни услуги в резултат на контрол върху съществено оборудване или особена позиция на пазара;
- д) „взаимосвързаност“ означава свързването с доставчик, осигуряващ транспортни далекосъобщителни мрежи или услуги, с цел да се позволи на потребителите на даден доставчик да общуват с потребителите на друг доставчик и да имат достъп до услугите, предоставяни от друг доставчик;

е) „универсална услуга“ означава наборът от услуги с уточнено качество, които трябва да бъдат предлагани на всички потребители на територията на ЕО като страна по споразумението или на подписалите държави от КАРИФОРУМ, независимо от тяхното географско положение, на достъпна цена; обхватът и приложението на понятието се определят от ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ;

2. Настоящият раздел определя принципите на нормативната рамка за следните телекомуникационни услуги, различни от телевизионно и радиоразпръскване, либерализирани съгласно глави 2, 3 и 4 от настоящия дял: гласови телефонни услуги, услуги по пренос на данни с пакетна комутация, услуги по пренос на данни с верижна комутация, телексни, телеграфни, факсимилни, частни наети верижни услуги, мобилни и персонални комуникационни услуги и системи.

Член 95

Регулаторен орган

1. Регулаторните органи в сферата на телекомуникационните услуги са юридически самостоятелни и функционално независими от който и да е доставчик на телекомуникационни услуги.
2. Регулаторният орган разполага с достатъчни правомощия за да регулира отрасъла. Функциите, които трябва да изпълнява регулаторният орган, се оповестяват публично по леснодостъпен и ясен начин, по-специално в случаите, когато с тези функции е натоварен повече от един орган.
3. Решенията на и процедурите, използвани от регулаторите, са безпристрастни по отношение на всички участници на пазара.
4. Доставчиците, засегнати от дадено решение на регулаторен орган, имат право на обжалване на съответното решение пред апелативен орган, който е независим от заинтересованите страни. Когато апелативният орган не е съдебен орган по своя характер, винаги се представят писмено мотивите за неговото решение и то подлежи на преразглеждане от безпристрастен и независим съдебен орган. Решенията, взети от апелативни органи, следва да бъдат ефективно прилагани.

Член 96

Разрешение за предоставяне на телекомуникационни услуги

1. Предоставянето на услуги се разрешава, доколкото е възможно, вследствие на обикновено нотифициране.
2. Разрешително може да се изисква с цел да се отговори на проблеми, свързани с разпределението на номерата и честотите. Условието за издаване на такива разрешителни се правят публично достъпни.
3. В случаите, когато е необходимо разрешително:

- а) всички критерии за лицензиране и разумният период от време, който обикновено е необходим за постигане на решение относно заявление за лиценз, се правят публично достъпни;
- б) причините за отказ за издаване на лиценз се съобщават на кандидата в писмена форма при поискване;
- в) подалият заявление за лиценз трябва да бъде в състояние да се обърне към апелативен орган в случай на неоправдан отказ да му бъде издаден такъв;
- г) размерът на таксите за издаване на лиценз от ЕО като страна по споразумението или от подписалите държави от КАРИФОРУМ не превишава административните разходи, които обикновено се правят при управлението, контрола и прилагането на приложимите лицензи.

Член 97

Предпазни клаузи за защита на конкуренцията по отношение на големите доставчици

В съответствие с разпоредбите на дял IV, глава 1 ЕО като страна по споразумението или подписалите държави от КАРИФОРУМ поддържат или въвеждат целесъобразни мерки с цел да не се позволи на доставчици, които самостоятелно или заедно с други се явяват големи доставчици, да участват или да продължават насочени срещу конкуренцията практики. Горепосочените насочени срещу конкуренцията практики включват конкретно:

- а) участие в нарушаващо конкуренцията кръстосано субсидиране;
- б) използване на получена от конкурентите информация с накърняващи конкуренцията последици; както и
- в) несвоевременно предоставяне на други доставчици на услуги на основна техническа информация за съществени съоръжения и на търговски уместна информация, която им е необходима, за да предоставят услуги.

Член 98

Взаимосвързаност

1. Всеки доставчик, оторизиран да предоставя телекомуникационни услуги, се ползва с правото да договаря взаимосвързаност с други доставчици на общественодостъпни телекомуникационни мрежи и услуги. Взаимосвързаността следва по принцип да бъде договорена на основата на търговски преговори между заинтересованите дружества.
2. Регулаторните органи гарантират, че доставчиците, придобили информация от друго предприятие по време на процеса на договаряне на формалностите по взаимосвързаността, ползват тази информация единствено за целите, за които тя е предоставена и зачитат по всяко време поверителността на предаваната или съхранявана информация.

3. Необходимо е във всяка технически пригодна точка в мрежата да се осигури взаимосвързаност с голям доставчик. Взаимосвързаността се предоставя:
- а) при недискриминационни условия (включително технически стандарти и спецификации) и цени и при качество, което е не по-лошо от осигуряваното за собствените им сходни услуги, за сходни услуги на несвързани доставчици на услуги или за собствените им филиали или други свързани лица;
 - б) своевременно, при условия (включително технически стандарти и спецификации) и цени²³, които са прозрачни, разумни, вземат предвид икономическата изпълнимост, и са достатъчно открити, така че доставчикът да не трябва да заплаща за мрежови компоненти и съоръжения, които не са му необходими за предоставяната услуга, както и
 - в) при поискване, при допълнителни точки освен мрежовите терминални точки, предлагани на мнозинството потребители, подлежащи на такси, които отразяват разходите за изграждане на необходимите допълнителни съоръжения.
4. Процедурите, приложими за взаимосвързаност с голям доставчик, са публично достъпни.
5. Големите доставчици правят публично достъпни своите споразумения за взаимосвързаност или своите референтни оферти за взаимосвързаност.
6. Доставчик на услуги, който иска взаимосвързаност с голям доставчик, следва да може да се обърне, или по всяко време, или след публично оповестен разумен срок, към независим местен орган, който може да бъде регулаторен орган, както е посочено в член 95, за разрешаването на спорове относно уместните условия и цени за взаимосвързаност.

Член 99

Ограниченост на ресурсите

Всякакви процедури за разпределението и използването на ограничени ресурси, включително честоти, номера и права за преминаване, се провеждат по обективен, навременен, прозрачен и недискриминационен начин. Текущото положение с разпределените честотни обхвати се прави публично достъпно, но не се изисква подробно идентифициране на честотите, разпределени за специфично ползване от държавните органи.

Член 100

Универсална услуга

²³

Тези цени са разходно ориентирани на територията на ЕО и основани на разходите в подписалите държави от КАРИФОРУМ.

1. ЕО като страна по споразумението или всяка подписала държава от КАРИФОРУМ имат правото да дефинират вида на задълженията за универсална услуга, които желаят да поддържат.
2. Подобни задължения не се считат за насочени срещу конкуренцията сами по себе си, при условие че се прилагат по прозрачен, обективен и недискриминиращ начин. Прилагането на такива задължения се извършва по неутрален по отношение на конкуренцията начин, който е и не по-обременяващ от необходимото за вида универсална услуга, дефинирана от ЕО като страна по споразумението или от подписалите държави от КАРИФОРУМ.
3. Необходимо е всички доставчици да се ползват от правото на предоставяне на универсална услуга. Изборът им се прави по ефикасен, прозрачен и недискриминиращ начин. Когато е необходимо ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ преценяват дали предоставянето на универсална услуга представлява неоправдана тежест за организма(ите), избран(и) за предоставянето на универсалната услуга. Когато това е обосновано на основата на подобно изчисление и като вземат предвид пазарната изгода, ако има такава, за даден организъм, предоставящ универсална услуга, националните регулаторни органи определят дали е необходимо установяването на определен механизъм за компенсиране на засегнатия/засегнатите доставчик/доставчици или за поделение на нетната себестойност на задълженията, свързани с универсалната услуга.
4. ЕО като страна по споразумението и подписалите споразумението държави от КАРИФОРУМ се стремят да гарантират:
 - а) достъп за крайните потребители до указатели с адресите на всички страни по споразумението, в одобрен от националните органи формат, на хартиен носител, в електронна форма, или в съчетание от двете форми, редовно актуализирани най-малко веднъж годишно;
 - б) че организмите, които предоставят услугите, посочени в буква а), прилагат принципа на недискриминация при обработването на информация, предоставена им от други организми.

Член 101

Поверителност на информацията

ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ гарантират поверителността на телекомуникациите и свързания пренос на данни посредством обществени телекомуникационни мрежи и на общественодостъпните телекомуникационни услуги без да налагат ограничения на търговията с услуги.

Член 102

Спорове между доставчици

1. В случай на спор, възникнал между доставчици на телекомуникационни мрежи или услуги във връзка с права и задължения, произтичащи от настоящата глава,

съответният национален регулаторен орган, по искане на която и да е от страните по спора, постановява обвързващо решение за уреждане на спора в рамките на възможно най-кратък срок.

2. Когато подобен спор касае трансграничното предоставяне на услуги, съответните национални регулаторни органи координират усилията си с цел решаване на спора.

Раздел 5

Финансови услуги

Член 103

Обхват и определения

1. Настоящият раздел определя принципите на нормативната рамка за всички финансови услуги, либерализирани съгласно глави 2, 3 и 4 от настоящия дял.
2. За целите на настоящата глава и глави 2, 3 и 4 от настоящия дял:

а) „Финансова услуга“ е всяка услуга от финансов характер, предлагана от лице от ЕО като страна по споразумението или от някоя от подписалите държави от КАРИФОРУМ, предоставящо финансови услуги. Финансовите услуги включват следните дейности:

А. Застрахователни и сродни услуги

- 1) директно застраховане (включително съвместно застраховане):
 - i) животозастраховане;
 - ii) застраховане, различно от животозастраховане;
- 2) презастраховане и преотстъпване на застраховка;
- 3) застрахователно посредничество, като брокерство и агентство; както и
- 4) спомагателни застрахователни услуги, например консултации, застрахователна статистика, оценка на риска и услуги по уреждане на искове.

Б. Банкови и други финансови услуги (с изключение на застраховане):

- 1) приемане на депозити и други подлежащи на изплащане суми от граждани;
- 2) отпускане на заеми от всички видове, включително потребителски кредити, ипотечни кредити, факторинг и финансиране на търговски сделки;
- 3) финансов лизинг;

- 4) всякакви плащания и услуги, свързани с парични преводи, включително кредитни и дебитни карти, пътнически чекове и банкови ордери;
- 5) гаранции и задължения;
- 6) търговия за собствена сметка или за сметка на клиенти, независимо дали на борсовия или извънборсов пазар или по друг начин със следното:
 - i) инструменти на паричния пазар (включително чекове, полици, депозитни удостоверения);
 - ii) валута;
 - iii) производни продукти, включително, но не само, фючърси и опции;
 - iv) инструменти на валутния курс и лихвения процент, включително продукти като суапови споразумения и споразумения за форуърд курсове;
 - v) прехвърляеми ценни книжа;
 - vi) други прехвърляеми инструменти и финансови активи, включително благородни метали;
- 7) участие в емитиране на всякакъв вид ценни книжа, включително гарантиране и действие като посредник (независимо дали публично или частно) и предоставяне на услуги, свързани с такива емисии;
- 8) парично брокерство;
- 9) управление на активи, като управление на пари в брой и портфолио, всички форми на управление на колективни инвестиции, управление на пенсионни фондове, попечителство, депозитни и тръстови услуги;
- 10) плащания и клирингови услуги за финансови активи, включително ценни книжа, производни продукти и други обменяеми инструменти;
- 11) предоставяне и прехвърляне на финансова информация, обработване на финансови данни и свързан с тях софтуер;
- 12) консултантски, посреднически и други спомагателни финансови услуги по всички дейности, включени в точки от 1 до 11, включително кредитни референции и анализи, проучвания на инвестиции и портфолио и консултации относно тях, както и консултации във връзка с придобиването и с корпоративното реструктуриране и стратегия;

б) „Лице, предоставящо финансови услуги“ означава всяко физическо или юридическо лице от ЕО като страна по споразумението или от някоя от подписалите държави от КАРИФОРУМ, което предоставя или цели да предоставя финансови услуги. Понятието „лице, предоставящо финансови услуги“ предполага, че лицето не е държавен орган.

в) „Държавен орган“ означава:

- 1) правителствен орган, орган на централната банка или монетарна институция от ЕО като страна по споразумението или от подписала държава от КАРИФОРУМ, или орган, собственост на или контролиран от ЕО като страна по споразумението или от подписала държава от КАРИФОРУМ, който основно е ангажиран с упражняването на управленски функции или дейности с управленска цел, като се изключват органи, по принцип заети с предоставянето на финансови услуги при търговски условия; или
- 2) частна организация, изпълняваща функции, обичайно изпълнявани от орган на централната банка или от монетарна институция, при упражняването на тези функции.

г) „нова финансова услуга“ означава услуга от финансов характер, включително услуги, свързани със съществуващи и с нови продукти, или във връзка с начина, по който се доставя продуктът, която не се предоставя от доставчик на финансови услуги на територията на ЕО като страна по споразумението или на някоя от подписалите държави от КАРИФОРУМ, но се предоставя на територията на другата страна.

Член 104

Мерки за ограничаване на риска

1. ЕО като страна по споразумението и подписалите го държави от КАРИФОРУМ могат да приемат или поддържат мерки, мотивирани от съображения за ограничаване на риска, като например:
 - а) закрилата на инвеститорите, вложителите, титулярите на полици или лицата, към които доставчиците на финансови услуги имат фидуциарно задължение;
 - б) гарантиране на интегритета и стабилността на техните финансови системи.
2. Нищо в настоящото споразумение не следва да се тълкува като съдържащо изискване по отношение на ЕО като страна по споразумението или на подписалите държави от КАРИФОРУМ за разкриване на информация относно делата и сметките на отделни клиенти или всякаква поверителна или защитена информация, с която разполагат обществените образувания.

Ефикасност и прозрачност на регулирането

1. Страните по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ се стремят да представят предварително на всички заинтересовани лица всяка мярка от общо приложение, чието приемане е предложено от ЕО като страна по споразумението или подписалите държави от КАРИФОРУМ, за да се даде възможност на тези лица да представят коментарите си относно въпросната мярка. Такива мерки се представят:
 - а) посредством официално публикуване; или
 - б) под друга писмена или електронна форма.
2. ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ предоставят на заинтересованите лица информация за своите изисквания относно попълването на кандидатури във връзка с предоставянето на финансови услуги.

По искане на кандидата, ЕО като страна по споразумението като заинтересована страна или заинтересованата подписала държава от КАРИФОРУМ могат да информират кандидата относно статуса на неговата кандидатура. Ако ЕО като страна по споразумението или заинтересованата подписала държава от КАРИФОРУМ изискват допълнителна информация от кандидата, те го нотифицират относно това без неоснователно отлагане.

ЕО като страна по споразумението и подписалите го държави от КАРИФОРУМ се стремят да улесняват въвеждането и прилагането на тяхна територия на договорените на международно равнище стандарти за регулиране и надзор в сектора на финансовите услуги.

Нови финансови услуги²⁴

ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ позволяват на доставчиците на финансови услуги от съответната друга страна да предоставят всякакви нови финансови услуги от сходен тип с услугите, които ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ позволяват на своите доставчици на финансови услуги да предоставят съгласно своето националното законодателство и при сходни обстоятелства. ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ могат да определят правната форма, под която услугата може да бъде предоставена и могат да изискват разрешение за предоставянето на услугата. Когато се изисква подобно разрешение, следва да бъде взето решение в рамките на разумен срок и разрешението може да бъде отказано само от съображения за ограничаване на риска.

²⁴

Настоящият член се прилага само за дейности по финансови услуги, обхванати от член 103 и либерализирани съгласно настоящия дял.

Член 107

Обработка на данните

1. ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ позволяват на даден доставчик на финансови услуги от съответната друга страна по споразумението да предава информация в електронен или друг формат, на и навън от тяхната територия, за целите на обработката на данни, когато такава обработка се налага в течение на обичайната делова активност на доставчика на финансови услуги.
2. ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ приемат адекватни предпазни клаузи за защита на поверителността на личните данни и на основните права и свободи на индивида, по-специално по отношение на предаването на лични данни.

Член 108

Специфични изключения

1. Никоя от разпоредбите на настоящия дял не следва да се тълкува като възпрепятстваща ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ, включително техните публични органи, единствени да провеждат или предоставят на своята територия дейности или услуги, представляващи част от обществени пенсионни схеми или от официална система за социално осигуряване, освен когато тези дейности могат да бъдат провеждани, и това е предвидено в местното законодателство на ЕО като страна по споразумението или на въпросната подписала държава от КАРИФОРУМ, от доставчици на финансови услуги в конкуренция с публични или частни организми.
2. Никоя от разпоредбите на настоящото споразумение не се прилага към дейности, провеждани от централна банка или монетарна институция, или от друг държавен орган, за целите на осъществяване на монетарна или свързана с валутния курс политика.
3. Никоя от разпоредбите на настоящия дял не се тълкува като възпрепятстваща ЕО като страна по споразумението или подписалите държави от КАРИФОРУМ, в това число и техните публични организми, единствени да провеждат или предоставят на своята територия дейности или услуги за сметка на или под гаранция от, или ползвайки финансови средства на ЕО като страна по споразумението или на подписала държава от КАРИФОРУМ, или съответните им публични организми.

Раздел 6

Услуги по международен морски транспорт

Член 109

Обхват, определения и принципи

1. Настоящият раздел определя принципите за либерализация на услугите по международен морски транспорт съгласно глави 2, 3 и 4 от настоящия дял.
2. За целите на настоящия раздел и на глави 2, 3 и 4 от настоящия дял:
 - а) понятието „международен морски транспорт“ включва дейности по превоз от врата до врата, както и мултимодален превоз, което означава превоз на стоки при ползването на повече от един вид транспорт, включващ пътуване по море, с единен превозен документ, като за тази цел е предвидено право на пряко договаряне с доставчиците на други видове превоз;
 - б) „услуги по обработка на товари за морски превоз“ означава дейности, упражнявани от пристанищни дружества, в това число от оператори на терминали, но не включващи преките дейности на докерите, в случаите, в които тази работна сила е организирана независимо от пристанищното дружество или дружеството оператор на терминал. Обхванатите дейности включват организацията и надзора на:
 - i) товаренето/разтоварването на товари на/от кораб;
 - ii) закрепване/освобождаване на товар;
 - iii) приемане/предаване и съхраняване на товари преди експедирането или след разтоварването им;
 - в) „услуги за освобождаване от митница“ (наричани също и „услуги по митническо посредничество“) означава дейности, изразяващи се в изпълняването от името на друга страна на митническите формалности относно вноса, износа или посредством превоза на товари, независимо от това дали тази услуга представлява основна дейност на доставчика на услугата или е обичайно допълнение на основната дейност;
 - г) „услуги по складиране на контейнери“ означава дейности, изразяващи се в съхраняване на контейнери, независимо дали в пристанищните райони или на сушата, с цел уплътняването/демонтирането им, тяхната поправка и предоставяне за спедия на товари;
 - д) „услуги на морски агенции“ означава дейности, които се състоят в представляване в качеството на агент в дадена географска зона на търговските интереси на една или няколко спедиторски линии или дружества за следните цели:
 - i) маркетинг и продажба на услуги за морски транспорт и на свързани услуги, от връчване на офертата до фактурирането, както и издаване на коносамент от името на дружествата, покупка и препродажба на необходимите свързани услуги, подготовка на документите и предоставяне на необходимата търговска информация;
 - ii) представителство на дружества, организиращи временния престой на плавателния съд на пристанището или, при необходимост, приемане на товара.

- е) „услуги по препращане на товари“ означава дейност, състояща се в организирането и мониторинга на дейностите по товарене от името на доставчиците, посредством придобиване на транспортни и свързани услуги, изготвяне на документи и предоставяне на необходимата търговска информация.
3. С оглед на съществуващата степен на либерализация между страните в сектора на международния морски транспорт:
- а) ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ прилагат ефективно принципа за неограничен достъп до международните пазари на морски транспорт и търговия на основата на пазарни и недискриминационни принципи;
- б) ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ предоставят на корабите, плаващи под флага на съответната друга страна по споразумението или подписала държава от КАРИФОРУМ, или експлоатирани от лица, които предоставят услуги от името на съответната друга страна по споразумението, третиране, което е не по-малко благоприятно от предоставеното на собствените им кораби, що се отнася, *inter alia*, до достъпа до пристанищата, използването на инфраструктурите и допълнителните морски услуги на пристанищата, както и до таксите и плащанията, свързани с тях, митническите съоръжения, предоставянето на пост за хвърляне на котва и на съоръженията за товарене и разтоварване.
4. При прилагането на тези принципи ЕО като страна по споразумението и подписалите споразумението държави от КАРИФОРУМ:
- а) не въвеждат клаузи за разпределяне на корабни товари в последващи двустранни споразумения относно услугите по морски превоз с трети държави, включително отнасящи се до търговията със сухи и течни насипни товари и редовните търговски линии, и отменят в разумен срок подобни клаузи за разпределяне на корабни товари, в случай че такива са включени в предходни двустранни споразумения; както и
- б) при влизането в сила на настоящото споразумение премахват всички едностранни мерки и административни, технически и други пречки, които биха представлявали скрити ограничения или имали дискриминационен ефект върху свободното предоставяне на услуги в международния морски транспорт, както и се въздържат да въвеждат нови такива;
5. ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ позволяват на международните доставчици на услуги по морски превоз от съответната друга страна да разполагат с търговско присъствие на тяхна територия, при условия за откриване и функциониране, не по-малко благоприятни от предоставените на техните собствени доставчици на услуги или на тези от която и да е трета държава, в случай, че последните са по-благоприятни.
6. ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ предоставят на доставчиците на услуги по международен морски транспорт от съответната друга страна по споразумението, при разумни и

недискриминационни условия, следните услуги на пристанището: корабоводене, теглене на буксир и помощ, оказана от влекач, зареждане с провизии, горива и вода, събиране на отпадъци и отвеждане на водите от изхвърляне на баласта, капитански услуги, помощ при корабоплаването, оперативни наземни услуги, необходими за експлоатацията на корабите, по-конкретно комуникации и снабдяване с вода и електричество, съоръжения за ремонт при спешни случаи, услуги по хвърляне на котва и акостиране.

Раздел 7

Туристически услуги

Член 110

Обхват

Настоящият раздел определя принципите на нормативната рамка за всички туристически услуги, либерализирани съгласно глави 2, 3 и 4 от настоящия дял.

Член 111

Предотвратяване на нарушаващи конкуренцията практики

В съответствие с разпоредбите на глава 1 от дял IV следва да бъдат въведени или да продължи прилагането на подходящи мерки, от страна на ЕО като страна по споразумението или на подписалите държави от КАРИФОРУМ, за да се попречи на доставчиците, по-специално в контекста на дистрибуторските мрежи в сферата на туризма²⁵, да влияят съществено върху условията за участие в съответните пазари на туристически услуги като предприемат или продължават да прилагат неконкурентни практики, в това число, *inter alia*, злоупотреба с доминиращо положение посредством налагането на несправедливо образувани цени, клаузи за изключителни права, отказ от търговия, обвързани продажби, количествени ограничения или вертикална интеграция.

Член 112

Достъп до технологии

ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ се стремят да улесняват трансфера на технологии на търговска основа към търговските присъствия в подписалите държави от КАРИФОРУМ.

Член 113

Малки и средни предприятия

²⁵

За целите на този раздел, „дистрибуторски мрежи в туризма“ означава туроператори и други търговци на едро в туристическия сектор (както вътрешни, така и международни), компютърни резервационни системи и системи за глобална дистрибуция (независимо дали са обвързани или не с авиокомпаниите и дали се предоставят по Интернет), туристически агенции и други дистрибутори на туристически услуги.

ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ се стремят да улесняват участието на малките и средни предприятия в сектора на туристическите услуги.

Член 114

Взаимно признаване

Страните по споразумението си сътрудничат в посока на взаимното признаване на изискванията, квалификациите, лицензите и други регулаторни мерки, в съответствие с член 85.

Член 115

Увеличаване на въздействието на туризма върху устойчивото развитие

Страните по споразумението насърчават участието на предоставящите услуги лица от държавите от КАРИФОРУМ в международни, регионални, подрегионални, двустранни и частни програми за финансиране, с цел подпомагането на устойчивото развитие в сферата на туризма.

Член 116

Екологични стандарти и стандарти за качество

Страните по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ насърчават съобразяването с екологичните стандарти и стандартите за качество, приложими за туристическите услуги, по разумен и обективен начин и без да създават ненужни бариери пред търговията, и се стремят да улесняват участието на подписалите държави от КАРИФОРУМ в съответните международни организации, определящи екологични стандарти и стандарти за качество, приложими за туристическите услуги.

Член 117

Сътрудничество за развитие и техническа помощ

1. Страните по споразумението си сътрудничат в посока на развитието на сектора на туризма в подписалите държави от КАРИФОРУМ, предвид неизбежните различия в съответните нива на развитие на страните.
2. Съобразно разпоредбите на член 7, страните по споразумението се споразумяват да си сътрудничат, в това число и чрез улесняване на оказването на подкрепа, в следните области:
 - а) осъвременяване на националните счетоводни системи с оглед на улесняване въвеждането на Сателитни сметки в туризма (TSA) на регионално и местно равнище;
 - б) изграждане на капацитет за екологично управление в туристическите райони на регионално и местно равнище;

в) разработване на стратегии за Интернет маркетинг за малките и средни предприятия от сферата на туристическите услуги;

г) механизми за осигуряване на ефективното участие на подписалите държави от КАРИФОРУМ в органите, определящи международните стандарти, съсредоточени върху разработването на стандарти за устойчив туризъм; програми за постигане и осигуряване на еквивалентност на националните/регионални и международните стандарти за устойчив туризъм; както и програми, насочени към повишаване на равнището на спазване на стандартите за устойчив туризъм от страна на регионалните доставчици на туристически услуги;

д) програми за обмен и обучение в сферата на туризма, в това число и чуждоезиково обучение от страна на доставчиците на туристически услуги.

Член 118

Обмен на информация и консултация

1. Страните по споразумението се споразумяват да обменят опит, информация и най-добри практики, както и да се консултират по въпроси, попадащи в обхвата на настоящия раздел и от значение за търговията между страните. Комитетът по търговия и развитие КАРИФОРУМ—ЕС разработва начините за провеждането на този редовен диалог по въпросите, попадащи в обхвата на настоящия раздел.
2. Страните по споразумението се задължават, когато е подходящо и по взаимно съгласие, да канят частни лица и други заинтересовани страни да вземат участие в диалога.
3. Страните по споразумението също така се съгласяват, че регулярният диалог би бил от полза за издаването на бюлетини с пътническа информация.

Глава 6

ЕЛЕКТРОННА ТЪРГОВИЯ

Член 119

Цели и принципи

1. Като признават, че електронната търговия умножава възможностите за търговия в редица сектори, страните по споразумението се споразумяват да насърчават развитието на електронната търговия помежду си, по-специално като си сътрудничат по въпроси, възникващи във връзка с електронната търговия съобразно разпоредбите на настоящия дял.
2. Страните по споразумението се споразумяват, че развитието на електронната търговия следва да протича по начин, напълно съвместим с най-високите

международни стандарти за защита на данните, за да бъде спечелено доверието на нейните потребители.

3. Страните по споразумението се споразумяват, че доставките, направени по електронен път, се разглеждат като предоставяне на услуги по смисъла на глава 3 от настоящия дял, което не подлежи на облагане с митни сборове.

Член 120

Регулаторни аспекти на електронната търговия

1. Страните по споразумението провеждат непрекъснат диалог по въпроси от регулаторен характер, възникнали във връзка с електронната търговия, в това число по следните проблеми:
 - а) признаване на сертификати за електронен подпис, издадени на граждани, и улесняване на трансграничното предоставяне на услуги по сертификация;
 - б) отговорност на посредниците в предоставянето на услуги по отношение на предаването или съхраняването на данни;
 - в) третиране на нежеланите комуникации във връзка с електронната търговия;
 - г) закрила на потребителите в сферата на електронната търговия;
 - д) всеки друг въпрос от значение за развитието на електронната търговия.
2. Подобно сътрудничество може да приеме формата на обмен на информация по съответното законодателство на страните по споразумението и на подписалите държави от КАРИФОРУМ по тези въпроси, както и относно прилагането на това законодателство.

Глава 7

СЪТРУДНИЧЕСТВО

Член 121

Сътрудничество

1. Страните по споразумението признават важността на техническото сътрудничество и помощ с цел допълване на либерализацията на услуги и инвестиции, подкрепяне на усилията на подписалите държави от КАРИФОРУМ за укрепване на техния капацитет за предоставяне на услуги, улесняване на прилагането на ангажиментите по настоящата глава и постигане на целите на настоящото споразумение.
2. При спазване на разпоредбите на член 7, страните по споразумението се споразумяват да си сътрудничат, в това число и чрез оказване на подкрепа за

техническа помощ, обучение и изграждане на капацитет, *inter alia* в следните области:

- а) подобряване на способността на предоставящите услуги лица от подписалите държави от КАРИФОРУМ за набиране на информация и прилагане на правилата и стандартите на ЕО като страна по споразумението на общностно, национално и поднационално равнище;
- б) подобряване на експортния капацитет на предоставящите услуги лица от подписалите държави от КАРИФОРУМ, като се отдели по-специално внимание на маркетинга на услугите в областта на туризма и културата, нуждите на малките и средни предприятия, франчайзинга и договарянето на споразумения за взаимно признаване;
- в) улесняване на взаимодействието и диалога между доставчиците на услуги от ЕО като страна по споразумението и от подписалите държави от КАРИФОРУМ;
- г) отговаряне на нуждите, свързани с качеството и стандартите в секторите, в които подписалите държави от КАРИФОРУМ са поели ангажименти съобразно настоящото споразумение и по отношение на съответните си национални и регионални пазари, както и по отношение на търговията между страните по споразумението, и с цел да се осигури участие в разработването и приемането на стандарти за устойчив туризъм;
- д) разработване и прилагане на регулаторни режими за специфични сектори в сферата на услугите, както на регионално равнище в рамките на КАРИФОРУМ, така и в подписалите държави от КАРИФОРУМ, в секторите, в които те са поели ангажименти по силата на настоящото споразумение; както и
- е) установяване на механизми за насърчаване на инвестициите и на съвместните предприятия между доставчици на услуги от ЕО като страна по споразумението и от подписалите държави от КАРИФОРУМ и укрепване на капацитета на агенциите за насърчаване на инвестициите в подписалите държави от КАРИФОРУМ.

ДЯЛ III

ТЕКУЩИ ПЛАЩАНИЯ И ДВИЖЕНИЕ НА КАПИТАЛИ

Член 122

Текущи плащания

Съобразно разпоредбите на член 124, подписалите държави от КАРИФОРУМ и ЕО като страна по споразумението се задължават да не налагат ограничения и да допускат извършването на всички плащания в свободно конвертируема валута за текущи сделки между лица от ЕО като страна по споразумението и от държавите от КАРИФОРУМ.

Член 123

Движение на капитали

1. По отношение на операции по капиталовата сметка на платежния баланс, подписалите държави от КАРИФОРУМ и ЕО като страна по споразумението се задължават да не налагат ограничения за свободното движение на капитали, свързани с преки инвестиции, извършени в съответствие със законодателството на приемащата държава, и инвестиции, извършени в съответствие с разпоредбите на дял II, както и за ликвидацията и репатрирането на тези капитали и евентуално произтичащата от тях печалба.
2. Страните по споразумението провеждат взаимни консултации с оглед улесняване на движението на капитали между тях с цел насърчаване на постигането на целите на настоящото споразумение.

Член 124

Предпазни мерки

1. Когато, при изключителни обстоятелства, плащанията и движението на капитали между страните по споразумението предизвикват или заплашват да предизвикат сериозни затруднения за функционирането на паричната политика или политиката на обменни курсове в една или повече държави от КАРИФОРУМ или в една или повече държави-членки на Европейския съюз, ЕО като страна по споразумението или заинтересованата подписала държава или държави от КАРИФОРУМ могат да предприемат строго необходими предпазни мерки по отношение на движението на капитали за срок от не повече от шест месеца.
2. Съвместният съвет КАРИФОРУМ—ЕО се информира незабавно за приемането на всяка предпазна мярка и при първа възможност за графика за нейното премахване.

ДЯЛ IV

ВЪПРОСИ, СВЪРЗАНИ С ТЪРГОВИЯТА

Глава 1

КОНКУРЕНЦИЯ

Член 125

Определения

По смисъла на настоящата глава:

1. „Компетентен орган по въпросите на конкуренцията“ в случая на ЕО като страна по споразумението означава „Европейската комисия“, а за държавите от КАРИФОРУМ — един или няколко от следните компетентни по въпросите на конкуренцията органи, по целесъобразност: Комисията по конкуренцията на КАРИКОМ и *Националната комисия по защита на конкуренцията* на Доминиканската република.
2. „Изпълнително производство“ означава производство, образувано от компетентния орган за защита на конкуренцията на някоя от страните по споразумението срещу едно или повече предприятия, с цел установяване и изправяне на антиконкурентно поведение.
3. „Законодателство в областта на конкуренцията“ включва:
 - а) за ЕО като страна по споразумението — членове 81, 82 и 86 от Договора за създаване на Европейската общност и нормативните актове за тяхното прилагане или техните изменения;
 - б) за държавите от КАРИФОРУМ — глава 8 от преразгледания Договор от Чагуарамас от 5 юли 2001 г., националното законодателство в областта на конкуренцията, което съответства на разпоредбите на преразгледания Договор от Чагуарамас, и националното законодателство на Бахамската общност и на Доминиканската република в областта на конкуренцията. При влизане в сила на настоящото споразумение и след това, привеждането в действие на такова законодателство се довежда до знанието на ЕО като страна по споразумението чрез Комитета по търговия и развитие КАРИФОРУМ—ЕО.

Член 126

Принципи

Страните по споразумението признават значението на свободната и чиста конкуренция при техните търговски отношения. Страните по споразумението признават, че антиконкурентните стопански практики могат да нарушат правилното функциониране на пазарите и изобщо да компрометират ползите от либерализацията на търговията. Поради това те изразяват съгласие, че изброените по-долу практики, които ограничават конкуренцията, са несъвместими с правилното функциониране на настоящото споразумение, доколкото могат да засягат търговията между страните по споразумението:

- а) споразумения и съгласувани практики между предприятия, чиито предмет или последици се изразяват в предотвратяване или съществено отслабване на конкуренцията на територията на ЕО като страна по споразумението или държавите от КАРИФОРУМ като цяло или на значителна част от нея;
- б) злоупотреба от страна на едно или повече предприятия с пазарна мощ на територията на ЕО като страна по споразумението или на държавите от КАРИФОРУМ като цяло или на значителна част от нея.

Изпълнение

1. Страните по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ гарантират наличието, в срок от 5 години от влизането в сила на настоящото споразумение, на действащо законодателство относно ограниченията на конкуренцията в рамките на тяхната териториална компетентност, както и създаването на органите, посочени в член 125, параграф 1.
2. След влизането в сила на законодателството и създаването на органите, посочени в параграф 1, страните по споразумението привеждат в действие разпоредбите на член 128. Страните по споразумението се договарят също да преразгледат действието на разпоредбите на настоящата глава след изтичането на период на изграждане на доверие между техните органи за защита на конкуренцията от 6 години след привеждането в действие на разпоредбите на член 128.

Обмен на информация и сътрудничество при привеждането в изпълнение

1. Всеки орган за защита на конкуренцията може да информира другите органи за защита на конкуренцията за желанието си да сътрудничи по отношение на привеждането в изпълнение. Това сътрудничество не възпрепятства страните по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ да вземат самостоятелни решения.
2. С оглед улесняване на ефективното прилагане на техните съответни законови разпоредби в областта на конкуренцията, органите за защита на конкуренцията могат да обменят неупотребявана информация. Всеки обмен на информация е съобразен с приложимите във всяка страна по споразумението и подписала държава от КАРИФОРУМ стандарти за поверителност.
3. Всеки компетентен орган по защита на конкуренцията може да информира другите компетентни органи по защита на конкуренцията за всички евентуални сведения, с които разполага, сочещи, че на територията на другата страна по споразумението се провеждат антиконкурентни стопански практики, попадащи в приложното поле на настоящата глава. Органът за защита на конкуренцията на всяка страна по споразумението взема решение относно формата на обмена на информация в съответствие със своите най-добри практики. Всеки орган за защита на конкуренцията може също така да информира другите органи за защита на конкуренцията за всяко водено от него изпълнително производство в следните случаи:
 - i) разследваната дейност се осъществява изцяло или в значителна степен в рамките на териториалната компетентност на някой от другите органи за защита на конкуренцията;

ii) вероятната коригираща мярка, която следва да се наложи, би изисквала забрана на стопанската практика на територията на другата страна по споразумението или на подписалите държави от КАРИФОРУМ;

iii) разследваната дейност включва стопанска практика, за която се счита, че е била изисквана, насърчавана или одобрявана от другата страна по споразумението или подписалите държави от КАРИФОРУМ.

Член 129

Публични предприятия и предприятия, на които са предоставени особени или изключителни права, в т.ч. определени монополи

1. Някоя от разпоредбите на настоящото споразумение не възпрепятства страна по споразумението или подписала държава от КАРИФОРУМ да определя или поддържа публични или частни монополи съобразно своето съответно законодателство.
2. По отношение на публичните предприятия и предприятията, на които са предоставени особени или изключителни права, страните по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ гарантират, че след датата на влизане в сила на настоящото споразумение не се въвежда в действие, нито се поддържа мярка, която нарушава търговията със стоки или услуги между страните по споразумението до степен, противоречаща на интереса на страните, и че въпросните предприятия са длъжни да спазват правилата за конкуренция, доколкото прилагането на тези правила правно или фактически не възпрепятства изпълнението на възложените им конкретни задачи.
3. Чрез дерогация от разпоредбите на параграф 2, страните по споразумението се споразумяват, че когато публични предприятия в подписалите държави от КАРИФОРУМ са длъжни да спазват специфични отраслови норми, предвидени в техните съответни нормативни рамки, разпоредбите на настоящия член не уреждат или нямат обвързваща сила за въпросните публични предприятия.
4. Страните по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ постепенно преобразуват, без да се накърняват задълженията им съгласно споразумението за СТО, всички държавни монополи от търговско естество или характер, така че да се гарантира, че до края на петата година след влизането в сила на настоящото споразумение не съществува дискриминация по отношение на условията, при които се продават или купуват стоки и услуги, между стоките и услугите с произход от ЕО като страна по споразумението и тези от държавите от КАРИФОРУМ, нито между гражданите на държавите-членки на Европейския съюз и гражданите на държавите от КАРИФОРУМ, освен ако такава дискриминация е присъща на съществуването на въпросния монопол.
5. Комитетът по търговия и развитие КАРИФОРУМ—ЕО се информира за привеждането в действие на предвидените в параграф 3 отраслови норми и за приетите мерки за прилагане на разпоредбите на параграф 4.

Член 130

Сътрудничество

1. Страните по споразумението изразяват съгласие относно значението на техническата помощ и изграждането на капацитет за улесняване на изпълнението на ангажиментите и за постигане на определените в настоящата глава цели, и по-конкретно за гарантиране на наличието на ефективни и стабилни политики на конкуренция и ефективно и добро правоприлагане, особено през посочения в член 127 период на изграждане на доверие.
2. Съобразно разпоредбите на член 7, страните по споразумението се договарят да си сътрудничат, в това число и посредством улесняване на оказването на подкрепа, в следните области:
 - а) ефективното функциониране на компетентните органи на КАРИФОРУМ по защита на конкуренцията;
 - б) помощ при съставянето на насоки, ръководства и, при необходимост, на законодателство;
 - в) осигуряване на независими експерти; както и
 - г) осигуряване на обучение за ключов персонал, участващ в изпълняването и прилагането на политиката на конкуренция.

Глава 2

ИНОВАЦИИ И ИНТЕЛЕКТУАЛНА СОБСТВЕНОСТ

Член 131

Контекст

1. Страните по споразумението изразяват съгласие, че укрепването на иновациите и креативността е в полза на конкуренцията и се явява елемент от централно значение за тяхното икономическо сътрудничество, за постигането на устойчиво развитие, насърчаването на търговията между тях и осигуряването на постепенната интеграция на държавите от КАРИФОРУМ в международната икономика.
2. Те също признават, че закрилата и прилагането на правата върху на интелектуалната собственост играе централна роля за насърчаването на креативността, иновациите и конкурентоспособността и са решени да осигурят все по-високо равнище на протекционизъм в съответствие с техните нива на развитие.

Член 132

Цели

Целите на настоящата глава са:

- а) насърчаване на иновационните процеси, в това число и в областта на опазването на околната среда, на предприятията, намиращи се в страните по споразумението;
- б) укрепване на конкурентоспособността на предприятията и по-специално на микропредприятията и на малките и средни предприятия от страните по споразумението;
- в) улесняване на производството и пускането на пазара на иновативни и креативни продукти между страните по споразумението;
- г) постигане на адекватно и ефективно ниво на закрила и прилагане на правата върху интелектуална собственост;
- д) принос за насърчаването на технологичната иновация и преноса и разпространението на технологии и ноу-хау;
- е) стимулиране, развитие и способстване за сътрудничеството по научноизследователските дейности и дейностите за развитие в науката и технологиите между страните по споразумението, както и развитие на трайни отношения между научните общности в тях;
- ж) насърчаване, развитие и способстване за сътрудничеството по производствените и развойни дейности в креативните производства между страните по споразумението, както и развитие на трайни отношения между креативните общности в тях;
- з) популяризиране и укрепване на регионалните дейности по сътрудничество, включващи най-отдалечените региони на Европейската общност, така че да се позволи на тези региони и на държавите от КАРИФОРУМ да извлекат взаимна изгода от географската си близост и съседско разположение като развият една иновативна и конкурентна регионална област.

Раздел I

Иновации

Член 133

Регионална интеграция

Страните по споразумението признават, че мерките и политиките, които предстои да бъдат приети на регионално равнище, са необходими за пълното постигане на целите на настоящия раздел. Държавите от КАРИФОРУМ се споразумяват да засилят действията си на регионално равнище с цел да се осигури за предприятията нормативна и политическа рамка, която да води към укрепване на конкурентоспособността посредством иновации и креативност.

Участие в рамкови програми

1. Участието на страните по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ в действащи и в бъдещи рамкови програми, специфични програми и други дейности на съответната друга страна по споразумението се улеснява и насърчава, доколкото това се позволява от вътрешните правила на всяка от страните, уреждащи достъпа до засегнатите програми и дейности.
2. Комитетът по търговия и развитие КАРИФОРУМ—ЕО може да прави препоръки, с цел да улесни участието на организми и предприятия от КАРИФОРУМ в програмите, посочени в параграф 1, и периодично прави преглед на това участие.

Сътрудничество в сферата на конкуренцията и иновациите

1. Страните по споразумението признават, че насърчаването на креативността и иновациите е от основно значение за развитието на предприемачеството и конкурентоспособността и за постигането на общите цели на настоящото споразумение.
2. Съобразно разпоредбите на членове 7 и 134, страните по споразумението се договарят да си сътрудничат, в това число и посредством улесняване на оказването на подкрепа, в следните области:
 - а) насърчаване на иновациите, диверсификацията, модернизацията, развитието и качеството на продуктите и процесите в бизнеса;
 - б) насърчаване на креативността и дизайна, по-специално в микропредприятията, малките и средни предприятия, както и обмена между мрежите от дизайнерски центрове, разположени в ЕО като страна по споразумението и в държавите от КАРИФОРУМ;
 - в) насърчаване на диалога и на обмена на опит и информация между мрежите от стопански субекти;
 - г) техническа помощ, конференции, семинари, посещения на обменни начала, проучвания за промишлени и технически възможности, участия в кръгли маси и в общи и отраслови търговски панаири;
 - д) насърчаване на контактите и на промишленото сътрудничество между стопанските субекти, насърчаване на съвместните инвестиции, предприятия и мрежи, посредством действащи и бъдещи програми;
 - е) насърчаване на партньорства за изследователска и развойна дейност в държавите от КАРИФОРУМ с цел подобряване на иновационните им системи; както и

ж) интензификация на дейностите по насърчаване на взаимосвързаността, иновациите и технологичния трансфер между партньорите от КАРИФОРУМ и от Европейската общност.

Член 136

Сътрудничество в областта на науката и технологиите

1. Страните по споразумението ще насърчават участието на техните органи за развитие на изследванията и технологиите в дейностите по сътрудничество в съответствие с вътрешните си правила. Съвместната дейност може да приеме следните форми:
 - а) съвместни инициативи за повишаване на нивото на осведоменост относно програмите на Европейската общност за изграждане на научен и технологичен капацитет, в това число относно международното измерение на Седмата рамкова програма за научни изследвания и технологично развитие (7РП) и евентуалните програми след нея, по целесъобразност;
 - б) съвместни изследователски мрежи в сфери от общ интерес;
 - в) обмен на изследователи и експерти за насърчаване на изготвянето на проекти и участието в 7РП и в другите програми на Европейската общност в областта на изследванията;
 - г) съвместни научни срещи за поощряване на обмена на информация и взаимодействието и за набелязване на области за съвместни изследвания;
 - д) насърчаване на задълбочени научни и технологични проучвания, допринасящи за трайното устойчиво развитие на двете страни;
 - е) развитие на връзки между публичния и частния сектор;
 - ж) оценка на съвместната дейност и разпространяването на резултатите;
 - з) диалог по политиките и обмен на научна и технологична информация и опит на регионално равнище;
 - и) обмен на информация на регионално равнище относно регионалните научни и технологични програми;
 - й) участие в „Общностите на знания и иновации“ на Европейския институт по иновациите и технологиите.
2. Специален акцент се поставя върху изграждането на човешки потенциал като дълготрайна основа за научно и технологично съвършенство и създаването на устойчиви връзки между научните и технологични общности в страните по споразумението, едновременно на национално и на регионално равнище.
3. Изследователските центрове, висшите учебни заведения и други заинтересовани страни, в това число микропредприятията и малките и средни

предприятия, намиращи се в страните по споразумението участват в това сътрудничество по целесъобразност.

4. Всяка от страните по споразумението насърчава участието на съответните си органи в научните и технологични програми на другата страна, с цел постигане на взаимноизгоден научен напредък и в съответствие с техните респективни разпоредби, уреждащи участието на юридически лица от трети страни.

Член 137

Сътрудничество по въпросите на информационното общество и информационните и комуникационни технологии

1. Страните по споразумението признават, че информационните и комуникационни технологии (ИКТ) представляват ключов отрасъл в съвременното общество и са от жизненоважно значение за засилването на креативността, иновациите и конкурентоспособността, както и за плавния преход към информационното общество.
2. Съобразно разпоредбите на членове 7 и 134, страните по споразумението се договарят да си сътрудничат, в това число и посредством улесняване на оказването на подкрепа, в следните области:
 - а) диалог по различните области на политиките във връзка с популяризирането и мониторинга на информационното общество;
 - б) обмен на информация относно нормативни въпроси;
 - в) обмен на информация относно въпросите, свързани със стандартите и оперативната съвместимост;
 - г) насърчаване на сътрудничеството в сферата на изследванията и развитието на ИКТ и в сферата на изследователските инфраструктури, базирани на ИКТ;
 - д) разработване на приложения с нетърговско съдържание и пилотни приложения със съществено въздействие върху обществеността; както и
 - е) изграждане на капацитет в ИКТ и, по-специално, насърчаване на създаването на мрежи, обмена и обучението на специалисти, по-специално в нормативната сфера.

Член 138

Сътрудничество с областта на еко-иновациите и енергията от възобновяеми източници

1. С оглед постигането на устойчиво развитие и с цел да се допринесе за максимизирането на позитивните и да се предотвратят евентуалните негативни въздействия върху околната среда в резултат на настоящото споразумение, страните по споразумението признават значението на засилването на формите

на иновационна дейност, които носят ползи за околната среда във всички отрасли на тяхната икономика. Тези форми на екоиновационна дейност включват енергийната ефективност и възобновяемите енергийни източници.

2. Съобразно разпоредбите на членове 7 и 134, страните по споразумението се договарят да си сътрудничат, в това число и посредством улесняване на оказването на подкрепа, в следните области:
- а) проекти, свързани с екологични продукти, технологии, производствени процеси, услуги, управленски и търговски методи, в това число свързани с подходящите приложения за опазване на водните ресурси и приложенията по механизма „Чисто развитие“;
 - б) проекти, отнасящи се за енергийната ефективност и възобновяемите енергийни ресурси;
 - в) насърчаване на екоиновационните мрежи и групи, в това число посредством публично-частни партньорства;
 - г) обмен на информация, ноу-хау и експерти;
 - д) дейности по повишаване нивото на осведоменост и обучение по етика;
 - е) изготвяне на проучвания и предоставяне на техническа помощ;
 - ж) сътрудничество в областта на изследователската и развойна дейност; както и
 - з) пилотни и демонстрационни проекти.

Раздел 2

Интелектуална собственост

Подраздел 1

Принципи

Член 139

Естество и обхват на задълженията

1. ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ гарантират адекватно и ефективно прилагане на международните договори в сферата на интелектуалната собственост, по които са страни, и на Споразумението за свързаните с търговията аспекти на правата върху интелектуалната собственост, включено в приложение IV към Споразумението за създаване на Световната търговска организация (наричано по-долу Споразумението ТРИПС).
2. ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ изразяват съгласието си, че принципите, определени в член 8 от Споразумението ТРИПС, се прилагат за настоящия раздел. Страните по споразумението също се съгласяват, че адекватното и ефективно прилагане на

правата върху интелектуалната собственост следва да взема предвид нуждите за развитие на държавите от КАРИФОРУМ, да осигурява баланс между правата и задълженията на носителите на права и потребителите и да позволява на ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ да опазват общественото здраве и безопасността на храните. Никоя от разпоредбите на настоящото споразумение не следва да се тълкува като възпрепятстваща ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ да насърчават достъпа до лекарствени средства.

3. По смисъла на настоящото споразумение правата върху интелектуалната собственост включват: авторското право (включително върху компютърни програми и свързаните с него права), полезните модели, патентите, в това число и патенти за биотехнологични изобретения, продуктите за защита на растителното разнообразие, чертежите, чертежи на разположението (топографски планове) на интегрални схеми, географски указания, търговски марки за стоки и услуги, защита на бази данни, защита срещу нелоялна конкуренция по смисъла на член 10а от Парижката конвенция за защита на индустриалната собственост и закрилата на неразкритата конфиденциална информация за ноу-хау.
4. В допълнение и без да се накърняват техните настоящи и бъдещи международни задължения, ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ привеждат в действие разпоредбите на настоящия раздел и осигуряват тяхното адекватно и ефективно прилагане не по-късно от 1 януари 2014 г., освен ако не е предвидено друго от Комитета по търговия и развитие КАРИФОРУМ—ЕО, вземайки предвид приоритетите и съответните нива на развитие на подписалите държави от КАРИФОРУМ. ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ са свободни да определят подходящите методи за прилагане на разпоредбите на настоящия раздел в собствените си законодателни системи и практика.
5. ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ могат, но не са задължени да прилагат в законодателството си по-широкообхватни защитни мерки от предвидените в настоящия раздел, при условие, че тези защитни мерки не противоречат на разпоредбите на настоящия раздел.

Член 140

Най-слабо развити държави

Независимо от разпоредбите на член 139, параграфи 1 и 4, от най-слабо развитите държави, страни по настоящото споразумение, се изисква да прилагат следните разпоредби само както е определено в настоящото споразумение:

- а) задълженията по Споразумението ТРИПС – с темпо, равно на изискваното от тях по отношение на прилагането на Споразумението ТРИПС по силата на съответните решения на Съвета по ТРИПС или на други приложими решения на Генералния съвет на СТО;

- б) задълженията по подраздели 2 и 3 от настоящия раздел, не по-късно от 1 януари 2021 г., освен ако Комитетът по търговия и развитие КАРИФОРУМ—ЕО постанови друго, вземайки предвид съответните решения, посочени в буква а).

Член 141

Регионална интеграция

1. ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ се ангажират да продължат обмислянето на бъдещи стъпки в посока на по-задълбочена интеграция в съответните им региони, в областта на правата върху интелектуална собственост. Този процес включва по-нататъшната хармонизация на законовите и подзаконовите актове в областта на интелектуалната собственост, по-нататъшния напредък към регионално управление и прилагане на националните права върху интелектуалната собственост, както и създаването и управлението на регионални права на интелектуална собственост по целесъобразност.
2. ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ се ангажират да постигнат напредък в посока на хармонизирано ниво на закрила на интелектуалната собственост на територията на съответните им региони.

Член 142

Технологичен трансфер

1. ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ се договарят да обменят становища и сведения относно своите практики и политики, засягащи технологичния трансфер, както в рамките на съответните си региони, така и с трети държави. Това по-специално включва мерките за улесняване на информационните потоци, деловите партньорства, лицензирането и сключването на договори с подизпълнители. По-специално внимание е необходимо да се обърне на условията, необходими за създаване на подходяща среда, позволяваща провеждането на технологичен трансфер в приемните държави, в това число и на въпроси като човешкия капитал и правната рамка.
2. ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ приемат по целесъобразност мерки за предотвратяване на или контрол върху лицензионните практики или условията в сферата на правата върху интелектуална собственост, които биха могли да повлияят отрицателно на международния технологичен трансфер и които представляват злоупотреба с права върху интелектуална собственост от страна на носителите на права, или злоупотреба с явно неравностойно положение по отношение на информираността при договарянето на лицензи.
3. ЕО като страна по споразумението способства за и насърчава прилагането на насърчителни мерки спрямо организми и предприятия на нейна територия с оглед на технологичния трансфер към организми и предприятия от държавите

от КАРИФОРУМ, с цел подпомагане на държавите от КАРИФОРУМ за създаването на жизнеспособна технологична база. ЕО като страна по споразумението се задължава да представя всички известни мерки за обсъждане и преразглеждане от Комитета по търговия и развитие КАРИФОРУМ—ЕО.

Подраздел 2

Стандарти относно правата върху интелектуална собственост

Член 143

Авторско право и свързаните с него права

А. Международни споразумения

1. ЕО като страна по споразумението и подписалите споразумението държави от КАРИФОРУМ се задължават да спазват:
 - а) Договора за авторското право на Световната организация за защита на интелектуалната собственост (СОИС) (Женева, 1996 г.); както и
 - б) Договора на Световната организация за защита на интелектуалната собственост (СОИС) за изпълненията и звукозаписите (Женева, 1996 г.).
2. Подписалите държави от КАРИФОРУМ работят за присъединяването си към Римската конвенция за закрила на артистите-изпълнители, продуцентите на звукозаписи и излъчващите организации (1961 г.).

Б. Сътрудничество по колективното управление на правата

ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ съдействат за установяването на договорености между съответните им дружества за колективно управление с цел взаимно предоставяне на облекчен достъп до и предоставяне на лицензи за ползването на съдържание на регионално равнище на цялата територия на ЕО като страна по споразумението и на подписалите споразумението държави от КАРИФОРУМ, така че носителите на правата да получават адекватни компенсации за ползването на това съдържание.

Член 144

Търговски марки

А. Процедура по регистрация

ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ предвиждат система за регистрация на търговски марки, при която всяко окончателно решение, взето от съответния компетентен орган по регистрацията на търговските марки, е писмено обосновано. Заявителят ще има възможността да оспори евентуалния

отказ за регистрация на търговска марка и да обжалва пред съдилищата при окончателен отказ. Също така ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ предвиждат възможност за възразяване срещу регистрацията на търговски марки след публикуването на заявленията. ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ предоставят общественодостъпни електронни бази данни със заявления за регистрация на търговски марки и регистрации на търговски марки.

Б. Добре известни търговски марки

ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ припомнят задължението, поето по Споразумението ТРИПС, за прилагане на понятието „добре известни марки“ към марките за услуги. При определянето дали дадена търговска марка е добре известна, ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ се стремят да прилагат Съвместните препоръки, приети от Асамблеята на страните от парижкия съюз за защита на индустриалната собственост и Генералната асамблея на СОИС по време на тридесет и четвъртата сесия на Асамблеята на държавите членки на СОИС, проведена от 20 до 29 септември 1999 г.

В. Използване в Интернет

ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ признават необходимостта от ясна правна рамка за собствениците на търговски марки, които желаят да използват притежаваните от тях марки в Интернет и да участват в развитието на електронната търговия, което включва разпоредби, уреждащи въпроса дали използването на даден знак в Интернет е допринесло за придобиването на или е навредило на дадена марка, или дали тази употреба представлява акт на нелоялна конкуренция, както и определяне на средствата за компенсация. В това отношение ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ се стремят да прилагат Съвместните препоръки относно защитата на търговските марки и другите права и знаци на индустриалната собственост по Интернет, приети от СОИС по време на тридесет и шестата сесия на Асамблеята на държавите членки на СОИС, от 24 септември до 3 октомври 2001 г.

Г. Лицензи върху търговски марки

ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ се стремят да прилагат Съвместните препоръки относно лицензите върху търговски марки, приети от Асамблеята на страните от парижкия съюз за защита на индустриалната собственост и Генералната асамблея на СОИС по време на тридесет и петата сесия на Асамблеята на държавите членки на СОИС, от 25 септември до 3 октомври 2000 г.

Д. Международни споразумения

ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ се стремят да се присъединят към Протокола във връзка с мадридското споразумение относно международната регистрация на търговските марки (1989 г.) и преразгледания Договор за правото в областта на търговските марки (2006 г.).

Е. Изключения от правата, предоставяни от дадена търговска марка

ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ гарантират честното използване на описателните средства, в това число на географските обозначения, като ограничено изключение от правата, предоставяни от дадена търговска марка. Това ограничено изключение взема предвид законните интереси на собственика на търговската марка, както и тези на трети страни.

Член 145

Географски указания

А. Закрила в държавата на произход

1. Никоя от разпоредбите на настоящото споразумение не изисква от ЕО като страна по споразумението и от подписалите държави от КАРИФОРУМ да защитават на своя територия географски указания, които не са защитени в държавата си на произход.
2. Подписалите държави от КАРИФОРУМ създават система за защита на географските указания на съответните си територии не по-късно от 1 януари 2014 г. Страните по споразумението си сътрудничат в рамките на Комитета по търговия и развитие КАРИФОРУМ—ЕО в съответствие с разпоредбите на член 164, параграф 2, буква в), в посока на разработването на географски указания на територията на държавите от КАРИФОРУМ. За тази цел и в срок от шест месеца след влизане в сила на настоящото споразумение държавите от КАРИФОРУМ представят за разглеждане, обсъждане и становище от Комитета по търговия и развитие КАРИФОРУМ—ЕО списък с очакваните нови географски указания с произход от държавите от КАРИФОРУМ.
3. Страните по споразумението обсъждат в рамките на Комитета по търговия и развитие КАРИФОРУМ—ЕО ефективното прилагане на настоящия член и обменят информация относно новостите в законодателството и в политиките във връзка с географските указания.

Б. Срок на закрила

1. Закрилата, предоставена по отношение на географски указания в ЕО като страна по споразумението и в подписалите държави от КАРИФОРУМ се предоставя в съответствие с правната система и практика на ЕО като страна по споразумението или на съответната подписала държава от КАРИФОРУМ, според случая, и е за неопределен срок²⁶.
2. Тази закрила гарантира, че правото на употреба на географските обозначения на стоки, защитени съобразно параграф 1, принадлежи изключително на ЕО като страна по споразумението и на подписалите държави от КАРИФОРУМ за

²⁶

За целите на настоящия член прилагането на неограничен брой подновяеми периоди от не по-малко от десет години се разглежда като неограничен срок.

стоки с произход от съответната географска област и произведени съгласно съответните спецификации на продукта.

3. По отношение на закрилата на географските указания ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ забраняват и възпрепятстват, *ex officio* или по искане на заинтересована страна:

а) независимо от класа продукт, върху който се използва, употребата на тяхна територия на каквито и да е средства в обозначението или представянето на дадена стока, показващи или загатващи, че въпросната стока произхожда от географски район, различен от истинското ѝ място на произход, по начин, който подвежда обществеността относно географския произход на стоката; всяко друго използване, което представлява акт на нелоялна конкуренция по смисъла на член 10а от Парижката конвенция;

б) всяко използване на защитени имена за стоки от същия продуктов клас като географското указание, които не са с произход от указаната географска област, дори когато:

- i) е посочено истинското място на произход на стоката,
- ii) въпросното географско указание се използва в превод,
- iii) наименованието се съпровожда от термини като „вид“, „тип“, „подобно“, „имитация“, „метод“ или други подобни изрази.

4. Следва да е възможна отмяната на регистрацията на дадено географско указание. За тази цел процедурата за тази цел следва да позволява участието на всяко физическо или юридическо лице, което има легитимен интерес.

В. Родови названия, растителни видове, животински породи

1. От ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ не се изисква да прилагат закрилата на географските указания, описана в раздел Б, по отношение на стоки, за които въпросното указание е идентично с термина, обичайно използван в популярната реч като популярно название на такива стоки на съответната им територия.
2. Някои от разпоредбите на настоящия раздел не може да изисква от ЕО като страна по споразумението и от подписалите държави от КАРИФОРУМ да прилагат закрилата на географските указания, описана в раздел Б, по отношение на винарски, растителни или животински продукти, за които въпросното указание е идентично с наименованието на вид грозде, растителен вид или животинска порода, съществуваща на територията на ЕО като страна по споразумението или на подписалата държава от КАРИФОРУМ към датата на влизане в сила на настоящото споразумение.
3. Омонимните географски указания подлежат на защита от страна на ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ, при положение че е налице достатъчна степен на практическо разграничение между първоначално защитеното географско указание и защитения по-късно омоним,

предвид необходимостта да се третираат равностойно засегнатите производители и да не се подвеждат потребителите. Имена омоними, които подвеждат потребителя, като го карат да вярва, че продуктите произхождат от друга територия, не подлежат на защита от ЕО като страна по споразумението и съответната подписала държава от КАРИФОРУМ.

4. Ако дадено географско указание на ЕО като страна по споразумението или на подписала държава от КАРИФОРУМ е омоним на географско указание на трета страна, се прилага *mutatis mutandis* член 23, параграф 3 от Споразумението ТРИПС.

Г. Връзка между географски указания и търговски марки

1. Географско указание не се регистрира в ЕО като страна по споразумението и в подписалите държави от КАРИФОРУМ, когато, с оглед на репутацията на търговската марка, известността ѝ и продължителността от време, през което е използвана, регистрацията може да заблуди потребителя по отношение на действителната идентичност на продукта.
2. Считано от датата на влизане в сила на настоящото споразумение, се отказва регистрация в ЕО като страна по споразумението и в подписалите държави от КАРИФОРУМ на търговски марки, идентични на, сходни с или съдържащи географско указание, защитено съответно в ЕО като страна по споразумението или в подписалите държави от КАРИФОРУМ съобразно раздел Б или свързани със същия клас продукти. Освен това, регистрацията на търговски марки при такива обстоятелства се отказва съответно в ЕО като страна по споразумението или в подписалите държави от КАРИФОРУМ, ако заявлението за регистрация на търговската марка е подадено след датата на подаване на заявление за регистриране на защитено географското указание на засегнатата територия и вследствие на това географското указание е регистрирано като защитено.
3. Търговските марки, регистрирани в нарушение на предходния параграф, се обявяват за невалидни.
4. ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ гарантират, че при спазване на разпоредбите на раздел Г, параграфи 1, 2 и 3, търговска марка, която се използва при някои от обстоятелствата, изброени в раздел Б, параграф 3, и за която е подадено заявление за регистрация, която е регистрирана или установена в процеса на използване, в случай че тази възможност е предвидена в приложимото законодателство, добросъвестно на територията на ЕО като страна по споразумението или на подписала държава от КАРИФОРУМ, преди датата на прилагане на задълженията на ЕО като страна по споразумението или на подписалата държава от КАРИФОРУМ в рамките на СТО, или преди датата на подаване на заявление за регистрация като защитено географско указание на съответните територии, може да продължи да бъде използвана, независимо от регистрацията на географското указание, при условие че по законодателството на ЕО като страна по споразумението или на въпросната подписала държава от КАРИФОРУМ не съществуват основания за обявяването на търговската марка за невалидна или

за заличаването ѝ. В такъв случай използването на географското указание се разрешава паралелно със съответната търговска марка.

Д. Бъдещо споразумение относно защитените географски обозначения

Не по-късно от 1 януари 2014 г. ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ започват преговори за постигане на споразумение относно защитата на географските указания на съответните им територии, без да се засягат евентуалните индивидуални заявления за регистрация, които вече са били подадени пряко.

Е. Използване в Интернет

ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ признават необходимостта от ясна правна рамка за собствениците на защитени географски указания, които желаят да използват притежаваните от тях географски указания в Интернет и да участват в развитието на електронната търговия, което включва разпоредби, уреждащи въпроса дали използването на даден знак в Интернет е допринесло за придобиването на или е навредило на дадено географско указание, или дали тази употреба представлява акт на нелоялна конкуренция, както и определяне на средствата за компенсация, в това число определянето на корективните мерки, включително евентуалното прехвърляне или заличаване на домейна. В това отношение ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ се стремят да прилагат Съвместните препоръки относно защитата на търговските марки и другите права и знаци на индустриалната собственост по Интернет, приети от СОИС по време на тридесет и шестата сесия на Асамблеята на държавите членки на СОИС, от 24 септември до 3 октомври 2001 г.

Член 146

Промислен дизайн

А. Международни споразумения

ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ целят присъединяване към Хагското споразумение относно международната регистрация на промишлените дизайни (1999 г.).

Б. Изисквания за защита

1. ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ уреждат защитата на независимо изобретените промишлени дизайни, които са нови или оригинални и са с индивидуален характер.
2. Даден дизайн се счита за нов, ако преди това не е представен идентичен дизайн на обществеността.

3. Дизайнът се счита за оригинален, ако общото впечатление, което създава у информирания потребител, се различава от това, което създава у такъв потребител всеки друг дизайн, който е представен на обществеността.
4. Защитата на дизайните се осигурява чрез регистрация и предоставя изключителни права на титулярите в съответствие с разпоредбите на настоящия член. Нерегистрираните дизайни предоставят същите изключителни права, но само ако оспорваното използване не е в резултат от копиране на защитен дизайн. Нерегистрираните дизайни и текстилните такива могат да бъдат защитени от промишлен дизайн или авторско право.

В. Изключения

1. ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ могат да предоставят ограничени изключения от закрилата на промишления дизайн, при условие че такива изключения не влизат в неразумно противоречие с нормалната експлоатация на защитените промишлени дизайни и не накърняват излишно законните интереси на притежателя на защитения дизайн, като се имат предвид законните интереси на трети страни.
2. Закрилата на промишления дизайн не се прилага за дизайни, разработени основно по технически или функционални съображения.
3. Правото върху промишлен дизайн не възниква за дизайн, който противоречи на обществената политика или на възприетите принципи за морал.

Г. Предоставени права

1. Собственикът на защитен промишлен дизайн има правото да възпрепятства трети страни, които нямат съгласието на притежателя, да произвеждат, предлагат, продават, внасят, складираят или употребяват артикули, носещи или възпроизвеждащи защитения дизайн, когато изброените действия се предприемат с търговска цел, неоправдано накърняват нормалната експлоатация на дизайна или са несъвместими с принципите на лоялната търговия.
2. В случаите с нерегистрирани дизайни, оспорваното използване не се счита за резултат от копиране на защитения дизайн, ако е резултат от независим творчески труд, извършен от дизайнер, за който с основание може да се счита, че не е познавал разгласения от притежателя дизайн.

Д. Срок на защита

1. Първоначалната продължителност на защитата, която се предоставя в ЕО като страна по споразумението и в подписалите държави от КАРИФОРУМ след регистрацията, е от най-малко 5 години. По искане на собственика на правата регистрацията се подновява за един или поредица от периоди с продължителност пет години, но непревишаващ 25 години от датата на подаване на заявлението, при условие че е платена таксата за подновяване.

2. Продължителността на предоставената в ЕО като страна по споразумението и в подписалите държави от КАРИФОРУМ защита за нерегистрирани дизайни е от най-малко три години, считано от датата, на която дизайнът е бил предоставен на обществеността на съответната територия.

Е. Отношения с авторските права

Промислен дизайн, който е защитен с право върху дизайн, регистрирано в една от страните по споразумението или в подписала държава от КАРИФОРУМ в съответствие с настоящия член, подлежи на защита и по законодателството относно авторското право съответно на въпросната страна по споразумението или на подписалата държава от КАРИФОРУМ, считано от датата на създаване на дизайна или установяването му под някаква форма.

Член 147

Патенти

А. Международни споразумения

1. ЕО като страна по споразумението се задължава да спазва:
 - а) Договора за патентно сътрудничество (Вашингтон, 1970 г., последно изменен през 1984 г.);
 - б) Договора за патентното право (Женева, 2000 г.);
 - в) Договора от Будапеща за международното признаване на депозирането на микроорганизми за целите на патентната процедура (1977 г., изменен през 1980 г.).
2. Подписалите държави от КАРИФОРУМ се присъединяват към:
 - а) Договора за патентно сътрудничество (Вашингтон, 1970 г., последно изменен през 1984 г.);
 - б) Договора от Будапеща за международното признаване на депозирането на микроорганизми за целите на патентната процедура (1977 г., изменен през 1980 г.).
3. Подписалите държави от КАРИФОРУМ се стремят към присъединяване към Договора за патентното право (Женева, 2000 г.).

Б. Патенти и обществено здравеопазване

ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ признават важността на Декларацията от Доха относно Споразумението ТРИПС и общественото здравеопазване, приета на 14 ноември 2001 г. от конференцията на министрите на СТО и решението на Генералния съвет на СТО от 30 август 2003 г. относно параграф 6 от

Декларацията от Доха относно Споразумението ТРИПС и общественото здравеопазване и се съгласяват да предприемат необходимите стъпки за приемане на протокола за изменение на Споразумението ТРИПС, съставен в Женева на 6 декември 2005 г.

Член 148

Полезни модели

А. Изисквания за защита

1. ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ могат да предоставят защита за всеки продукт или процес в която и да е сфера на технологиите, при условие че те са нови, предполагат определена степен на неяснота и са годни за промишлено приложение.
2. ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ могат да не предоставят защита за онези изобретения и процеси, чиято търговска експлоатация на тяхна територия е необходимо да се предотврати, с цел опазване на обществения ред или морала, включително опазването на живота или здравето на хората, животните или растенията, или за да се избегнат сериозни щети за околната среда, при условие че подобно изключване не се прави единствено поради забрана на експлоатацията от тяхното законодателство.
3. ЕО като страна по споразумението и подписалите споразумението държави от КАРИФОРУМ могат да не предоставят защита също и за:
 - а) диагностични, терапевтични и хирургически методи за лечение на хора и животни;
 - б) при спазване на член 150, растения и животни, различни от микроорганизми, и основно биологически процеси за възпроизвеждане на растения или животни, които не са небιологически и микробиологически процеси.
4. Разпоредбите на настоящия член не накърняват действащото законодателство в ЕО като страна по споразумението и в подписалите държави от КАРИФОРУМ.

Б. Срок на защита

Предоставеният срок на защита не приключва по-рано от пет години и не надвишава десет години считано от датата на подаване на заявлението или, в случаите, когато се претендира за приоритет, считано от по-ранната дата на заявяване.

В. Отношение с авторските права

1. Всички други условия и клаузи за гъвкавост, предвидени за патентите в раздел 5 от Споразумението ТРИПС, се прилагат *mutatis mutandis* за полезните

моделите, по-специално всички такива, чието прилагане е необходимо за да се гарантира общественото здраве.

2. Заявление за предоставяне на патент може да се преобразува в заявление за регистрация на полезен модел при условие, че искането за преобразуване е отправено преди предоставянето на патента.

Член 149

Растителни видове

1. ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ имат правото да предвиждат изключения от изключителните права, предоставяни на растениевъди, за да се позволи на селскостопанските производители да съхраняват, използват и обменят защитени семена от стопанствата.
2. ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ уреждат защитата на растителните видове в съответствие със Споразумението ТРИПС. В това отношение те разглеждат възможността да се присъединят към Международната конвенция за закрила на новите растителни сортове (UPOV) от 1991 г.

Член 150

Генетични ресурси, традиционни познания и фолклор

1. Съобразно своето законодателство ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ уважават, опазват и поддържат познанията, откритията и практиките на местните населения и общности с традиционен начин на живот, който е от значение за опазването и устойчивото използване на биологичното разнообразие, и насърчават тяхното по-широко прилагане с участието и одобрението на притежателите на такива познания, открития и практики, и насърчават справедливото поделение на ползите, произтичащи от използването на такива познания, открития и практики.
2. ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ признават важността на приемането на подходящите мерки, съобразно националното законодателство, за опазването на традиционните познания и се споразумяват да продължат да работят в посока на развитие на международно договорените *sui generis* модели на правна закрила на традиционните познания.
3. ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ се споразумяват, че разпоредбите на настоящия подраздел относно патентите и Конвенцията относно биологичното разнообразие се прилагат по взаимно допълващ начин.
4. ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ могат да изискват, като част от административните изисквания за подаване на заявление за регистриране на патент върху изобретение, което използва

биологичен материал като необходим аспект от изобретението, заявителя да идентифицира източниците на използвания от него и описан като част от изобретението биологичен материал.

5. ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ се споразумяват редовно да обменят възгледи и информация по многостранни дискусии от значение:
 - а) в рамките на СОИС, по въпроси, разглеждани в рамките на Междуправителствения комитет по генетични ресурси, традиционни знания и фолклор; както и
 - б) в рамките на СТО, по въпроси, свързани с отношението между Споразумението ТРИПС и Конвенцията за биологичното разнообразие, закрилата на традиционните знания и фолклора.
6. След приключване на съответните многостранни дискусии, упоменати в параграф 5, ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ по искане на ЕО като страна по споразумението или на подписалите държави от КАРИФОРУМ, се споразумяват да преразгледат настоящия член в рамките на Съвместния съвет КАРИФОРУМ—ЕО, в светлината на резултата от тези многостранни дискусии.

Подраздел 3

Прилагане на правата върху интелектуална собственост

Член 151

Общи задължения

1. Без да се засягат правата и задълженията им по Споразумението ТРИПС и по-специално част III от него, ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ предвиждат необходимите мерки, процедури и средства за правна защита за гарантиране на прилагането на правата върху интелектуална собственост, предмет на настоящия раздел. Тези мерки, процедури и средства за правна защита са справедливи и безпристрастни и не са неоснователно сложни или скъпи, както и не налагат неразумни времеви ограничения или неоправдани забавяния.
2. Тези мерки и средства за правна защита също така са ефективни, пропорционални и разубеждаващи и се прилагат по такъв начин, че да се избегне създаването на бариери пред законната търговия и да се осигури защита от злоупотреба с тях.

Член 152

Оправомощени заявители

ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ признават като лица, оправомощени да изискват прилагането на мерките, процедурите и

средствата за правна защита, упоменати в настоящия раздел и в част III от Споразумението ТРИПС:

- а) притежателите на права върху интелектуална собственост в съответствие с разпоредбите на приложимото право;
- б) всички други лица, упълномощени да ползват тези права, по-специално притежателите на лиценз, доколкото това е позволено от приложимото право и е в съответствие с неговите разпоредби;
- в) органите за управление на колективните права върху интелектуална собственост, които са редовно признати като имащи правото да представляват притежателите на права върху интелектуална собственост, доколкото това е позволено от приложимото право и в съответствие с неговите разпоредби;
- г) органите за професионална защита, които са редовно признати като имащи правото да представляват притежателите на права върху интелектуална собственост, доколкото това е позволено от разпоредбите на приложимото право и е в съответствие с неговите разпоредби.

Член 153

Доказателствен материал

В случай на нарушаване на право върху интелектуална собственост, извършено в търговски мащаби, ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ приемат мерките, които са необходими, за да се даде възможност на компетентните съдебни органи да разпоредят, когато е това уместно и вследствие на подадено заявление, съобщаването на банкови, финансови или търговски документи във владение на противопоставяща се страна, съобразно принципите за защита на поверителната информация.

Член 154

Мерки за запазване на доказателствения материал

ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ гарантират, че дори преди откриването на производство по съществото на спора, при подадено заявление от страна, представила разумни налични доказателства в подкрепа на твърдението си, че принадлежащото му право върху интелектуална собственост е било нарушено, или предстои да бъде нарушено, компетентните съдебни органи могат да разпоредят незабавни и ефективни временни мерки за запазване на съответния доказателствен материал по отношение на твърдяното нарушение, при спазване на принципите за защита на поверителната информация. Тези мерки могат да включват подробно описание, с или без вземане на мостри, или физическа конфискация на стоките, обект на нарушението и, когато е уместно, на материалите и средствата, използвани за производството и/или разпространението на тези стоки, и свързаните с това документи.

Право на информация

1. ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ гарантират, че в контекста на производството за нарушаване на право на интелектуална собственост и в отговор на обосновано и пропорционално искане от страна на заявителя, компетентните съдебни органи могат да разпоредят информация за произхода и дистрибуторските мрежи на стоките или услугите, с които се нарушава дадено право върху интелектуална собственост, да бъде предоставена от нарушителя и/или от всяко друго лице, за което:
 - а) е установено, че притежава стоките, обект на нарушението, в търговски мащаби;
 - б) е установено, че използва услугите, обект на нарушението, в търговски мащаби;
 - в) е установено, че предоставя в търговски мащаби услугите, използвани при действията по извършване на нарушение; или
 - г) е било посочено от лицето, посочено в букви а), б) или в), като участващо в производството, изработването или разпространението на стоките или в предоставянето на услугите.
2. Информацията, посочена в параграф 1, включва по целесъобразност следната информация:
 - а) имената и адресите на производителите, фабрикантите, дистрибуторите, доставчиците и други предишни собственици на стоките или услугите, както и предполагаемите търговци на едро и на дребно;
 - б) информация за произведените, изработените, доставените, получените или поръчаните количества, както и цената, получена за въпросните стоки или услуги.
3. Параграфи 1 и 2 се прилагат, без да се накърняват другите законови разпоредби, с които:
 - а) се дават на притежателите на правата право да получат по-пълна информация;
 - б) се урежда използването на информацията, съобщена по силата на настоящия член, в граждански или наказателни производства;
 - в) се урежда отговорността за злоупотреба с правото на информация;
 - г) се предоставя възможност за отказ от предоставяне на информация, която би принудила лицето, посочено в параграф 1, да признае собственото си участие или това на свои близки родственици в нарушаването на право върху интелектуална собственост; или

д) се урежда защитата на поверителността на източниците на информация или обработката на личните данни.

Член 156

Временни и предпазни мерки

1. ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ гарантират, че съдебните органи могат, при поискване от заявителя, да наложат временна забрана, с цел да се предотврати всяко предстоящо нарушение на право върху интелектуална собственост или да забранят — временно и, ако е целесъобразно, под условие за заплащане на периодични глоби, когато това е предвидено от националното законодателство — продължаването на предполагаемите нарушения на въпросното право, или да обвържат продължаването им с условие за внасяне на гаранции, с цел осигуряване на компенсация за притежателя на правото, в случаите, когато е констатирано нарушение. Временна забрана може да бъде издадена при същите условия и срещу посредник, чиито услуги се използват от трета страна за нарушаване на право на интелектуална собственост.
2. Временна забрана може да бъде издадена и с цел да се разпреди конфискация или предаване на стоките, за които има съмнение, че нарушават право върху интелектуална собственост, така че да се предотврати тяхното навлизане или движение по търговски канали.
3. В случай на нарушение, извършено в търговски мащаби, ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ гарантират, че ако заявителят докаже, че са налице обстоятелства, които застрашават получаването на обезщетенията, съдебните органи могат да разпоредят предохранителна конфискация на движимата и недвижима собственост на предполагаемия нарушител, в това число и блокиране на банковите му сметки и други активи. За тази цел компетентните органи могат да разпореждат съобщаване на банкови, финансови или търговски документи, или предоставяне на подходящ достъп до информацията, която е от значение.

Член 157

Корективни мерки

1. ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ гарантират, че компетентните съдебни органи могат да разпоредят, при поискване от заявителя и без да се засягат обезщетенията, полагащи се на притежателя на правото на основание нарушението, и без компенсации от какъвто и да е вид, изтеглянето, окончателното изваждане от търговските канали или унищожаването на стоките, за които е установено, че нарушават определено право върху интелектуална собственост.
2. ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ гарантират, че изпълнението на тези мерки е за сметка на нарушителя, освен ако не са посочени особени причини за неизпълнение на предходното.

Съдебни забрани

ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ гарантират, че когато със съдебно решение е установено нарушение на право върху интелектуална собственост, съдебните органи могат да постановят съдебна забрана срещу нарушителя, целяща да забрани по-нататъшно извършване на нарушението. В случаите, когато това е предвидено в националното право, неспазването на съдебна забрана, когато е целесъобразно, създава задължение за периодична глоба, с цел да се гарантира спазването. ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ гарантират също така, че притежателите на права могат да внасят искове за съдебна забрана срещу посредници, чиито услуги се използват от трети лица за нарушаване на право върху интелектуална собственост.

Алтернативни мерки

ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ могат да предвидят възможността, в случаите, в които това е уместно и по искане на лицето, което може да бъде обект на мерките, предвидени в част III от Споразумението ТРИПС и в настоящата глава, компетентните съдебни органи да могат да разпоредят заплащане на парична компенсация на потърпевщата страна, вместо прилагането на мерките, предвидени в част III от Споразумението ТРИПС или в настоящата глава, ако лицето е действало непреднамерено и не е проявило немарливост, ако изпълнението на въпросните мерки би му причинило непропорционална вреда и ако паричната компенсация е разумно удовлетворяваща за ощетената страна.

Обезщетения

1. ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ гарантират, че при определянето на обезщетенията, съдебните органи:
 - а) вземат предвид всички уместни аспекти, като например отрицателните икономически последици, в това число пропуснатата печалба, които потърпевщата страна е понесла, всяка нечестно получена от нарушителя печалба и, когато е целесъобразно, елементи, различни от икономическите фактори или
 - б) като алтернатива на посоченото в буква а), те могат, в подходящите случаи, да определят обезщетението като фиксирана сума, въз основа на елементи като най-малкото размера на хонорарите или таксите, дължими в случай, че нарушителят беше поискал разрешение да ползва въпросното право върху интелектуална собственост.
2. За случаите, когато нарушителят не е знаел, или е имал разумни основания да не знае, че е участвал в действие, с което се нарушават права, ЕО като страна

по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ могат да предвидят възможността съдебните органи да разпоредят възстановяване на печалбите или заплащане на обезщетения, които могат да бъдат предварително установени.

Член 161

Съдебни разноски

ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ гарантират, че националното им законодателство съдържа разпоредби относно разпределяне на разходите, които по принцип изискват разходите да са за сметка на загубилата страна, освен ако с оглед на равнопоставеността е необходимо те да бъдат разпределени по друг начин.

Член 162

Публикуване на съдебните решения

ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ гарантират, че вследствие на съдебни производства, образувани за нарушение на право върху интелектуална собственост, съдебните органи могат да разпоредят по искане на заявителя и за сметка на нарушителя подходящи мерки за разпространение на информацията във връзка с решението, в това число показването на решението или неговото цялостно или частично публикуване. ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ могат да предвидят други допълнителни мерки за огласяване, подходящи за конкретните обстоятелства, в това число и явна кампания по оповестяване.

Член 163

Гранични мерки

1. Освен ако не е предвидено друго в настоящия раздел, ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ приемат процедури²⁷, предоставящи възможност на притежателите на права, които имат сериозни основания да подозират, че има опасност да се извърши внос, износ, повторен износ, навлизане или напускане на митническата територия, поставяне в режим на изчакване или поставяне в свободна безмитна зона или в свободен безмитен склад на стоки, нарушаващи дадено право върху интелектуална собственост²⁸, да подадат писмено заявление до компетентните

²⁷ Подразбира се, че не съществува задължение да се прилагат тези процедури при вноса на стоки, пуснати на пазара в друга държава от на притежателя на правото или с негово съгласие.

²⁸ За целите на настоящия раздел под „стоки, нарушаващи дадено право върху интелектуална собственост“ се разбира:

а) „фалшифицирани стоки“, а именно:

i) стоки, включително опаковки, върху които е поставена без разрешение търговска марка, която е идентична с надлежно регистрирана търговска марка по отношение на същия тип стоки, или която не е възможно да бъде различена по основните си характеристики от такава търговска

административни или съдебни органи, за спиране от митническите органи на пускането в свободно обращение или за задържане на такива стоки.

2. Прилагат се разпоредбите на членове от 52 до 60 от Споразумението за TRIPS. Всички права или задължения, установени с посочените разпоредби по отношение на вносителя, се прилагат също и по отношение на износителя или притежателя на стоките.

Подраздел 4

Сътрудничество

Член 164

Сътрудничество

1. Сътрудничеството е насочено към подкрепа за прилагането на ангажиментите и задълженията, поети съгласно настоящия раздел. Страните по споразумението се споразумяват, че дейностите по сътрудничество ще са от особено значение през преходния период, посочен в членове 139 и 140.
2. Съобразно разпоредбите на член 7, страните по споразумението се споразумяват да си сътрудничат, в това число и посредством улесняване на оказването на подкрепа, в следните области:

а) Укрепване на регионалните инициативи, организации и бюра в сферата на правата върху интелектуална собственост, в това число обучение на персонал и развитие на общественодостъпните бази данни, с оглед на подобряване на регионалния регулаторен капацитет, регионалните законови и подзаконови актове, както и на прилагането на регионално равнище на ангажиментите в областта на интелектуалната собственост, поети съгласно настоящия раздел, в

марка, и която следователно нарушава правата на притежателя на търговската марка;

ii) всякакъв знак за търговска марка (лого, етикет, стикер, проспект, упътване за употреба или документ за гаранция), дори представен отделно, при същите условия, както стоките, посочени в точка i);

iii) опаковъчни материали, върху които са поставени търговските марки на фалшифицирани стоки, представени отделно, при същите условия, както стоките, посочени в точка i);

б) „пиратски стоки“, а именно стоки, които представляват или съдържат копия, направени без съгласието на притежателя на авторското право, на свързаното с него право или право върху дизайн, или на надлежно упълномощено от собственика в държавата на производство лице, независимо дали правото е регистрирано или не по националното законодателство;

в) стоки, които съгласно законодателството на ЕО като страна по споразумението или на подписалата държава от КАРИФОРУМ, в която е подадена молбата за намеса на митническите органи, нарушават право върху:

i) дизайн;

ii) географско указание.

ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ се споразумяват да си сътрудничат с цел разширяване обхвата на настоящото определение към стоки, с които се нарушават всякакви видове права върху интелектуална собственост.

това число и по изпълнението. Това включва по-специално подкрепа за държавите, които не са страни по регионалните инициативи, но желаят да се присъединят към тях, както и към регионалното управление на авторското и сродните му права.

б) Подкрепа при подготвянето на национални закони и подзаконови актове за защита и прилагане на правата върху интелектуална собственост, при създаването и укрепването на националните бюра и други агенции от сферата на правата върху интелектуална собственост, в това число и обучението на персонал във връзка с прилагането; също така за установяването на средства за сътрудничество между такива агенции от ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ, също така с цел улесняване на достъпа на подписалите държави от КАРИФОРУМ до договорите и конвенциите, посочени в настоящия раздел, и спазването им от тяхна страна.

в) Идентификация на продукти, които биха могли да се ползват от закрила като географски указания и всяко друго действие, насочено към постигане на закрила на тези продукти като географски указания. При това ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ обръщат особено внимание на насърчаването и опазването на местните традиционни знания и биологичното разнообразие посредством създаването на географски указания.

г) Разработване от страна на търговските или професионални асоциации или организации на етични кодекси, които имат за цел да допринесат за прилагането на правата върху интелектуална собственост, в консултация с компетентните органи от ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ.

Глава 3

ОБЩЕСТВЕНИ ПОРЪЧКИ

Член 165

Обща цел

Страните признават значението на прозрачните конкурентни тръжни процедури за икономическото развитие, като се обръща специално внимание на особеното положение на икономиките на държавите от КАРИФОРУМ.

Член 166

Определения

За целите на настоящата глава:

- (1) „държавна поръчка“ означава всеки вид поръчка за доставяне на стоки, услуги или комбинация от тях, в това число и строителни работи, възложена от възложителите, посочени в приложение VI, за държавни цели, без да се цели търговска препродажба, нито използване в производството на стоки или

предоставянето на услуги за търговска продажба, освен ако не е указано друго. Те включват доставки по методи като закупуване или лизинг, наем или закупуване на изплащане, с или без опция за изкупуване;

- (2) „възложители“ означава органи от подписалите държави от КАРИФОРУМ и ЕО като страна по споразумението, посочени в приложение VI, които възлагат поръчки в съответствие с разпоредбите на настоящата глава;
- (3) „доставчици“ означава всяко физическо или юридическо лице или публичен органи или група от такива лица или органи от подписала държава от КАРИФОРУМ или от ЕО като страна по споразумението, което е в състояние да предоставя стоки, услуги или строителни работи; понятието обхваща също така доставчиците на стоки, на услуги и изпълнителите;
- (4) „квалифициран доставчик“ означава доставчик, когото даден възложител признава като удовлетворяващ условията за участие;
- (5) „отговарящ на условията доставчик“ означава доставчик, допуснат до участие във възможност за възлагане на обществена поръчка от страна по споразумението или от подписала държава от КАРИФОРУМ, в съответствие с националното законодателство и без да се накърняват разпоредбите на настоящата глава;
- (6) „многофункционален списък“ означава списък с доставчици, за които даден възложител е определил като отговарящи на условията за участие в същия списък, който то възнамерява да използва нееднократно..;
- (7) „юридическо лице“ означава всяка юридическа единица, надлежно учредена или организирана по друг начин съгласно приложимото законодателство с цел печалба или с друга цел, частна или държавна собственост, включително всяка корпорация, обединение, съдружие, съвместно предприятие, еднолично предприятие или сдружение;
- (8) „юридическо лице от страна по споразумението“ означава всяка юридическа единица, надлежно създадена или организирана по друг начин съобразно законодателството на ЕО като страна по споразумението или на подписалите държави от КАРИФОРУМ. Ако единствено седалището по регистрация или централното управление на такова юридическо лице са на територията на една от подписалите държави от КАРИФОРУМ или на ЕО като страна по споразумението, то не може да бъде считано като юридическо лице от страна по споразумението, освен ако не развива съществена стопанска дейност на тази територия;
- (9) „физическо лице“ означава гражданин на държава-членка на Европейския съюз или на подписала държава от КАРИФОРУМ съобразно съответното им законодателство;
- (10) услугите включват строителни дейности, освен ако не е посочено друго;
- (11) „писмено“ или „писмен“ означава всяко предаване на информация с думи, числа или други знаци, в това число и с електронни средства, което може да бъде прочетено, възпроизведено или съхранено;

- (12) „обявление за предстояща поръчка“ означава обявление, публикувано от възложител, който приканва заинтересованите доставчици да подадат заявление за участие, оферта, или и двете;
- (13) „открити“ тържни процедури са тези процедури, при които всеки заинтересован доставчик може да подаде оферта;
- (14) „селективни“ тържни процедури са процедурите, при които, съобразно съответните разпоредби от настоящата глава, само квалифицираните доставчици, поканени от възложителя, могат да подадат оферта;
- (15) „лимитирани“ тържни процедури са процедурите, при които възложителят може да се консултира с доставчици по свой избор и да договори условията на договора с един или няколко от тях;
- (16) „технически спецификации“ означава спецификации, които определят характеристиките на продуктите или услугите, които следва да бъдат предоставени, като например качество, работни характеристики, безопасност и измерения, символи, терминология, опаковане, маркиране и етикетирание, или процесите и методите за тяхното производство и изискванията, свързани с процедурите за оценка на съответствието, предписани от възложителите, обхванати от настоящата глава;
- (17) „компенсации“ при държавните поръчки означава всички условия или начинания, които насърчават развитието на местно ниво или подобряват сметките за баланса на плащанията, като например използването на местно съдържание, лицензирането на технологии, инвестициите, насрещната търговия или сходни дейности.

Член 167

Обхват

- 1. Разпоредбите на настоящата глава се прилагат само по отношение на възложители, посочени в приложение VI, и за поръчки над прага, определен в същото приложение.
- 2. Страните по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ гарантират, че възлагането на поръчки от техните възложители, обхванати от настоящата глава, се извършва по прозрачен начин в съответствие с разпоредбите на настоящата глава и приложенията, отнасящи се до нея, при равностойно третиране на всички отговарящи на условията доставчици от подписалите държави от КАРИФОРУМ или от ЕО като страна по споразумението, в съответствие с принципа на откритата и ефективна конкуренция.

A. Подкрепа за създаването на регионални пазари на поръчки

- 1. Страните по споразумението признават икономическото значение на създаването на конкурентни регионални пазари на поръчки.

2. а) По отношение на всички мерки, отнасящи се до обхванатите поръчки, всяка подписала държава от КАРИФОРУМ, в това число нейните възложители, се стреми да не третира доставчиците, базирани в която и да е държава от КАРИФОРУМ, по по-малко благоприятен начин в сравнение с всеки друг местен доставчик.
- б) По отношение на всички мерки, свързани с обхванатите поръчки, ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ, в това число техните възложители:
- i) се стремят да не третират дискриминационно доставчици, базирани в която и да е страна по споразумението, въз основа на факта, че стоките или услугите, предлагани от съответните доставчици за конкретна поръчка, са стоки или услуги от другата страна по споразумението;
 - ii) не третират местните доставчици по по-малко благоприятен начин в сравнение с друг местен доставчик въз основа на съответната им степен на свързаност с чуждестранни предприятия или поради притежаването им от субекти или граждани от която и да е подписала държава от КАРИФОРУМ или от ЕО като страна по споразумението.
3. При спазване на разпоредбите на параграф А.4, по отношение на всички мерки във връзка с обхванатите поръчки, всяка страна по споразумението, в това число и нейните възложители, предоставя на стоките и услугите от другата страна по споразумението и на доставчиците на другата страна по споразумението, предлагащи стоки и услуги на която и да е страна по споразумението, не по-малко благоприятно третиране в сравнение с това, което предоставя на местните стоки, услуги и доставчици.
4. От страните по споразумението не се изисква да предоставят третирането, предвидено в параграф А.3, освен ако за това не е взето решение от Съвместния съвет КАРИФОРУМ—ЕО. Това решение следва да уточнява за кои поръчки от всяка страна по споразумението и при какви условия следва да се прилага третирането, предвидено в параграф А.3.

Б. Правила за оценка

Възложителите не могат да избират метод за оценка, нито да разделят поръчка, с цел избягване на прилагането на разпоредбите на настоящата глава. Оценката отчита всички форми на възнаграждение, включително всички получени премии, хонорари, комисиони и лихви.

В. Изключения

1. Никоя от разпоредбите на настоящата глава не се тълкува като възпрепятстваща подписала държава от КАРИФОРУМ или ЕО като страна по споразумението да въвежда или прилага мерки, свързани със стоки или услуги,

предоставяни от лица с увреждания, благотворителни институции или със затворнически труд.

2. Настоящата глава не се прилага за:

- а) придобиването или наемането на земя, съществуващи сгради или друга недвижима собственост и правата върху нея;
- б) извъндоговорни споразумения или каквато и да е форма на помощ, която дадена страна по споразумението или подписала държава от КАРИФОРУМ предоставя, в това число споразумения за сътрудничество, безвъзмездни помощи, заеми, вливане на капитали, гаранции и данъчни облекчения;
- в) доставянето или придобиването на услуги от данъчни агенции или депозитари, услуги по ликвидация и управление на финансови институции, подложени на контрол, както и услуги по продажбата, повторното закупуване и разпределяне на държавен дълг, в това число на заеми и държавни облигации, полици и други видове ценни книжа.
- г) придобиването, разработването, продуцирането или копродуцирането на програмен материал, предназначен за разпространяване от радио- и телевизионни оператори и договорите за предоставяне на програмно време;
- д) арбитражни и помирителни услуги;
- е) трудови договори;
- ж) услуги в областта на научноизследователската и развойната дейност;
- з) поръчки за селскостопански продукти, произведени за подпомагане на програми за насърчаване на селското стопанство и програми за изхранване на населението, включително и хранителни помощи;
- и) вътрешнодържавни поръчки;
- й) поръчки, възлагани и изпълнявани:
 - i) с цел предоставяне на международна помощ, включително помощ за развитие;
 - ii) в рамките на конкретна процедура или условие на международно споразумение, свързани с разполагането на войски или свързано със съвместно прилагане на проект от страна по споразумението или от подписала държава от КАРИФОРУМ и трета държава, която не е страна по споразумението;
 - iii) в подкрепа на въоръжени сили, разположени извън територията на въпросната страна по споразумението или на въпросната подписала държава от КАРИФОРУМ;
 - iv) в рамките на конкретна процедура или условие на международна организация, или финансиране от международни безвъзмездни

помощи, заеми или друг вид помощ, при които прилаганата процедура или условие са несъвместими с разпоредбите на настоящата глава.

Член 168

Прозрачност на държавните поръчки

1. При спазване на разпоредбите на член 180, параграф 4, всяка страна по споразумението или подписала държава от КАРИФОРУМ незабавно публикува всички закони, подзаконови актове, съдебни решения, административни разпоредби с общо приложение и процедури относно поръчки, попадащи в обхвата на настоящата глава, както и отделни възможности за възлагане на поръчки, в подходящите средства за публикуване, посочени в приложение VII, в това число и в официално определените електронни медии. Всяка страна по споразумението или подписала държава от КАРИФОРУМ по същия начин публикува незабавно всички изменения на такива мерки и в разумни срокове информира останалите за всякакви такива изменения.
2. Страните по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ гарантират, че техните възложители осигуряват ефективно разпространение на възможностите за възлагане на поръчки, възникващи в хода на съответния управленчески процес, като предоставят на отговарящите на условията доставчици цялата информация, необходима за участие в такива поръчки. Всяка страна по споразумението създава и поддържа подходящо онлайн средство за усъвършенстване на ефективното разпространение на възможностите за участия в търгове.
 - а) Тръжната документация, предоставяна на доставчиците, съдържа цялата необходима информация, позволяваща им да представят оферти в отговор.
 - б) Когато органите не предоставят пряк свободен достъп с електронни средства до цялата тръжна документация и всички придружаващи документи, те незабавно предоставят тръжната документация по искане на който и да е отговарящ на условията доставчик от страните по споразумението.
3. За всяка поръчка, попадаща в обхвата на настоящата глава, освен ако не е предвидено друго, възложителите публикуват предварително обявление за предстояща поръчка. Всяко обявление е достъпно по време на целия период, определен за представяне на оферти за съответната поръчка.
4. Всяко обявление за предстояща поръчка включва най-малко следната информация:
 - а) наименование, адрес, номер на факс, електронен адрес (при наличие) на възложителя и, ако е различен, адрес, на който могат да бъдат получени всички документи, свързани с поръчката;
 - б) избраната тръжна процедура и формуляр на договора;

- в) описание на предстоящата поръчка, както и основни изисквания по отношение на договора;
 - г) всички условия, на които доставчиците трябва да отговарят, за да участват в търга;
 - д) срокове за представяне на оферти и, когато е приложимо, срокове за представяне на заявления за участие в търга;
 - е) всички приложими критерии за възлагане; както и
 - ж) в случай че е възможно, условия за плащане и други условия.
5. Възложителите се насърчават да публикуват възможно най-рано през всяка данъчна година предварително обявление относно планираните от тях поръчки. То включва предмета на поръчката и планираната дата на публикуване на обявлението за предстояща поръчка.
6. Възложителите, работещи в сферата на обществените услуги, могат да използват подобни обявления относно планираните от тях поръчки като обявления за предстояща поръчка, при условие че тези обявления съдържат възможно най-много от информацията, посочена в параграф 4, според наличността им, както и изрично указание, че доставчиците уведомяват възложителя за интереса си към поръчката.

Член 169

Методи на възлагане

1. Без да се засяга методът на възлагане на държавни поръчки, прилаган по отношение на която и да е специфична поръчка, възложителите гарантират, че тези методи са уточнени в обявлението за предстояща поръчка или в тръжната документация.
2. Страните по споразумението или подписалите държави от КАРИФОРУМ гарантират, че техните законови и подзаконови актове ясно указват условията, при които възложителите могат да прилагат лимитирани тръжни процедури. Възложителите не прилагат тези методи за целите на ограничаване на участието в процеса на възлагане по непрозрачен начин.
3. При провеждането на търгове за възлагане на поръчки с електронни средства възложителят:
 - а) гарантира, че търговете за възлагане на поръчки се провеждат при прилагане на широко разпространени и оперативно съвместими информационни продукти и софтуер, включително и такива, които са свързани с идентификация и криптиране на сведения, както и
 - б) поддържа механизми за гарантиране на интегритета на заявленията за участие в търгове и възпрепятстване на неуместния достъп до тях.

Селективна тръжна процедура

1. При използването на селективна тръжна процедура, възложителят:
 - а) публикува обявление за предстояща поръчка;
 - б) в обявлението за предстояща поръчка приканва отговарящите на условията доставчици които да представят заявление за участие;
 - в) избира по справедлив начин доставчиците, които да участват в селективната тръжна процедура; както и
 - г) посочва сроковете за представяне на заявления за участие.
2. Възложителите признават като квалифицирани доставчици всички доставчици, които отговарят на условията за участие в конкретен търг за възлагане на поръчка, освен ако възложителите не са заявили изрично в обявлението за поръчка или в тръжната документация, когато е общественодостъпна, определени ограничения по отношение на броя на доставчиците, които ще бъдат допуснати до участие в търга, както и обективните критерии за тези ограничения.
3. Когато тръжната документация не е общественодостъпна от датата на публикуване на обявлението, посочено в параграф 1, възложителят осигурява едновременно достъп до тези документи за всички избрани квалифицирани доставчици.

Лимитирана тръжна процедура

1. При прилагането на лимитирана тръжна процедура, възложителят може да избере да не прилага член 168, член 169, параграфи 1 и 3, член 170, член 173, параграф 1, членове 174, 175, 176 и 178.
2. Възложителите могат да възлагат изпълнението на обществени поръчки посредством лимитирана тръжна процедура в следните случаи:
 - а) когато не са представени подходящи оферти в отговор на открита или селективна тръжна процедура, при условие че изискванията на първоначалния търг не са претърпели съществени изменения;
 - б) когато поради технически или художествени съображения, или от съображения, свързани със защитата на изключителни права, договорът може да бъде изпълнен само от конкретен доставчик и не съществуват разумни алтернативи или възможности за замяна;
 - в) когато по причини на изключителна неотложност, предизвикана от събитие, което не може да бъде предвидено от възложителя, продуктите или

услугите не биха могли да бъдат получени навреме посредством открита или селективна тръжна процедура;

г) за допълнителни доставки на стоки или услуги от първоначалния доставчик, когато промяна на доставчика би принудила възложителя да закупи оборудване или услуги, които не отговарят на изискванията за взаимозаменяемост с вече съществуващите оборудване или услуги от първоначалната покупка и подобно разделяне би причинило съществени неудобства или съществено дублиране на разходите за възложителя;

д) когато възложителят набавя прототипи или пръв продукт или услуга, разработени по негово искане в хода на конкретен договор за изследване, експериментиране, проучване или оригинална разработка и във връзка с такъв договор;

е) когато непредвидени обстоятелства са наложили допълнителни услуги, които не са били включени в първоначалния договор, но които съвпадат с целите на първоначалната тръжна документация, за завършване на описаните в нея услуги, като общата стойност на допълнителната услуга не може да надхвърля 50 % от стойността на първоначалния договор;

ж) за нови услуги, състоящи се в повтаряне на сходни услуги, които съответстват на даден основен проект, за който е било възложено изпълнение на първоначален договор вследствие на открита или селективна процедура, и за който възложителят е посочил в обявлението за предстояща поръчка, че може да бъде приложен методът на лимитирана процедура при възлагане на договорите за такива нови услуги;

з) за продукти, закупени на стоков пазар;

и) в случай на договори, възложени на победител в конкурс за дизайн; когато има няколко победителя, те биват поканени да участват в договарянето, според указаното в обявлението за предстояща поръчка или в тръжната документация; както и

й) за покупки, направени при изключително изгодни условия, които са възникнали само за кратък период от време в случай на извънредна наличност, като например при ликвидация, управление на синдик или обявяване на несъстоятелност, различни от рутинните покупки от редовни доставчици.

Член 172

Правила за произход

За целите на настоящата глава ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ не прилагат по отношение на стоки и услуги, внесени или доставени от ЕО като страна по споразумението и от подписалите държави от КАРИФОРУМ, правила за произход, които са различни от правилата за произход, прилагани при нормалния ход на търговията и по времето на въпросната спрямо внос или поръчки на същите стоки или услуги от същата подписала държава от КАРИФОРУМ или от ЕО като страна по споразумението.

Технически спецификации

1. В съответствие с целите на настоящата глава, възложителите гарантират, че техническите спецификации, прилагани или предвидени за прилагане по отношение на поръчките, попадащи в обхвата на настоящата глава, са определени в обявленията за предстояща поръчка и/или в тръжната документация.
2. Възложителят не може да иска или приема по начин, който може да окаже въздействие в посока на нарушаване на конкуренцията, мнения във връзка с изготвянето и приемането на технически спецификации за конкретна поръчка, от лице, което може да има търговски интереси по отношение на поръчката.
3. В случаите, когато целесъобразно, при определянето на технически спецификации относно стоките и услугите, предмет на поръчката, възложителят:
 - а) определя техническите спецификации по отношение на работните характеристики и функционалните изисквания, а не по отношение на дизайна или описателните стандарти; както и
 - б) основава техническите спецификации на международни стандарти, в случаите, когато съществуват такива; а в противен случай — на националните технически регламенти, признати национални стандарти, или строителни кодекси.
4. В случаите, когато в техническите спецификации се използват дизайн или описателни характеристики, възложителят по целесъобразност включва в техническите спецификации уточнения като „или еквивалентно“ и разглежда офертите, които очевидно отговарят на изисквания дизайн или описателни характеристики и са уместни спрямо целите.
5. Възложителят на определя технически спецификации, съдържащи изискване или позоваване на конкретна търговска марка или търговско наименование, патент, авторско право, дизайн или тип, конкретен произход, производител или доставчик, освен ако не съществува друг достатъчно прецизен или разбираем начин да бъдат описани изискванията към обекта на поръчката и при условие че в подобни случаи тръжната документация съдържа уточнения като „или еквивалентно“.

Квалифициране на доставчиците

1. При поръчки, попадащи в обхвата на настоящата глава, възложителят гарантира, че всички условия и критерии за участие в процедура по възлагане на обществена поръчка са предварително известени в обявлението за предстояща поръчка или в тръжната документация. Всички такива условия и критерии са ограничени до условията и критериите, които са от съществено

значение за гарантиране на способността на потенциалния доставчик да изпълни въпросния договор.

2. Подписалите държави от КАРИФОРУМ и ЕО като страна по споразумението не могат да налагат като условие за участие на доставчик в търг съществуване на предходно възлагане на същия на една или няколко поръчки от страна на възложител от съответната страна по споразумението или за предходен опит на доставчика на съответната територия. Настоящият параграф не се прилага по отношение на поръчки за провеждане на изследвания и проучвания на социалното въздействие.
3. Възложителят основава оценката си на финансовите, търговските и техническите възможности на доставчика, при условията, които е уточнил предварително в обявленията или в тръжната документация.
4. Никоя от разпоредбите на настоящия член не възпрепятства изключването на доставчик на основания като несъстоятелност, деклариране на неверни данни или обвинения в извършване на сериозно престъпление.
5. Възложителите могат да поддържат многофункционален списък, при условие че съществува обявление, приканващо заинтересованите доставчици да кандидатстват за включване в списъка, което:
 - а) се публикува ежегодно; и
 - б) в случаите, когато публикуването му се извършва с електронни средства, е постоянно достъпно в една от подходящите медии, изброени в приложение VII.
6. Възложителите гарантират, че доставчиците могат да кандидатстват за квалифициране във всеки момент, като за целта възложителите публикуват обявление, приканващо доставчиците да кандидатстват за включване в списъка, което включва следната информация:
 - а) описание на стоките и услугите, или категориите стоки и услуги, за които може да се използва списъкът;
 - б) условията за участие, на които доставчиците следва да отговарят и методите, които възложителят ще използва за проверка на това доколко доставчикът отговаря на условията;
 - в) наименование и адрес на заявителя и друга информация, необходима за установяването на връзка с него и получаването на съответните документи във връзка със списъка; и
 - г) срок на валидност на списъка и начини за неговото удължаване или прекратяване или, в случаите когато не е указан срок на валидност, указание за метода на известяване на прекратяването на ползването на списъка.Възложителите включват в списъка всички квалифицирани доставчици в рамките на разумно кратък срок от време.

7. В случаите, когато неквалифициран доставчик подаде, в рамките на определения срок, заявление за участие и всички изисквани документи във връзка с него, възложителят, като използва или не многофункционален списък, разглежда и одобрява заявлението на доставчика за участие, освен ако не е в състояние да приключи разглеждането на заявлението поради сложността на поръчката. Също така възложителят гарантира, че всеки доставчик, поискал включване в списъка, се информира своевременно за решението по искането.
8. Възложителите, работещи в сферата на обществените услуги, могат да използват обявление, с което да приканят доставчиците да кандидатстват за включване в многофункционален списък, като обявление за предстояща поръчка и могат да отхвърлят заявления за участие от доставчици, които все още не са били квалифицирани по отношение на конкретна поръчка, на основание, че възложителят не разполага с достатъчно време за разглеждане на кандидатурата.

Член 175

Преговори

1. Подписалите държави от КАРИФОРУМ и ЕО като страна по споразумението могат да предвидят възможността техните възложители да водят преговори:
 - а) в контекста на поръчки, за които са изразили такова намерение в обявлението за предстояща поръчка; или
 - б) ако от оценката се вижда, че никоя оферта не е очевидно най-изгодната с оглед на конкретните критерии за оценка, определени в обявлението за предстояща поръчка или в тръжната документация.
2. Възложителят:
 - а) гарантира, че всяко изключване на доставчик от преговори се прави в съответствие с критериите за оценка, определени в обявлението за предстояща поръчка или в тръжната документация и
 - б) в случаите, когато преговорите са приключили, предоставя общ срок за подбраните доставчици, в който те да представят нови или изменени оферти.

Член 176

Откриване на търг и възлагане на поръчка

1. Всички оферти, поискани от възложители в изпълнение на отворени или селективни процедури, се получават и отварят в съответствие с процедури и условия, гарантиращи справедливостта и прозрачността на тръжната процедура.
2. Освен ако възложителят не реши, че възлагането на договора противоречи на обществен интерес, той възлага договора на доставчика, който е бил избран

въз основа на предоставената информация, като напълно способен да изпълни договора и чиято оферта е или най-ниската, или е офертата, определена като най-изгодна според специфичните критерии за оценка, определени в обявлението или в тръжната документация. Възлагането се извършва в съответствие с критериите и основните изисквания, уточнени в обявлението за предстояща поръчка или в тръжната документация.

Член 177

Информация относно възлагането на поръчките

1. Страните по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ гарантират, че техните възложители осигуряват ефективно разпространение на резултатите от тръжните процедури за възлагане на държавни поръчки.
2. Възложителите незабавно информират доставчиците за решенията относно възлагането на договора и, при поискване, правят това писмено. При поискване възложителите информират елиминираните доставчици относно мотивите за отхвърляне на офертата им и относно сравнителните предимства на избраната оферта.
3. Възложителите могат да решат да откажат предоставяне на определена информация относно възлагането на договор, когато оповестяването на такава информация би могло да попречи на правоприлагането или по друг начин да противоречи на обществения интерес, да наруши легитимни търговски интереси на доставчици или лоялната конкуренция между тях.
4. При спазване на разпоредбите на член 180, параграф 4, не по-късно от седемдесет и два (72) дни след възлагането на всеки договор, попадащ в обхвата на настоящата глава, възложителят публикува обявление в подходящия вестник или електронна медия, посочени в приложение VII. В случаите, когато се използва само електронна медия, информацията остава свободно достъпна за разумен период от време. Обявлението включва най-малко следната информация:
 - а) описание на закупуваните стоки и услуги;
 - б) наименование и адрес на възложителя;
 - в) наименование и адрес на спечелилия търга доставчик;
 - г) стойността на спечелилата оферта или най-високата и най-ниска оферта, взети под внимание при възлагането на договора;
 - д) датата на възлагането; както и
 - е) тип на използвания метод за възлагане и, в случаите, когато е приложена лимитирана тръжна процедура, описание на обстоятелствата, обосноваващи прилагането на такава процедура.

Срокове

1. При определянето на сроковете, прилагани по отношение на поръчки, попадащи в обхвата на настоящата глава, възложителите, съобразно разумните им нужди, вземат предвид фактори като сложността на предстоящата поръчка и нормалното време за предаване на офертите.
2. Страните по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ гарантират, че техните възложители надлежно вземат предвид сроковете за публикуване при определянето на крайната дата за получаване на офертите или на заявленията за участие или за квалифициране в списъка на доставчиците. Тези срокове, включително и евентуалното им удължаване, са общи за всички заинтересовани или участващи доставчици.
3. Възложителите ясно определят сроковете, приложими за специфичните поръчки, в обявлението за предстояща поръчка и/или в тръжната документация.

Обжалване на възлагане на поръчка

1. Страните по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ предоставят прозрачни, навременни, безпристрастни и ефикасни процедури, предоставящи на доставчиците възможност за обжалване на националните мерки за прилагане на настоящата глава в контекста на поръчки, в които те имат или са имали легитимни търговски и интереси. За тази цел всяка от страните по споразумението или подписалите държави от КАРИФОРУМ създава, идентифицира или посочва поне един безпристрастен административен или съдебен орган, независим от нейните възложители, който да приема и разглежда евентуалните жалби, подавани от доставчици в контекста на въпросна тръжна процедура.
2. На всеки доставчик се предоставя достатъчен срок за изготвяне и подаване на жалба от момента, в който основанието за жалбата е станало известно или са налице разумни основания да е станало известно на доставчика. Настоящият параграф не възпрепятства страните по споразумението или подписалите държави от КАРИФОРУМ да изискват от жалбоподателите да подават жалбите си в разумни срокове, при положение, че тези срокове са предварително известени.
3. Възложителите гарантират, че са в състояние да отговорят на исканията за преразглеждане, като съхраняват съответна документация във връзка с всяка поръчка, попадаща в обхвата на настоящата глава.
4. Процедурите за обжалване предоставят ефективни и бързи временни мерки за коригиране на нарушенията на националните мерки за прилагане на настоящата глава.

Член 180

Срок за прилагане

1. С цел подписалите държави от КАРИФОРУМ да приведат мерките си в съответствие с всички процедурни задължения по настоящата глава, те разполагат със срок за прилагане от две години, считано от влизането в сила на настоящото споразумение.
2. В случай че при преразглеждане от страна на Комитета по търговия и развитие КАРИФОРУМ—ЕО в края на периода на прилагане бъде установено, че една или няколко подписали държави от КАРИФОРУМ се нуждаят от още една година за привеждане на техните мерките в съответствие със задълженията по настоящата глава, Комитетът по търговия и развитие КАРИФОРУМ—ЕО може да удължи срока на прилагане, посочен в параграф 1, с една допълнителна година за отделните засегнати подписали държави от КАРИФОРУМ.
3. Чрез дерогация от параграфи 1 и 2 Антигуа и Барбуда, Белиз, Доминика, Гренада, Република Хаити, Сейнт Кристофър и Невис, Сейнт Лусия и Сейнт Винсът и Гренадини се ползват от срок за прилагане от пет (5) години.
4. Изискванията, определени в член 168, параграф 1 и в последното изречение на параграф 2 от същия член, в член 170, параграф 1, буква а) и член 177, параграф 4, пораждат действие по отношение на подписалите държави от КАРИФОРУМ едва след развиването на необходимия за прилагането им капацитет, но не по-късно от 5 години след влизане в сила на настоящото споразумение.

Член 181

Клауза за преразглеждане

Комитетът по търговия и развитие КАРИФОРУМ—ЕО ще преразглежда прилагането на настоящата глава на всеки три години, в това число и по отношение на всякакви изменения по отношение на обхвата, и за тази цел може по целесъобразност да отправя подходящи препоръки към Съвместния съвет КАРИФОРУМ—ЕО. При изпълнението на тази задача Комитетът по търговия и развитие КАРИФОРУМ—ЕО може, без да се засягат разпоредбите на член 182, също така да отправя подходящи препоръки по отношение на по-нататъшното сътрудничество между страните по споразумението в областта на държавните поръчки и прилагането на настоящата глава.

Член 182

Сътрудничество

1. Страните по споразумението признават значението на сътрудничеството с оглед на улесняването на изпълнението на ангажиментите и постигането на целите, определени в настоящата глава.
2. При спазване на разпоредбите на член 7, страните по споразумението се споразумяват да си сътрудничат, в това число и посредством улесняване на

оказването на подкрепа и създаване на подходящи звена за контакт, в следните области:

- а) обмен на опит и информация относно добрите практики и регулаторните рамки;
- б) създаване и поддържане на подходящи системи и механизми за улесняване на съответствието със задълженията на настоящата глава, както и
- в) създаване на онлайн средство на регионално равнище за ефективно разпространение на информация относно провеждани търгове, както и за повишаване на нивото на осведоменост сред дружествата относно процедурите по възлагане на обществени поръчки.

Глава 4

ОКОЛНА СРЕДА

Член 183

Цели и контекст на устойчиво развитие

1. Страните по споразумението потвърждават отново, че принципите за устойчиво управление на природните ресурси и околната среда следва да бъдат прилагани и интегрирани на всяко ниво на тяхното партньорство, като част от най-важния им ангажимент за устойчиво развитие, както е определено в членове 1 и 2 от Споразумението от Котону.
2. Страните по споразумението припомнят, че член 32 от Споразумението от Котону включва околната среда и природните ресурси като тематични проблеми от хоризонтално естество и че следователно основните принципи за собственост, участие, диалог и диференциране, определени в член 2 от Споразумението от Котону са от особено значение.
3. Страните по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ са решени да съхраняват, защитават и подобряват околната среда, включително и посредством многостранни и регионални екологични споразумения, по които са страни.
4. Страните по споразумението потвърждават отново ангажираността си за насърчаване на развитието на международната търговия по начин, който гарантира устойчивото и разумно управление на околната среда в съответствие с ангажиментите им в тази област, в това число и международните конвенции, по които са страна, и в съответствие със съответните им нива на развитие.
5. Страните по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ са решени да полагат усилия за улесняване на търговията със стоки и услуги, за които страните смятат, че имат положително въздействие за околната среда. Тези продукти могат да включват технологии за опазване на околната среда,

възобновяеми и енергоспестяващи стоки и услуги и обозначени с екомаркировка стоки.

Член 184

Равнища на протекционизъм и право на регулиране

1. Като признава правото на останалите страни или подписали държави от КАРИФОРУМ да законодателстват за постигане на собствено равнище на национална закрила на околната среда и общественото здраве и собствени приоритети за устойчиво развитие, както и да приемат и изменят съответно тяхното екологично законодателство и политики, всяка от страните по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ се стреми да гарантира, че собствените ѝ законодателни норми и политики в областта на околната среда предвиждат и насърчават установяването на високо равнище на закрила на околната среда и общественото здраве и да полага усилия за по-нататъшно усъвършенстване на законодателството и политиките си в тази област.
2. Страните по споразумението се споразумяват да вземат предвид специалните нужди и изисквания на държавите от КАРИФОРУМ при проектирането и прилагането на мерките, насочени към защита на околната среда и общественото здраве, които засягат търговията между страните по споразумението.
3. При условие че тези мерки не се прилагат по начин, който да представлява средство за пристрастност или неоправдана дискриминация между страните по споразумението или скрито ограничение за търговията помежду им, никоя от разпоредбите на настоящото споразумение не се тълкува като възпрепятстваща страните по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ да приемат или поддържат мерки, необходими за защита на човешкото здраве или живот, или здравето или живота на животните или растенията във връзка с опазването на природните ресурси или на околната среда.

Член 185

Регионална интеграция и прилагане на международни екологични стандарти

В светлината на екологичните предизвикателства, с които се сблъскват съответните им региони, и с цел насърчаване на развитието на международната търговия по начин, който да осигурява устойчиво и разумно управление на околната среда, страните по споразумението признават важността на изработването на ефикасни стратегии и мерки на регионално равнище. Страните по споразумението се споразумяват, че при липса на съответни екологични стандарти в националното и регионалното законодателство, ще се стремят, когато е практично и целесъобразно, да приемат и прилагат съответните международни стандарти, ръководни насоки или препоръки.

Член 186

Научни сведения

Страните по споразумението признават, че е от значение, при изготвянето и прилагането на мерки, насочени към опазването на околната среда и общественото здраве, които засягат търговията между страните по споразумението, да се взимат предвид научните и технически сведения, принципът на предпазливост и съответните международни стандарти, ръководни насоки или препоръки.

Член 187

Прозрачност

Страните по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ се ангажират да разработват, въвеждат и прилагат мерки, насочени към опазването на околната среда и общественото здраве, които засягат търговията между страните по споразумението по прозрачен начин, при надлежно информиране и публични и взаимни консултации и при подходящо и навременно информиране и консултации с недържавните участници, в това число и тези от частния сектор. Страните по споразумението се споразумяват, че изпълнението на изискванията относно прозрачността, включени в дял I, глави 6 и 7, се разглежда и като отговарящо на изискванията на разпоредбите на настоящия член.

Член 188

Поддържане на равнищата на протекционизъм

1. При спазване на разпоредбите на член 184, параграф 1, страните по споразумението се споразумяват да не насърчават търговията или преките чуждестранни инвестиции, с цел засилване или запазване на конкурентно предимство, посредством:
 - а) занижаване на равнището на протекционизъм, предвидено в националното законодателство в областта на опазването на околната среда и общественото здравеопазване;
 - б) дерогации от това законодателство или неприлагането му.
2. Страните по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ се ангажират да не приемат или прилагат регионални или национални законодателни норми по отношение на търговията и инвестициите или други свързани административни мерки по начин, който би оказал разубеждаващо въздействие по отношение на мерки, целящи да донесат ползи, закрила или опазване на околната среда и природните ресурси или защита на общественото здраве.

Член 189

Консултации и мониторинг

1. Страните по споразумението признават значението на провеждането на мониторинг и оценка на въздействието от прилагането на споразумението по отношение на устойчивото развитие посредством съответните им процеси и

институции за участие, както и посредством създадените съгласно настоящото споразумение такива.

2. Страните по споразумението могат да се консултират взаимно и с Консултативния комитет КАРИФОРУМ—ЕО относно въпросите, свързани с опазването на околната среда, обхванати в членове от 183 до 188. Членовете на Консултативния комитет КАРИФОРУМ—ЕО могат да отправят към страните по споразумението устни или писмени препоръки за разпространяване и обмяна на добри практики по въпроси, попадащи в обхвата на настоящата глава.
3. По всеки от въпросите, попадащи в обхвата на членове от 183 до 188 страните по споразумението могат да се споразумеят да поискат съвет от съответните международни органи относно добрите практики, използването на ефективни инструменти на политиките за справяне с екологичните предизвикателства във връзка с търговията и идентификацията на каквито и да е препятствия, които биха могли да попречат на ефективното прилагане на екологичните стандарти съгласно съответните многостранни споразумения относно околната среда.
4. Дадена страна по споразумението може да поиска консултации с другата страна по въпросите, свързани с тълкуването и прилагането на членове от 183 до 188. Продължителността на консултациите не превишава три месеца. В контекста на тази процедура която и да е от страните по споразумението може независимо от другите да поиска мнението на съответните международни органи. В такъв случай срокът за провеждане на консултациите се удължава с допълнителен период от три месеца.
5. Ако не е намерено удовлетворяващо решение на въпроса при консултациите между страните съгласно параграф 3, всяка от страните може да поиска свикване на експертен комитет, който да разгледа въпроса.
6. Експертният комитет включва трима членове със специфичен опит по въпросите, обхванати в настоящата глава. Председателят не е гражданин на никоя от страните по споразумението. Експертният комитет представя пред страните доклад в рамките на три месеца от своето свикване. Докладът се предоставя на Консултативния комитет КАРИФОРУМ—ЕО.

Член 190

Сътрудничество

1. Страните признават значението на сътрудничеството по въпросите на опазване на околната среда с оглед на постигане на целите на настоящото споразумение.
2. При спазване на разпоредбите на член 7, страните се споразумяват да си сътрудничат, в това число и посредством улесняване на оказването на подкрепа, в следните области:
 - а) техническа помощ за производителите за изпълнение на съответните продуктови и други стандарти, приложими на пазарите на ЕО като страна по споразумението;

- б) насърчаване и съдействие за развитието на частните и публични доброволни и основани на пазара системи, в това число на съответните системи за етикетиране и акредитация;
- в) техническа помощ и изграждане на капацитет, по-специално в публичния сектор, за прилагане и изпълнение на многостранни споразумения за опазване на околната среда, в това число и по отношение на свързаните с търговията аспекти;
- г) облекчения за търговията с природни ресурси между страните по споразумението, в това число за дървесина и продукти от дървесина, произхождащи от законни и устойчиви източници;
- д) съдействие за производителите в разработването и/или усъвършенстването на стоките и услугите, които страните по споразумението разглеждат като ползотворни за околната среда; както и
- е) насърчаване и съдействие за повишаване на нивото на осведоменост и на образователните програми по отношение на екологичните стоки и услуги, с цел разширяване на търговията с такива продукти между страните.

Глава 5

СОЦИАЛНИ АСПЕКТИ

Член 191

Цели и многостранни ангажименти

1. Страните по споразумението потвърждават отново своята ангажираност с международно признатите основни трудови стандарти, както са определени в съответните конвенции на Международната организация на труда (МОТ), и по-специално свободата на сдружаване и правото на колективно договаряне, премахването на принудителния труд, премахването на най-лошите форми на детски труд и на дискриминацията по отношение на наемането на работа. Също така страните потвърждават отново задълженията си като членове на МОТ и ангажиментите си по Декларацията на МОТ относно фундаменталните принципи и права в областта на труда и механизъм за нейното прилагане (1998 г.).
2. Страните по споразумението потвърждават отново ангажираността си с Декларацията на министрите от Икономическия и социален съвет на ООН от 2006 г. относно целите за пълна трудова заетост и достойни условия на труд, която насърчава развитието на международната търговия като начин за постигане на пълна и продуктивна трудова заетост и достойни условия на труд за всички, в това число мъже, жени и младежи.
3. Страните по споразумението признават благотворното влияние, което могат да оказат основните трудови стандарти и достойните условия на труд върху икономическата ефективност, иновациите и производителността и подчертават

ценността на една по-висока степен на сближаване на търговските политики, от една страна, и политиката по заетостта и социалната политика, от друга.

4. Страните по споразумението се съгласяват, че трудовите стандарти не трябва да бъдат използвани за протекционистични търговски цели.
5. Страните по споразумението признават ползите от търговията с продукти за справедлива и етична търговия и значението на облекченията за този вид търговия помежду им.

Член 192

Равнища на протекционизъм и право на регулиране

Като признава правото на регулиране на страните по споразумението и на подписалите държави от КАРИФОРУМ да установяват собствени правила в социалната област и трудови стандарти в съответствие със собствените си приоритети за социално развитие и да приемат или изменят съответно собствените си законодателни норми и политики, всяка страна по споразумението и подписала държава от КАРИФОРУМ гарантира, че нейните социални и трудови законодателни норми и политики предвиждат и насърчават високи равнища на социални и трудови стандарти, съвместими с международно признатите права, посочени в член 191, и полага усилия за по-нататъшното усъвършенстване на тези законодателни норми и политики.

Член 193

Поддържане на равнищата на протекционизъм

При спазване на разпоредбите на член 192, страните по споразумението се споразумяват да не насърчават търговията или преките чуждестранни инвестиции с цел засилване или запазване на конкурентно предимство, посредством:

- а) занижаване на равнището на протекционизъм, предвидено в националното социално и трудово законодателство;
- б) дерогация или неприлагане на същото законодателство или стандарти.

Член 194

Регионална интеграция

С оглед на социалните предизвикателства, пред които са изправени съответните им региони и с цел насърчаване на устойчивото развитие на международната търговия, страните по споразумението признават важността на установяването на политики за социално сближаване и мерки за насърчаване на достойните условия на труд на регионално равнище.

Член 195

Консултации и мониторинг

1. В съответствие с член 191, страните по споразумението признават значението на провеждането на мониторинг и оценка на действието на споразумението по отношение на достойните условия на труд и на другите области на устойчиво развитие, посредством съответните им процеси и институции за участие, както и посредством създадените съгласно настоящото споразумение такива.
2. Страните по споразумението могат да се консултират взаимно и с Консултативния комитет КАРИФОРУМ—ЕО относно социалните въпроси, обхванати в членове от 191 до 194. Членовете на Консултативния комитет КАРИФОРУМ—ЕО могат да отправят към страните по споразумението устни или писмени препоръки за разпространяване и обмяна на добри практики по въпроси, попадащи в обхвата на настоящата глава.
3. По всеки от въпросите, попадащи в обхвата на членове от 191 до 194, страните по споразумението могат да се споразумеят да поискат съвет от МОТ относно добрите практики, използването на ефективни инструменти на политиките за справяне със социалните предизвикателства, като например приспособяването на трудовия пазар и идентифицирането на препятствията, които биха могли да попречат на ефективното прилагане на основните трудови стандарти.
4. Дадена страна по споразумението може да поиска консултации с другата страна по споразумението по въпросите, свързани с тълкуването и прилагането на членове от 191 до 194. Продължителността на консултациите на превишава три месеца. В контекста на тази процедура която и да е от страните по споразумението може независимо от другите да поиска мнението на МОТ. В такъв случай срокът за провеждане на консултациите се удължава с допълнителен период от три месеца.
5. Ако не е намерено удовлетворяващо решение на въпроса при консултациите между страните съгласно параграф 3, всяка от страните може да поиска свикване на експертен комитет, който да разгледа въпроса.
6. Експертният комитет включва трима членове със специфичен опит по въпросите, обхванати от настоящата глава. Председателят не е гражданин на никоя от страните по споразумението. Експертният комитет представя пред страните доклад в рамките на три месеца от своето свикване. Докладът се предоставя на Консултативния комитет КАРИФОРУМ—ЕО.

Член 196

Сътрудничество

1. Страните по споразумението признават значението на сътрудничеството по социалните въпроси и въпросите на заетостта, с оглед на постигане на определените в настоящото споразумение цели.
2. При спазване на разпоредбите на член 7, страните по споразумението се споразумяват да си сътрудничат, в това число и посредством улесняване на оказването на подкрепа, в следните области:

- а) обмен на информация относно съответните им социални и трудови законодателства и свързаните политики, разпоредби и други мерки;
- б) формулиране на национално социално и трудово законодателство и укрепване на действащото такова, както и на механизмите за социален диалог, в това число и мерки, насочени към популяризирането на Програмата за достойни условия на труд, формулирана от МОТ;
- в) образователни програми и програми за повишаване нивото на осведоменост, в това число обучения за усвояване на конкретни умения и прилагане на политики за регулиране на трудовия пазар, повишаване нивото на осведоменост относно отговорността по отношение на здравеопазването и безопасността, правата на служителите и отговорностите на работодателите; както и
- г) последователно прилагане на националното законодателство и на регламентирането в сферата на труда, в това число и инициативи по обучение и изграждане на капацитет за инспектори по трудовата заетост, както и насърчаване на корпоративната социална отговорност посредством информиране на обществеността и отчетност.

Глава 6

ЗАЩИТА НА ЛИЧНИТЕ ДАННИ

Член 197

Обща цел

1. Страните по споразумението и подписалите споразумението държави от КАРИФОРУМ признават:
 - а) общите си интереси за защита на основните права и свободи на физическите лица, и по-специално правото им на личен живот, по отношение на обработването на лични данни;
 - б) значението на поддържането на ефективни режими за защита на данните като средство за защита на интересите на потребителите, стимулиране на доверието на инвеститорите и улесняване на трансграничните потоци от лични данни;
 - в) че събирането и обработването на лични данни следва да се извършват по прозрачен и справедлив начин при условията на надлежно зачитане на правата на съответното физическо лице,се договарят да създадат подходящи правни и регулаторни режими, както и подходящ административен капацитет за тяхното прилагане, в това число и независими надзорни органи, с оглед на гарантиране на адекватна степен на

защита на физическите лица по отношение на обработването на лични данни, в съответствие с действащите високи международни стандарти²⁹.

2. Подписалите държави от КАРИФОРУМ се стремят да приложат разпоредбите на параграф 1 възможно най-скоро и не по-късно от седем години след влизането в сила на настоящото споразумение.

Член 198

Определения

За целите на настоящата глава:

- а) „Лични данни“ означава всяка информация, свързана с идентифицирано или подлежащо на идентификация физическо лице („лице, за което се отнасят данните“).
- б) „Обработване на лични данни“ е всяко действие или съвкупност от действия, които могат да се извършват по отношение на личните данни, като събиране, записване, организиране, съхраняване, изменяне, възстановяване, консултиране, употреба, разкриване, комбиниране, блокиране, заличаване или унищожаване, както и предаване на лични данни извън националните граници.
- в) „Администратор на лични данни“ означава физическо или юридическо лице, държавен или друг орган, който определя целите и средствата за обработване на лични данни.

Член 199

Принципи и общи правила

Страните по споразумението се споразумяват, че административният капацитет и правните и регулаторни режими, които предстои да бъдат създадени, включват най-малко следните основни принципи относно съдържанието и механизми за привеждане в изпълнение:

- а) Принципи относно съдържанието
 - i) Принцип на ограничаване в рамките на целта - данните се обработват за конкретна цел и впоследствие се използват или предават само доколкото това не е несъвместимо с целта на предаването. Единствените изключения от това правило са изключенията, предвидени в законодателството и необходими в името на важни обществени интереси в едно демократично общество.

²⁹ Такива стандарти са стандартите, включени в следните международни актове:

- i) Насоки за регулирането на компютризираните досиета с лични данни, изменени от Общото събрание на ООН на 20 ноември 1990 г.;

- ii) Препоръка на Съвета на ОИСР (Организация за икономическо сътрудничество и развитие) относно насоките за защита на личния живот и трансграничните потоци от лични данни от 23 септември 1980 г.

ii) Принцип на пропорционалност и качество на данните - данните са точни и, при необходимост, актуализирани. Данните са достатъчни, относими и непрекомерни спрямо целите, за които те биват предавани или подлагани на по-нататъшна обработка.

iii) Принцип на прозрачност - на физическите лица следва да се предоставя информация относно целта на обработването и самоличността на администратора на данни в третата страна, както и друга информация, доколкото това е необходимо за гарантиране на справедливостта. Единствените допустими изключения са изключенията, предвидени в законодателството и необходими в името на важни обществени интереси в едно демократично общество.

iv) Принцип на сигурност - администраторът на данни предприема технически и организационни мерки за сигурност, подходящи за свързаните с обработката на данни рискове. Всяко лице на подчинение на администратора на данни, включително обработващ данни, трябва да обработва данни само по указания на администратора.

v) Права на достъп, коригиране и възражение - съответното лице следва да има право да получи копие от всички свързани с него данни, които се обработват, както и право на коригиране на тези данни, когато те са неточни. В определени ситуации лицето може също да възразява срещу обработването на данни, свързани с него. Единствените изключения от задължението за зачитане на тези права са изключенията, предвидени в законодателството и необходими в името на важни обществени интереси в едно демократично общество.

vi) Ограничения за последващо предаване - по правило, следващо предаване на личните данни от получателя на първоначалното предаване на данни е разрешено само когато вторият получател (т.е. получателят на следващото предаване) също е длъжен да спазва правилата, осигуряващи адекватна степен на защита.

vii) чувствителни данни - когато се касае за особени категории данни, разкриващи расов или етнически произход, политически възгледи, религиозни или философски убеждения, или членство в синдикални организации, данни, свързани със здравословното състояние или сексуалния живот, както и данни, свързани с извършени нарушения, наказателни присъди или мерки за сигурност, данните не могат да бъдат обработвани, освен ако националното законодателство не предвижда допълнителни защитни механизми.

б) Механизми за привеждане в изпълнение

Създават се подходящи механизми, които да гарантират постигането на следните цели:

i) гарантиране на достатъчна степен на спазване на правилата, в това число и висока степен на информираност сред администраторите на данни относно техните задължения, както и сред лицата, за които се отнасят данните, относно техните права и средствата за упражняването им; наличие на ефективни и възпиращи санкции; както и системи за извършване на преки проверки от

органи, одитори или независими длъжностни лица, отговорни за защитата на данни;

ii) предоставяне на подкрепа и помощ при упражняването на правата на отделните лица, за които се отнасят данните, които трябва да могат да упражняват правата си бързо и ефективно и без възпиращи разноски, в това число и посредством подходящи институционални механизми, позволяващи независимо разглеждане на жалби;

iii) осигуряване на подходящо удовлетворение на пострадалите лица при неспазване на правила, позволяващо изплащане на обезщетение и налагане на санкции, по целесъобразност, в съответствие с приложимите национални правила.

Член 200

Съвместимост с международните ангажименти

1. ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ взаимно се информират чрез Комитета по търговия и развитие КАРИФОРУМ-ЕО за всички международни ангажименти или споразумения с трети страни, които те поемат, или за наличието на евентуални обвързващи ги задължения, които могат да бъдат от значение за прилагането на настоящата глава, и по-конкретно за всяко споразумение, предвиждащо достъп до лични данни, в това число събиране, съхранение, достъп до лични данни или предаване на лични данни на трети страни.
2. В тази връзка, по искане на ЕО като страна по споразумението или на подписалите държави от КАРИФОРУМ, ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ провеждат консултации по повод на всички пораждащи загриженост въпроси, които могат да възникнат.

Член 201

Сътрудничество

1. Страните по споразумението признават значението на сътрудничеството с оглед улесняване на разработването на подходящи законодателни, съдебни и институционални рамки, както и на адекватно равнище на защита на личните данни в съответствие със съдържащите се в настоящата глава цели и принципи.
2. Съобразно разпоредбите на член 7, страните по споразумението се договарят да си сътрудничат, в това число и посредством улесняване на оказването на подкрепа, в следните области:
 - а) обмен на информация и експертен опит;
 - б) оказване на съдействие при изготвянето на законодателство, насоки и ръководства;

- в) осигуряване на обучение за ключов персонал;
- г) оказване на съдействие при установяването и функционирането на съответните институционални рамки;
- д) оказване на съдействие при планирането и изпълнението на инициативи за съответствие, насочени към стопанските субекти и потребителите, с цел да се засили доверието у инвеститорите и обществеността.

ЧАСТ III

ИЗБЯГВАНЕ И УРЕЖДАНЕ НА СПОРОВЕ

Член 202

Цел

Целта на настоящата част е избягване и уреждане на спорове между страните по споразумението с оглед постигане на взаимно приемливо решение.

Член 203

Обхват

1. Настоящата част се отнася до всеки спор, свързан с тълкуването и прилагането на настоящото споразумение.
2. Независимо от параграф 1, процедурата, установена в член 98 от Споразумението от Котону, се прилага в случай на спор във връзка с финансово сътрудничество за развитие, както е предвидено в Споразумението от Котону.

Глава 1

КОНСУЛТАЦИИ И МЕДИАЦИЯ

Член 204

Консултации

1. Страните по споразумението полагат усилия да разрешат всеки един спор, посочен в член 203, като започват добросъвестни консултации с цел постигане на приемливо решение.
2. Страна по споразумението може да поиска провеждане на консултации като изпрати до другата страна писмено заявление, с копие до Комитета за търговия и развитие КАРИФОРУМ—ЕО, като посочи спорната мярка и разпоредбите от споразумението, с които смята, че мярката не е съобразена.

3. Консултациите се провеждат в срок от четиридесет (40) дни от датата на подаване на заявлението. Консултациите се считат за приключени в срок от шестдесет (60) дни от датата на подаване на заявлението, освен ако двете страни по споразумението не решат да ги продължат. Цялата информация, разкрита по време на консултациите, остава поверителна.
4. Консултациите по спешни въпроси включително тези, които са свързани с малотрайни или сезонни стоки, се провеждат в срок от петнадесет (15) дни от датата на подаване на заявлението, и се считат за приключени в срок от тридесет (30) дни от датата на подаване на заявлението.
5. Ако консултациите не са проведени в срока, установен в параграф 3 или параграф 4 съответно, или консултациите са приключили без да се стигне до взаимно приемливо решение, страната подала жалбата, може да поиска сформирването на арбитражен комитет, в съответствие с член 206.
6. Страна по споразумението не повдига спор по смисъла на настоящата част относно тълкуването и прилагането на глави 4 и 5 от дял IV, освен ако е налице позоваване на разпоредбите на член 189, параграфи 3, 4 и 5 и на член 195, параграфи 3, 4 и 5 съответно, и въпросът не е получил задоволително решение в срок от девет (9) месеца от започване на консултациите. Консултациите съгласно тези разпоредби заместват консултациите, които биха се наложили по силата на настоящия член.

Член 205

Медиация

1. Ако след консултациите не се стигне до взаимно приемливо решение, страните по споразумението могат, по взаимно съгласие, да прибегнат до медиатор. Референтните условия за медиация са посочени в заявлението за провеждане на консултации, освен ако страните по споразумението не решат друго.
2. Председателят на Комитета за търговия и развитие КАРИФОРУМ—ЕО или негов или неин представител избира чрез жребий сред посочените в списъка в член 221 лица медиатор, който не е гражданин на никоя от страните, освен ако страните не се споразумеят за конкретен медиатор, в срок от петнадесет (15) дни от датата на договаряне на медиация. Изборът се прави в срок от двадесет и пет (25) дни от датата на подаване на заявлението за медиация и в присъствието на представител на всяка от страните по споразумението. Медиаторът свиква заседание със страните по споразумението не по-късно от тридесет (30) дни след избирането му. Медиаторът получава представените от всяка страна по споразумението изложения не по-късно от петнадесет (15) дни преди заседанието и обявява становището си не по-късно от четиридесет и пет (45) дни след избирането си.
3. Становището на медиатора може да включва препоръка за начина на разрешаване на спора в съответствие с разпоредбите на настоящото споразумение. Неговото становище не е обвързващо.

4. Страните могат да се споразумеят за промяна на сроковете, посочени в параграф 2. Медиаторът също може да реши да промени тези срокове, по искане на някоя от страните по споразумението или по своя собствена инициатива, в зависимост от конкретните трудности, с които се е сблъскала страната по споразумението, или сложността на случая.
5. Обсъжданията, довели до медиация, и по-специално всяка разкрита информация, както и позицията, приета от страните по споразумението по време на тези обсъждания, остава поверителна.

Глава 2

ПРОЦЕДУРИ ПО УРЕЖДАНЕ НА СПОРА

Раздел I

Арбитражна процедура

Член 206

Започване на арбитражна процедура

1. Ако страните по споразумението не успеят да решат спора посредством консултации, както е предвидено в член 204, или чрез прибегване до медиатор, както е предвидено в член 205, страната, подала жалбата, може да поиска сформирането на арбитражен комитет.
2. Заявлението за формиране на арбитражен комитет се отправя в писмен вид до страната, срещу която е подадена жалбата, и до Комитета за търговия и развитие КАРИФОРУМ—ЕО. Страната, подала жалбата, посочва в заявлението си конкретните спорни мерки и обяснява как тези мерки нарушават разпоредбите на настоящото споразумение.

Член 207

Сформиране на арбитражния комитет

1. Арбитражният комитет се състои от трима арбитри.
2. В срок от десет (10) дни от датата на подаване на заявлението за формиране на арбитражен комитет до Комитета за търговия и развитие КАРИФОРУМ—ЕО, страните по споразумението провеждат консултации с оглед постигане на споразумение относно състава на арбитражния комитет.
3. В случай че страните не могат да се споразумеят за състава му в срока, посочен в параграф 2, всяка от страните по споразумението може да поиска председателят на Комитета за търговия и развитие КАРИФОРУМ—ЕО или неин или негов представител да избере чрез жребий тримата членове от списъка, изготвен съгласно член 221: едно от лицата, предложени от страната, подала жалбата, едно от лицата, предложени от страната, срещу която е

подадена жалбата, и едно от лицата, избрани от страните по споразумението да изпълнява функциите на председател. Ако страните се споразумеят за един или повече от членовете на арбитражния комитет, останалите членове се назначават по същата процедура.

4. В случай на спор във връзка с тълкуването и прилагането на глави 4 и 5 от дял IV, в състава на комитета влизат поне двама души с конкретен опит по въпросите, предмет на настоящата глава, които фигурират в списък с петнадесет (15) души, изготвен от Комитета за търговия и развитие КАРИФОРУМ—ЕО, както е предвидено в член 221.
5. Председателят на Комитета за търговия и развитие КАРИФОРУМ—ЕО или неин, или негов представител, избира арбитрите в срок от пет (5) дни от датата на заявлението, посочено в параграф 3 и подадено от някоя от страните по споразумението, в присъствието на представител на всяка от страните.
6. Датата на сформирание на арбитражния комитет е датата, на която са избрани тримата арбитри.

Член 208

Междинен доклад на комитета

По принцип арбитражният комитет представя на страните по споразумението междинен доклад, съдържащ описателната част, както и неговите констатации и заключения, не по-късно от сто и двадесет (120) дни от неговото сформирание. Всяка страна по споразумението може, в срок от петнадесет (15) дни от представянето на доклада, да изложи в писмен вид пред арбитражния комитет забележките си по конкретни аспекти от междинния доклад.

Член 209

Постановление на арбитражния комитет

1. Арбитражният комитет уведомява за постановлението си страните по споразумението и Комитета за търговия и развитие КАРИФОРУМ—ЕО в срок от сто и петдесет (150) дни от датата на сформирание на арбитражния комитет. Когато председателят на арбитражния комитет счете, че този срок не може да бъде спазен, той трябва да уведоми писмено страните по споразумението и Комитета за търговия и развитие КАРИФОРУМ—ЕО, като посочи причините за закъснението и датата, на която се очаква комитетът да приключи своята работа. При никакви обстоятелства постановлението не трябва да бъде оповестено по-късно от сто и осемдесет (180) дни от датата на сформирание на комитета.
2. При спешни случаи, включително тези, които са свързани с малотрайни или сезонни стоки, арбитражният комитет прави всичко възможно да обяви постановлението си в срок от седемдесет и пет (75) дни от датата на неговото сформирание. При никакви обстоятелства това не трябва да отнеме повече от деветдесет (90) дни от датата на неговото сформирание. Арбитражният комитет

може да издаде предварително постановление в срок от десет (10) дни от своето сформирание за това дали смята случая за спешен.

3. Всяка страна по споразумението може да поиска от арбитражния комитет да изготви препоръка за това как страната, срещу която е подадена жалбата, би могла да се приведе в съответствие с разпоредбите на споразумението. В случай на спор във връзка с тълкуването и прилагането на глави 4 или 5 от дял IV арбитражният комитет включва препоръка за начина на привеждане в съответствие със съответните разпоредби на тези глави.

Раздел 2

Привеждане в съответствие

Член 210

Привеждане в съответствие с постановлението на арбитражния комитет

Всяка страна по споразумението взема необходимите мерки за привеждане в съответствие с постановлението на арбитражния комитет и страните по споразумението полагат усилия, за да се договорят за срок, в който да изпълнят постановлението.

Член 211

Разумен срок за привеждане в съответствие

1. Не по-късно от тридесет (30) дни след като страните по споразумението бъдат уведомени за постановлението на арбитражния комитет, страната, срещу която е подадена жалбата, уведомява страната, подала жалбата, както и Комитета за търговия и развитие КАРИФОРУМ—ЕО, за срока, който ѝ е необходим за изпълнение (наричан по-нататък „разумен срок“).
2. Ако между страните по споразумението има несъгласие по отношение на разумния срок за привеждане в съответствие с постановлението на арбитражния комитет, страната, подала жалбата, подава, в срок от 20 дни от уведомлението съгласно параграф 1, писмено заявление до арбитражния комитет с искане за определяне продължителността на разумния срок. За такова искане едновременно се уведомяват другата страна по споразумението и Комитета за търговия и развитие КАРИФОРУМ—ЕО. Арбитражният комитет уведомява за постановлението си страните по споразумението и Комитета за търговия и развитие КАРИФОРУМ—ЕО в срок от тридесет (30) дни от датата на подаване на заявлението.
3. При определянето на продължителността на разумния срок, арбитражният комитет взема предвид времето, от което по принцип би имала нужда страната, срещу която е подадена жалбата, за да приеме законодателни или административни мерки, сходни на тези, определени от нея за необходими за съответното привеждане в съответствие. Арбитражният комитет взема предвид и доказуемите ограничения на възможностите, които могат да окажат отражение върху приемането на необходимите мерки от страната, срещу която е подадена жалбата.

4. В случай че първоначалният арбитражен комитет или някои от неговите членове не могат да бъдат свикани отново, се прилагат процедурите, установени в член 207. Срокът за обявяване на постановлението е четиридесет и пет (45) дни от датата на подаване на заявлението, посочено в параграф 2.
5. Разумният срок може да бъде удължен въз основа на съгласие между страните по споразумението.

Член 212

Преразглеждане на мерките, предприети за привеждане в съответствие с постановлението на арбитражния комитет

1. Страната, срещу която е подадена жалбата, уведомява другата страна и Комитета за търговия и развитие КАРИФОРУМ—ЕО, преди изтичане на разумния срок, за всяка мярка, която тя е предприела за привеждане в съответствие с постановлението на арбитражния комитет.
2. В случай на разногласие между страните по споразумението относно съвместимостта на дадена мярка, за която е уведомено съгласно параграф 1, с разпоредбите на настоящото споразумение, страната, подала жалбата, може да поиска, в писмено заявление, от арбитражния комитет да се произнесе по въпроса. В това заявление се посочва конкретната спорна мярка и се обяснява причината, поради която тази мярка е несъвместима с разпоредбите на настоящото споразумение. Арбитражният комитет обявява своето постановление в срок от деветдесет (90) дни от датата на подаване на заявлението. При спешни случаи, включително тези, които са свързани с малотрайни или сезонни стоки, арбитражният комитет обявява постановлението си в срок от четиридесет и пет (45) дни от датата на подаване на заявлението.
3. В случай че първоначалният арбитражен комитет или някои от неговите членове не могат да бъдат свикани отново, се прилагат процедурите, установени в член 207. Срокът за обявяване на постановлението е сто и пет (105) дни от датата на подаване на заявлението, посочено в параграф 2.

Член 213

Временни мерки в случай на непривеждане в съответствие

1. Ако съответната страна по споразумението не съобщи мярката, която е предприела, за да изпълни постановлението на арбитражния комитет, преди изтичането на разумния срок или ако арбитражният комитет постанови, че мярката, за която е уведомено съгласно член 212, параграф 1, е несъвместима със задълженията на тази страна, по смисъла на разпоредбите на настоящото споразумение, страната, срещу която е подадена жалбата, представя предложение за компенсация, ако страната, подала жалбата, поиска това. Нищо в споразумението не изисква от страната, срещу която е подадена жалбата, да предложи финансова компенсация.

2. Ако в срок от тридесет (30) дни от края на разумния срок или от постановлението на арбитражния комитет по член 212, което гласи, че взетата мярка за привеждане в съответствие е несъвместима с разпоредбите на настоящото споразумение, не бъде постигнато съгласие за компенсация, страната, подала жалбата, има право, след като уведоми другата страна, да предприеме съответни мерки. При приемането на подобни мерки, страната, подала жалбата, полага усилия да избере такива мерки, които минимално засягат постигането на целите на настоящото споразумение, и взема предвид отражението им върху икономиката на страната, срещу която е подадена жалбата и отделните държави от КАРИФОРУМ. Освен това, когато ЕО като страна по споразумението получава право да приеме подобни мерки, тя подбира мерки, конкретно насочени към привеждане в съответствие на държавите от КАРИФОРУМ или държавите, за чиито мерки се смята, че са в нарушение на настоящото споразумение. Останалите държави от КАРИФОРУМ улесняват приемането на мерки за привеждане на държавата или държавите от КАРИФОРУМ в нарушение, в съответствие с постановлението на арбитражния комитет. В случаи на спор по смисъла на глави 4 и 5 от дял IV, съответните мерки не включват суспендиране на търговските отстъпки по силата на настоящото споразумение. Страната, подала жалбата може да приеме съответните мерки десет (10) дни след датата на уведомлението.
3. ЕО като страна по споразумението проявява необходимата въздържаност при искане на компенсации или предприемане на съответните мерки, съгласно параграфи 1 или 2.
4. Компенсациите или съответните мерки са временни и се прилагат само докато мярката, за която е установено, че нарушава разпоредбите на настоящото споразумение, бъде оттеглена или изменена, така че да бъде в съответствие с тези разпоредби, или докато страните по споразумението постигнат съгласие за уреждането на спора.

Член 214

Преглед на мярка, предприета с цел привеждане в съответствие след приемане на съответните мерки

1. Страната, срещу която е подадена жалбата, уведомява другата страна и Комитета за търговия и развитие КАРИФОРУМ—ЕО за всички мерки, които е взела, за да изпълни постановлението на арбитражния комитет, и за заявлението за прекратяване прилагането на съответните мерки от страната, подала жалбата.
2. Ако страните по споразумението не постигнат споразумение относно съвместимостта на мярката, за която е уведомено, с разпоредбите на настоящото споразумение в срок от тридесет (30) дни от датата на предаване на уведомлението, страната, подала жалбата, се обръща с писмено заявление до арбитражния комитет да се произнесе по въпроса. За заявлението се уведомяват другата страна по споразумението и Комитета за търговия и развитие КАРИФОРУМ—ЕО. Постановлението на арбитражния комитет се

оповестява на страните по споразумението и на Комитета за търговия и развитие КАРИФОРУМ—ЕО в срок от четиридесет и пет (45) дни от датата на подаване на заявлението. Ако арбитражният комитет постанови, че предприетата мярка за изпълнение не е в съответствие с разпоредбите на настоящото споразумение, арбитражният комитет определя дали страната, подала жалбата, може да продължи да прилага съответните мерки. Ако арбитражният комитет постанови, че предприетата мярка за изпълнение е в съответствие с разпоредбите на настоящото споразумение, съответните мерки се преустановяват.

3. В случай че първоначалният арбитражен комитет или някои от неговите членове не могат да бъдат свикани отново, се прилагат процедурите, посочени в член 207. Срокът за обявяване на постановлението е шестдесет (60) дни от датата на подаване на заявлението, посочено в параграф 2.

Раздел 3

Общи разпоредби

Член 215

Взаимно приемливо решение

Страните по споразумението могат да стигнат до взаимно приемливо решение на спор по всяко време, по смисъла на настоящата част. Те уведомяват Комитета за търговия и развитие КАРИФОРУМ—ЕО за всяко едно такова решение. С приемането на взаимно приемливо решение процедурата се преустановява.

Член 216

Процедурен правилник

1. Процедурите по уреждане на спорове по смисъла на глава 2 от настоящата част, се ръководят от процедурния правилник, който се приема от Съвместния съвет КАРИФОРУМ—ЕО, в рамките на три (3) месеца от временното прилагане на настоящото споразумение.
2. Всяко заседание на арбитражния комитет е публично в съответствие с процедурния правилник, освен ако арбитражният комитет не реши друго по собствена преценка или по искане на страните по споразумението.

Член 217

Информация и технически насоки

По искане на някоя от страните по споразумението или по собствена инициатива арбитражният комитет може да получи информация от всеки един източник, включително и от страните по спора, ако сметне това за необходимо за своята работа. Арбитражният комитет има също така правото да потърси съответното становище на експерти, когато смята това за целесъобразно. Заинтересовани страни имат право да представят становища *amicus curiae* на арбитражния комитет, в съответствие с

процедурния правилник. Всяка информация, получена по този начин, трябва да бъде разкрита на всяка от страните по споразумението и те могат да изкажат своите забележки по въпроса.

Член 218

Език на забележките

1. Писмените и устните забележки се правят на някой от официалните езици на страните по споразумението.
2. Страните по споразумението полагат усилие да се договарят за общ работен език, за всяка една специфична процедура по смисъла на настоящата част. Ако страните по споразумението не могат да се договорят за общ работен език, всяка страна прави необходимите постъпки и поема разходите по превода на писмените си забележки и по устния превод на изслушванията на езика на страната, срещу която е подадена жалбата, освен ако този език не е официален език на тази страна³⁰.

Член 219

Правила на тълкуване

Арбитражните комитети тълкуват разпоредбите на настоящото споразумение в съответствие с обичайните правила за тълкуване на международното публично право, включително правилата, установени във Виенската конвенция за правото на договорите. Постановленията на арбитражния комитет не могат да увеличават или намалят правата и задълженията, предвидени в разпоредбите на настоящото споразумение.

Член 220

Постановления на арбитражния комитет

1. Арбитражният комитет полага всички усилия да стигне до решение с консенсус. Ако въпреки това не може да се стигне до вземането на решение с консенсус, спорният въпрос се решава чрез гласуване с мнозинство. Независимо от това разногласията на арбитражите в никакъв случай не се публикуват.
2. Постановлението съдържа основните констатации, приложимостта на съответните разпоредби от настоящото споразумение и обосновката на направените констатации и заключения. Комитета за търговия и развитие КАРИФОРУМ—ЕО прави публично достояние постановлението на арбитражния комитет, освен ако не реши друго.

³⁰

За целите на настоящия член, официалните езици на държавите от КАРИФОРУМ са нидерландски, английски, френски и испански, а официалните езици на ЕО са тези, посочени в член 249.

Списък с арбитри

1. До три месеца след временното прилагане на настоящото споразумение Комитетът за търговия и развитие КАРИФОРУМ—ЕО съставя списък с петнадесет (15) лица, които желаят и са способни да изпълняват функцията на арбитри. Всяка страна по споразумението избира пет лица, които да изпълняват функцията на арбитри. Двете страни се споразумяват също така за пет лица, които не са граждани на никоя от страните и които да изпълняват функцията на председатели на арбитражния комитет. Комитетът за търговия и развитие КАРИФОРУМ—ЕО следи за това списъкът да се поддържа винаги на това равнище.
2. Арбитрите имат специализирани познания по право и международна търговия или професионален опит в тези области. Те са независими, изпълняват функциите си в качеството си на частни лица, не приемат инструкции от организация или правителство, нито пък са свързани с правителството на някоя от страните по споразумението, и спазват Кодекса на поведение, приложен към процедурния правилник.
3. Комитетът за търговия и развитие КАРИФОРУМ—ЕО може да изготви допълнителен списък с петнадесет (15) лица, притежаващи експертни отраслови умения по въпросите, обхванати от настоящото споразумение. Когато се прибягва до процедурата за избор от член 207, председателят на Комитета за търговия и развитие КАРИФОРУМ—ЕО може да използва подобен секторен списък с взаимното съгласие и на двете страни по споразумението. Комитетът за търговия и развитие КАРИФОРУМ—ЕО изготвя допълнителен списък с петнадесет (15) лица, притежаващи експертни познания по въпросите, обхванати от глави 4 и 5 от дял IV.

Връзка със задълженията към СТО

1. Арбитражните комитети, създадени съгласно настоящото споразумение, не решават спорове относно правата и задълженията, съгласно Споразумението за създаване на СТО, на всяка страна по споразумението или на подписали държави от КАРИФОРУМ.
2. Прибягването до разпоредбите за уреждане на спорове на настоящото споразумение не засяга действия в рамките на СТО, включително действия по уреждане на спорове. Въпреки това, когато една страна по споразумението или подписала държава от КАРИФОРУМ, е започнала процедура за уреждане на спор по отношение на определена мярка съгласно член 206, параграф 1 от настоящия протокол или съгласно Споразумението за СТО, тя не може да предприема процедура за уреждане на спор относно същата мярка пред другата организация, докато не приключи първата процедура. За целите на настоящия параграф процедурите за уреждане на спорове съгласно Споразумението за СТО се смятат за предприети, когато страна по споразумението или подписала държава от КАРИФОРУМ поиска създаването на комитет съгласно член 6 от

Споразумението относно правилата и процедурите, регламентиращи уреждането на спорове в СТО.

3. Нищо в настоящото споразумение не възпрепятства една страна по споразумението или подписала държава от КАРИФОРУМ да прилага преустановяване на задълженията, разрешено от Органа за уреждане на спорове на СТО. Нищо в споразумението за СТО не възпрепятства страните по споразумението да суспендират предимствата по смисъла на настоящото споразумение.

Член 223

Срокове

1. Всички срокове, посочени в настоящата част, включително сроковете, в които арбитражните комитети трябва да оповестят постановленията си, се пресмятат в календарни дни от деня след акта или факта, за които се отнасят.
2. Всеки срок, посочен в настоящата част, може да бъде удължен по взаимно съгласие на страните по споразумението.

ЧАСТ IV

ОБЩИ ИЗКЛЮЧЕНИЯ

Член 224

Клауза за общи изключения

1. При условие че подобни мерки не се прилагат по начин, който представлява средство за произволна или необоснована дискриминация между страните по споразумението, в които съществуват сходни условия, или средство за прикрито ограничаване на търговията със стоки и услуги или на правото на установяване, нищо в настоящото споразумение не се тълкува по начин, който възпрепятства приемането или прилагането от ЕО като страна по споразумението, от държавите от КАРИФОРУМ или от подписала държава от КАРИФОРУМ на мерки, които:
 - а) са необходими за защита на обществената сигурност и обществения морал³¹ или за поддържане на обществения ред;
 - б) са необходими за защита на живота или здравето на хора, животни или растения;

³¹ Страните по споразумението се споразумяват, че в съответствие с дял IV, глава 5 необходимите мерки за борба с детския труд се приравняват на мерки, необходими за защита на обществения морал или мерки, необходими за защита на здравето.

в) са необходими за осигуряване спазването на законови или подзаконови нормативни актове, които не се разминават с разпоредбите на настоящото споразумение, включително и такива, които се отнасят до:

- i) предотвратяване на заблуждаващи и измамни практики или до справяне с последиците от неизпълнение на договори;
 - ii) защита на личната сфера на лицата във връзка с обработката и разпространението на лични данни и защита на конфиденциалността на личните сведения и сметки;
 - iii) безопасност;
 - iv) митническо правоприлагане; или
 - v) защита на правата на интелектуална собственост;
- г) се отнасят до внасянето или изнасянето на злато или сребро;
- д) са необходими за защита на националните богатства с артистична, историческа или археологическа стойност;
- е) се отнасят до опазването на изчерпаемите природни ресурси, ако подобни мерки се прилагат ефективно заедно с ограничения по отношение на националното производство или потребление на стоки, националното предоставяне или потребление на услуги и по отношение на националните инвеститори;
- ж) се отнасят до продукти от труд на затворници; или
- з) са в несъответствие с членове 68 и 77, при условие че разликата в третирането цели да осигури ефективно или справедливо облагане или събиране на преки данъци във връзка с икономически дейности, инвеститори или доставчици на услуги от ЕО като страна по споразумението или от подписала държава от КАРИФОРУМ³².

³²

Мерките, целящи да осигурят справедливо или ефективно облагане или събиране на преки данъци, включват мерки, предприети от ЕО като страна по споразумението или от подписала държава от КАРИФОРУМ по силата на данъчната ѝ система, които: i) се прилагат към установените другаде инвеститори и доставчици на услуги в потвърждение на факта, че данъчното задължение на установените другаде лица се определя въз основа на облагаемите единици, които произхождат или се намират на територията на ЕО като страна по споразумението или на територията на подписала държава от КАРИФОРУМ; или ii) се прилагат към установените другаде лица с цел да се гарантира налагането или събирането на данъци на територията на ЕО като страна по споразумението или на територията на подписала държава от КАРИФОРУМ; или iii) се прилагат към установени другаде лица или лица, установени на съответната територия, с цел да се предотврати избягването на данъчно облагане или укриването на данъци, включително мерки за спазването на данъчните задължения; или iv) се прилагат към потребители на услуги, предоставяни на или от територията на другата страна по споразумението, с цел да се гарантира налагането или събирането от такива потребители на данъци, които произтичат от източници на територията на ЕО като страна по споразумението или на подписала държава от КАРИФОРУМ; или v) разграничават инвеститори и доставчици на услуги, които подлежат на облагане за облагаеми в целия свят единици от други инвеститори и доставчици на услуги, в потвърждение на разликата в естеството на данъчната основа в техните случаи; или vi) определят, насочват или разпределят доход, печалба, приход, загуба, удържа

2. Разпоредбите на дял II и на приложение IV не се прилагат по отношение на съответните системи за социална сигурност на ЕО като страна по споразумението и на подписалите държави от КАРИФОРУМ или по отношение на дейности, които са свързани, дори и случайно, с упражняването на официална власт в рамките на територията на всяка страна по споразумението.

Член 225

Исключения в интерес на сигурността

1. Нищо в настоящото споразумение не се тълкува така, че:
- а) да се изисква от ЕО като страна по споразумението или от подписала държава от КАРИФОРУМ да предоставя информация, разкриването на която е считано от нея като противоречащо на нейни основни интереси в областта на сигурността;
 - б) да възпрепятства ЕО като страна по споразумението или подписала държава от КАРИФОРУМ да предприема някакво действие, което тя смята за необходимо за защита на нейни основни интереси в областта на сигурността и което е:
 - i) свързано с дележа на материали и материали за ядрен синтез или с материали, от които те се получават;
 - ii) свързано с икономически дейности, осъществявани с пряката или косвена цел за извършване на доставки или снабдяване на военен обект;
 - iii) свързано с производството или търговията с оръжия, муниции и военни материали;
 - iv) свързано с държавни поръчки, които са абсолютно необходими за целите на националната сигурност и националната отбрана; или
 - v) предприето във военно време или при други извънредни обстоятелства, свързани с международните отношения; или
 - в) да възпрепятства ЕО като страна по споразумението или подписала държава от КАРИФОРУМ да предприема каквото и да е действие по изпълнение на поети от нея задължения по поддържане на международния мир и сигурност.

или кредит на установени на съответната територия лица или клонове или между свързани лица или клонове на едно и също лице, с цел да защитят данъчната основа на ЕО като страна по споразумението или на подписала държава от КАРИФОРУМ. Данъчните термини или концепции в буква з) на настоящата разпоредба и в настоящата бележка под линия са определени в съответствие с дефинициите и концепциите, или еквивалентни или подобни дефиниции и концепции, по силата на вътрешното право на ЕО като страна по споразумението или на предприемащата мярката подписала държава от КАРИФОРУМ.

2. Комитетът за търговия и развитие КАРИФОРУМ—ЕО се информира във възможно най-голяма степен както относно мерки, предприети по силата на параграф 1, букви б) и в), така и относно тяхното прекратяване.

Член 226

Данъчно облагане

1. Нищо в настоящото споразумение или в което и да е споразумение, прието по силата на настоящото, не се тълкува така, че да възпрепятства ЕО като страна по споразумението или подписала държава от КАРИФОРУМ при прилагането на съответните разпоредби на данъчното им законодателство да правят разграничение между данъкоплатци, които не се намират в еднаква ситуация особено по отношение на мястото им на пребиваване или по отношение на мястото, в което е инвестиран капиталът им.
2. Нищо в настоящото споразумение или в което и да е споразумение, прието по силата на настоящото, не се тълкува така, че да възпрепятства приемането или прилагането на каквато и да е мярка, която цели предотвратяване на избягването на данъчно облагане или на укриването на данъци в съответствие с данъчните разпоредби на спогодбите за избягване на двойното данъчно облагане или с други данъчни споразумения или с националното фискално законодателство.
3. Нищо в настоящото споразумение не засяга правата и задълженията на ЕО като страна по споразумението или на подписала държава от КАРИФОРУМ, които произтичат по силата на някаква данъчна конвенция. В случай на някакво несъответствие между настоящото споразумение и такава конвенция, въпросната конвенция има превес в рамките на несъответствието.

ЧАСТ V

ИНСТИТУЦИОНАЛНИ РАЗПОРЕДБИ

Член 227

Съвместен съвет КАРИФОРУМ—ЕО

1. Създава се Съвместен съвет КАРИФОРУМ—ЕС, натоварен с надзора на изпълнението на настоящото споразумение. Съвместният съвет КАРИФОРУМ—ЕО провежда срещи на министерско равнище редовно, най-малко веднъж на две години, и извънредно, когато обстоятелствата го налагат и при съгласие на страните.
2. Без да се засягат функциите на Съвета на министрите, определени в член 15 от споразумението от Котону, Съвместният съвет КАРИФОРУМ—ЕО като цяло отговаря за функционирането и изпълнението на настоящото споразумение и наблюдава постигането на целите на последното. Той проучва също всеки сериозен проблем, възникващ в рамките на настоящото споразумение, както и

всеки двустранен, многостранен или международен въпрос от общ интерес, засягащ търговията между страните по споразумението.

3. Съвместният съвет КАРИФОРУМ—ЕО проучва също така предложения и препоръки на страните по споразумението относно преразглеждането на настоящото споразумение.

Член 228

Състав и процедурен правилник

1. Съвместният съвет КАРИФОРУМ—ЕО се състои, от една страна, от членовете на Съвета на Европейския съюз и членовете на Европейската комисия, и, от друга страна, от представителите на правителствата на подписалите споразумението държави от КАРИФОРУМ.
2. Държавите от КАРИФОРУМ упълномощават един от техните представители да действа от тяхно име по всички въпроси, попадащи в обхвата на настоящото споразумение, за които са се споразумели да действат колективно.
3. Съвместният съвет КАРИФОРУМ—ЕО изготвя своя процедурен правилник.
4. Съвместният съвет КАРИФОРУМ—ЕО се председателства на ротационен принцип от представител на ЕО като страна по споразумението и от представител на КАРИФОРУМ в съответствие с разпоредбите, установени в процедурния му правилник. Съвместният съвет КАРИФОРУМ—ЕО предоставя периодични доклади относно функционирането на настоящото споразумение на Съвета на министрите, създаден съгласно член 15 от споразумението от Котону.
5. Членовете на Съвместния съвет КАРИФОРУМ—ЕО могат да бъдат представлявани в съответствие с условията, установени в процедурния му правилник.

Член 229

Правомощия и процедури за вземане на решения

1. С цел постигане на целите на настоящото споразумение Съвместният съвет КАРИФОРУМ—ЕО разполага с правомощия да взема решения по отношение на всички въпроси, обхванати от споразумението.
2. Вzetите решения са задължителни за страните по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ, които предприемат всички необходими мерки за изпълнението на въпросните решения в съответствие с вътрешните правила на всяка страна по споразумението и подписала държава от КАРИФОРУМ.
3. Съвместният съвет КАРИФОРУМ—ЕО може също да отправя съответни препоръки.

4. По въпросите, по които подписалите държави от КАРИФОРУМ се споразумяват да действат колективно, Съвместният съвет КАРИФОРУМ—ЕО приема решения и препоръки по взаимно съгласие на страните. По въпросите, по които подписалите държави от КАРИФОРУМ не са се споразумели да действат колективно, приемането на всяко едно решение изисква съгласието на съответната подписала държава или държави от КАРИФОРУМ.

Член 230

Комитет за търговия и развитие КАРИФОРУМ—ЕО

1. При изпълнение на своите задължения Съвместният съвет се подпомага от Комитет за търговия и развитие КАРИФОРУМ—ЕО, който се състои от представители на страните по споразумението, обикновено на равнище висши служители. Държавите от КАРИФОРУМ упълномощават един от своите представители да действа от тяхно име по всички въпроси, попадащи в обхвата на настоящото споразумение, за които са се споразумели да действат колективно. Всяка страна по споразумението или подписала държава от КАРИФОРУМ може да представи на вниманието на Комитета всякакъв проблем, свързан с прилагането на споразумението или с постигането на целите му.
2. Съвместният съвет КАРИФОРУМ—ЕО изготвя процедурния правилник на Комитета за търговия и развитие КАРИФОРУМ—ЕО. Комитетът за търговия и развитие КАРИФОРУМ—ЕО се председателства на ротационен принцип за период от една година от представител на всяка от страните по споразумението. Той докладва ежегодно на Съвместния съвет КАРИФОРУМ—ЕО.
3. Комитетът за търговия и развитие КАРИФОРУМ—ЕО изпълнява по-специално следните функции:
 - a) В областта на търговията:
 - i) осъществява надзор и носи отговорност за изпълнението и правилното прилагане на разпоредбите на споразумението, както и разглежда и препоръчва приоритети за сътрудничество в това отношение;
 - ii) наблюдава по-нататъшното уточняване на разпоредбите на настоящото споразумение и прави оценка на постигнатите при неговото прилагане резултати;
 - iii) предприема действия за избягване и уреждане на спорове, които могат да възникнат относно тълкуването или прилагането на споразумението, в съответствие с разпоредбите на част III;
 - iv) подпомага Съвместния съвет КАРИФОРУМ—ЕО при осъществяване на дейността му;

- v) наблюдава развитието на регионалната интеграция и на икономическите и търговските отношения между страните по споразумението;
 - vi) наблюдава и оценява приноса от прилагането на настоящото споразумение за устойчивото развитие на страните по споразумението;
 - vii) обсъжда и предприема действия, които могат да подпомогнат търговията, инвестициите и възможностите за бизнес между страните по споразумението; както и
 - viii) обсъжда всякакви въпроси, които се отнасят до настоящото споразумение, както и всякакъв въпрос, който може да повлияе на постигането на неговите цели.
- б) В областта на развитието:
- i) подпомага Съвместния съвет КАРИФОРУМ—ЕО при осъществяването на функциите му във връзка с въпроси от областта на сътрудничеството за развитие, попадащи в обхвата на настоящото споразумение;
 - ii) наблюдава изпълнението на установените в настоящото споразумение разпоредби за сътрудничество и да координира такива действия с трети страни донори;
 - iii) прави препоръки относно сътрудничеството между страните по споразумението в областта на търговията;
 - iv) преразглежда периодично определените в настоящото споразумение приоритети за сътрудничество, както и да отправя съответно препоръки относно включването на нови приоритети; както и
 - v) преразглежда и обсъжда въпроси относно сътрудничеството в областта на регионалната интеграция и изпълнението на настоящото споразумение.

4. При изпълнението на функциите си Комитетът за търговия и развитие КАРИФОРУМ—ЕО може:

- а) да създава всякакви специални комитети или органи, занимаващи се с въпроси от неговата компетенция, и да упражнява надзор над тях, както и да определя техния състав, задължения и процедурни правилници;
- б) да се среща по всяко време, договорено от страните по споразумението;
- в) да разглежда всякакви въпроси, попадащи в обхвата на настоящото споразумение и да предприема подходящи действия при изпълнението на функциите си; както и

г) да взема решения или да отправя препоръки в случаите, когато това е предвидено в настоящото споразумение или когато такива правомощия по изпълнението са му били делегирани от Съвместния съвет КАРИФОРУМ—ЕО. В такива случаи Комитетът взема решения или отправя препоръки в съответствие с условията, установени в член 229, параграф 4.

5. По принцип Комитетът за търговия и развитие КАРИФОРУМ—ЕО се среща за цялостен преглед на изпълнението на настоящото споразумение веднъж годишно на дата и с дневен ред, предварително съгласувани между страните по споразумението, като едната година домакин на срещата е ЕО като страна по споразумението, а следващата година — държава от КАРИФОРУМ. За да упражнява функциите, предвидени в параграф 3, точки а) и б), Комитетът заседава в специални работни сесии.

Член 231

Парламентарен комитет КАРИФОРУМ—ЕО

1. Създава се Парламентарен комитет КАРИФОРУМ—ЕО. Той представлява форум за срещи и обмен на мнения между членовете на Европейския парламент и на законодателните органи на държавите от КАРИФОРУМ. Той провежда срещи на определяни от самия него интервали от време и си сътрудничи със Съвместната парламентарна асамблея, предвидена в член 17 от споразумението от Котону.
2. Парламентарният комитет КАРИФОРУМ—ЕО се състои от членове на Европейския парламент, от една страна, и от членове на законодателните органи на държавите от КАРИФОРУМ, от друга. Представители на страните по споразумението могат да присъстват на заседанията на Парламентарния комитет КАРИФОРУМ—ЕО.
3. Парламентарният комитет КАРИФОРУМ—ЕО изготвя свой процедурен правилник и информира Съвместния съвет КАРИФОРУМ—ЕО за това.
4. Парламентарният комитет КАРИФОРУМ—ЕО се председателства на ротационен принцип от член на Европейския парламент и от представител на законодателен орган на държава от КАРИФОРУМ в съответствие с разпоредбите, установени в процедурния му правилник.
5. Парламентарният комитет КАРИФОРУМ—ЕО може да иска от Съвместния съвет КАРИФОРУМ—ЕО информация, която е от значение за изпълнението на настоящото споразумение, а Съвместният съвет КАРИФОРУМ—ЕО предоставя на Комитета поисканата информация.
6. Парламентарният комитет КАРИФОРУМ—ЕО се информира относно решенията и препоръките на Съвместния съвет КАРИФОРУМ—ЕО.
7. Парламентарният комитет КАРИФОРУМ—ЕО може да отправя препоръки до Съвместния съвет КАРИФОРУМ—ЕО и до Комитета за търговия и развитие КАРИФОРУМ—ЕО.

Консултативен комитет КАРИФОРУМ—ЕО

1. Създава се Консултативен комитет КАРИФОРУМ—ЕО със задачата да оказва съдействие на Съвместния съвет КАРИФОРУМ—ЕО за насърчаване на диалога и сътрудничеството между представителите на организации на гражданското общество, включително на академичната общност, и социалните и икономическите партньори. Такъв диалог и сътрудничество обхващат всички икономически, социални и екологични аспекти на въпроси, които възникват при изпълнението на настоящото споразумение, свързани с отношенията между ЕО като страна по споразумението и държавите от КАРИФОРУМ.
2. Решение относно участието в Консултативния комитет КАРИФОРУМ—ЕО се взема от Съвместния съвет КАРИФОРУМ—ЕО, с цел да се осигури широко представяне на всички заинтересовани страни.
3. Консултативният комитет КАРИФОРУМ—ЕО осъществява дейностите си въз основа на допитване от страна на Съвместния съвет КАРИФОРУМ—ЕО или по своя собствена инициатива и отправя препоръки към Съвместния съвет КАРИФОРУМ—ЕО. Представители на страните по споразумението могат да присъстват на заседанията на Консултативния комитет КАРИФОРУМ—ЕО.
4. Консултативният комитет КАРИФОРУМ—ЕО приема свой процедурен правилник със съгласието на Съвместния съвет КАРИФОРУМ—ЕО.
5. Консултативният комитет КАРИФОРУМ—ЕО може да отправя препоръки към Съвместния съвет КАРИФОРУМ—ЕО и към Комитета за търговия и развитие КАРИФОРУМ—ЕО.

ЧАСТ VI

ОБЩИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

Дефиниране на страните по споразумението и изпълнение на задълженията

1. Договарящи се страни по настоящото споразумение са Антигуа и Барбуда, Бахамска общност, Барбадос, Белиз, Доминика, Доминиканска република, Гренада, Република Гаяна, Република Хаити, Ямайка, Сейнт Кристофър и Невис, Сейнт Лусия, Сейнт Винсът и Гренадини, Република Суринам и Република Тринидад и Тобаго, наричани по-долу „държави от КАРИФОРУМ“, от една страна, и Европейската общност или нейните държави-членки, или Европейската общност и нейните държави-членки, в съответните им сфери на компетентност, които произтичат от Договора за създаване на Европейската общност, наричани по-долу „ЕО като страна по споразумението“, от друга страна.
2. За целите на настоящото споразумение държавите от КАРИФОРУМ се споразумяват да действат колективно.

3. За целите на настоящото споразумение терминът „страна по споразумението“ се отнася според случая до държавите от КАРИФОРУМ, действащи колективно, или до ЕО като страна по споразумението. Терминът „страни по споразумението“ се отнася до държавите от КАРИФОРУМ, действащи колективно, и до ЕО като страна по споразумението.
4. Когато се предвижда или изисква индивидуално действие с цел упражняване на права или спазване на задължения по силата на настоящото споразумение, се използва определението „подписали държави от КАРИФОРУМ“.
5. Страните по споразумението или подписалите държави от КАРИФОРУМ, в зависимост от случая, приемат всякакви общи или специфични мерки, изисквани от тях с цел изпълнение на задълженията им по настоящото споразумение, и гарантират, че те съответстват на целите, установени в настоящото споразумение.

Член 234

Координатори и обмен на информация

1. С цел улесняване на комуникацията и гарантиране на ефективното прилагане на споразумението, ЕО като страна по споразумението, държавите от КАРИФОРУМ колективно и всяка подписала държава от КАРИФОРУМ упълномощават свой координатор по временното прилагане на настоящото споразумение. Упълномощаването на координатори не засяга определени действия за упълномощаване на компетентни органи по специфични разпоредби от настоящото споразумение.
2. По искане на която и да е страна по споразумението координаторът на другата страна по споразумението или на подписалата държава от КАРИФОРУМ посочва службата или служителя, отговарящи за всеки въпрос, свързан с изпълнението на настоящото споразумение, и предоставя необходимото съдействие за улесняване на комуникацията със страната по споразумението, която е отправила искането.
3. По искане на която и да е страна по споразумението и в законово допустимата степен, всяка страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ предоставят информация чрез координаторите си и отговарят своевременно на всякакви въпроси във връзка с действащи или предложени мерки, които биха могли да засегнат търговията между страните по споразумението. Страните се споразумяват да осъществяват обмена на информация чрез координатора за КАРИФОРУМ във възможно най-голяма степен.

Член 235

Прозрачност

1. Всяка страна по споразумението и подписала държава от КАРИФОРУМ гарантира, че всички закони, подзаконови актове, процедури или

административни разпоредби от общо приложение, както и всички международни ангажменти, свързани с всяка обхваната от настоящото споразумение търговска тематика, са своевременно публикувани или са обществено достъпни и доведени до знанието на другата страна по споразумението.

2. Без да се засягат специфичните разпоредби на настоящото споразумение относно прозрачността, посочената в настоящия член информация се счита за предоставена, когато информацията е била съобщена чрез подходящо нотифициране на СТО или когато информацията е станала достъпна на официалната, обществено достъпна и безплатна интернет страница на съответната страна по споразумението или на подписалата държава от КАРИФОРУМ.
3. Нищо в настоящото споразумение не изисква от която и да е страна по споразумението или от подписалите държави от КАРИФОРУМ да предоставят поверителна информация, чието разкриване би възпрепятствало правоприлагането или въобще би противоречало на обществен интерес, или би накърнило законни търговски интереси на определени публични или частни предприятия, освен в степен, до която разкриването може да е необходимо в контекста на процедура по уреждане на спор по силата на част III от настоящото споразумение. Когато такова разкриване на информация е счтено за необходимо от установения по силата на член 207 комитет, последният гарантира пълната защита на поверителността.

Член 236

Диалог по финансови въпроси

Страните по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ се споразумяват да насърчават диалога и прозрачността и да обменят добри практики в областта на данъчната политика и администрацията.

Член 237

Сътрудничество в борбата срещу незаконните финансови дейности

ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ се ангажират да предотвратяват и да се борят с незаконни дейности, измами и корупция, пране на пари и финансиране на тероризма, като предприемат необходимите законови и административни мерки за спазване на международните стандарти, включително на установените такива в Конвенцията на ООН срещу корупцията, Конвенцията на ООН срещу транснационалната организирана престъпност и нейните протоколи, и Конвенцията на ООН за борба с финансирането на тероризма. ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ се споразумяват да обменят информация и да си сътрудничат в тези области.

Член 238

Регионални предпочитания

1. Нищо в настоящото споразумение не задължава страна по споразумението да разширява към друга страна по настоящото споразумение всяко по-благоприятно третиране, което се прилага в рамките на всяка от страните по споразумението като част от съответния процес по регионална интеграция, в който тя участва.
2. Всяка подписала държава от КАРИФОРУМ се ползва от всяко по-благоприятно третиране или предимство, което може да бъде предоставено по силата на настоящото споразумение от която и да е измежду подписалите държави от КАРИФОРУМ на ЕО като страна по споразумението.
3. Независимо от параграф 2:
 - i) След подписването на настоящото споразумение всяко по-благоприятно третиране или предимство става незабавно приложимо по отношение на всички продукти, които попадат под обмיתяване с нулева ставка, както е посочено в приложение III.
 - ii) Една година след подписването на настоящото споразумение всяко по-благоприятното третиране или предимство става приложимо между държавите от КАРИФОРУМ, които включват „по-развитите страни“ от Карибската общност (Бахамската общност, Барбадос, Гаяна, Република Суринам и Република Тринидад и Тобаго) и Доминиканската република по отношение на всички останали продукти, определени в приложение III и в разпоредбите на приложение IV.
 - iii) Две години след подписването на настоящото споразумение всяко по-благоприятно третиране или предимство става приложимо между държавите от КАРИФОРУМ, които включват „по-слабо развитите страни“ от Карибската общност (Антигуа и Барбуда, Белиз, Доминика, Гренада, Сейнт Кристофър и Невис, Сейнт Лусия и Сейнт Винсент и Гренадини) и Доминиканската република по отношение на всички останали продукти, определени в приложение III и в разпоредбите на приложение IV. В период от пет години след датата на подписване на настоящото споразумение от Република Хаити няма да се изисква да разширява към Доминиканската република всяко подобно по-благоприятно третиране или предимство.

Член 239

Най-отдалечените региони на Европейската общност

1. Като се има предвид географската близост на най-отдалечените региони на Европейската общност с държавите от КАРИФОРУМ и с цел заздравяване на икономическите и социалните връзки между въпросните региони и държавите от КАРИФОРУМ, страните по споразумението полагат усилия по-специално за улесняване на сътрудничеството във всички области, обхванати от настоящото споразумение, както и да улесняват търговията със стоки и услуги, да насърчават инвестициите и да способстват за транспортните и комуникационните връзки между най-отдалечените региони и държавите от КАРИФОРУМ.

2. Постигането на заявените в параграф 1 цели се осъществява, когато е възможно, чрез насърчаване на съвместното участие на държавите от КАРИФОРУМ и на най-отдалечените региони в рамкови и специфични програми на Европейската общност в обхванатите от настоящото споразумение области.
3. С цел насърчаване на сътрудничеството между държавите от КАРИФОРУМ и най-отдалечените региони на Европейската общност в обхванати от настоящото споразумение области, ЕО като страна по споразумението ще полага усилия да осигури координация между различните финансови инструменти на политиките на Европейската общност за сближаване и развитие.
4. Нищо в настоящото споразумение не възпрепятства ЕО като страна по споразумението да прилага съществуващи мерки, целящи да отговорят на структурната социална и икономическа ситуация на най-отдалечените райони по силата на член 299, параграф 2 от Договора за създаване на Европейската общност.

Член 240

Затруднения с платежния баланс

1. Когато някоя подписала държава от КАРИФОРУМ или ЕО като страна по споразумението изпитва сериозни затруднения, свързани с платежния баланс или с външната финансова позиция, или поради опасения от настъпването на такива, тя може да предприеме или да запази ограничителни мерки по отношение на търговията със стоки и услуги и по отношение на правото на установяване.
2. Подписалите държави от КАРИФОРУМ и ЕО като страна по споразумението полагат усилия за избягване прилагането на ограничителните мерки, посочени в параграф 1.
3. Всяка предприета или запазена по силата на настоящия член ограничителна мярка е недискриминационна и с ограничен срок на действие, и не надхвърля необходимото за справяне със ситуацията, свързана с платежния баланс и с външната финансова позиция. Такива мерки са в съответствие с условията, установени в споразуменията на СТО, и са в съгласие с Устава на Международния валутен фонд, в зависимост от случая.
4. Когато някоя подписала държава от КАРИФОРУМ или ЕО като страна по споразумението е запазило или предприело ограничителни мерки или някакви изменения към такива мерки, тя своевременно ги нотифицира пред другата страна по споразумението и представя във възможно най-кратки срокове график относно тяхното премахване.
5. Своевременно се провеждат консултации в рамките на Комитета за търговия и развитие КАРИФОРУМ—ЕО. Такива консултации преценяват ситуацията с платежния баланс на съответните подписали държави от КАРИФОРУМ или на

ЕО като страна по споразумението и приетите или запазени по силата на настоящия член ограничения, като отчитат, *inter alia*, фактори като:

- а) естеството и степента на затрудненията с платежния баланс и външната финансова позиция;
- б) външната икономическа и търговска конюнктура;
- в) други възможни корективни мерки.

Консултациите обръщат внимание на съответствието на всякакви ограничителни мерки с параграфи 3 и 4. Всички констатации за статистически и други факти, представени от Международния валутен фонд, отнасящи се до валутен обмен, парични резерви и платежен баланс, се приемат, и заключенията се основават на оценката на Фонда за платежния баланс и външната финансова позиция на съответната държава от КАРИФОРУМ или ЕО като страна по споразумението.

Член 241

Отношение към Споразумението от Котону

1. В случай на каквото и да е несъответствие между разпоредбите на настоящото споразумение и разпоредбите от част 3, дял II от Споразумението от Котону, разпоредбите на настоящото споразумение имат превес, с изключение на разпоредбите относно сътрудничеството за развитие, съдържащи се в част 3, дял II от Споразумението от Котону.
2. Нищо в настоящото споразумение не се тълкува по начин, който възпрепятства приемането от ЕО като страна по споразумението или от подписала държава от КАРИФОРУМ на всякакви мерки по силата на настоящото споразумение, включително търговски мерки, които са счетени за подходящи по смисъла на член 11, буква б) и членове 96 и 97 от Споразумението от Котону и са предприети в съответствие с установените във въпросните членове процедури.

Член 242

Отношение към Споразумението за СТО

Страните по споразумението се споразумяват, че нищо в настоящото споразумение не изисква от тях или от подписала държава от КАРИФОРУМ да действат по начин, който не е в съответствие със задълженията им в рамките на СТО.

Член 243

Влизане в сила

1. Настоящото споразумение влиза в сила на първия ден от месеца, следващ месеца, през който страните по споразумението са нотифицирали една на друга приключването на необходимите за целта процедури.

2. Нотификациите се изпращат на Генералния секретар на Съвета на Европейския съюз и Генералният секретар е депозитар на настоящото споразумение.
3. До влизането в сила на споразумението Европейската общност и подписалите държави от КАРИФОРУМ се споразумяват да прилагат временно споразумението, изцяло или частично. Това може да бъде постигнато посредством временно прилагане по силата на законите на подписала страна или чрез ратифициране на споразумението. Временното прилагане се нотифицира пред депозитаря. Споразумението се прилага временно десет (10) дни след получаване на последната по реда на получаване нотификация за временно прилагане от Европейската общност или от всички подписали държави от КАРИФОРУМ. Временното прилагане се осъществява във възможно най-кратки срокове, но не по-късно от 30 юни 2008 г.
4. Независимо от параграф 3 Европейската общност и подписалите държави от КАРИФОРУМ могат да предприемат стъпки за прилагането на споразумението преди началото на временното прилагане в степен, до която това е възможно.

Член 244

Продължителност

1. Настоящото споразумение е безсрочно.
2. Всяка страна по споразумението или подписала държава от КАРИФОРУМ може да изпрати на другите писмено уведомление за намерението си да денонсира споразумението.
3. Денонсирането поражда действие шест месеца след уведомлението.

Член 245

Териториално приложение

Настоящото споразумение се прилага, от една страна, на териториите, на които се прилага Договорът за създаване на Европейската общност и при условията, установени в посочения договор, и, от друга страна, на териториите на подписалите държави от КАРИФОРУМ. Позоваванията на „територия“ в настоящото споразумение се разбират в този смисъл.

Член 246

Клауза за ревизия

1. Страните по споразумението се споразумяват да подхождат към разширяване и допълване на обхвата на настоящото споразумение в съответствие с съответното си законодателство посредством изменението му или сключването на споразумения относно конкретни сектори или дейности в светлината на натрупания при изпълнението му опит. Страните по споразумението могат също да пристъпят към ревизия на настоящото споразумение с цел включване в

обхвата му на асоциирани с Европейската общност отвъдморски страни и територии.

2. Във връзка с изпълнението на настоящото споразумение всяка страна по споразумението може да прави предложения, целящи адаптирането на сътрудничеството в областта на търговията въз основа на придобития по време на изпълнението му опит.
3. Страните по споразумението се споразумяват, че може да се наложи преразглеждане на настоящото споразумение поради изтичането на срока на действие на Споразумението от Котону.

Член 247

Присъединяване на нови държави-членки на ЕС

1. Съвместният съвет КАРИФОРУМ—ЕО се уведомява за всяка кандидатура на трета държава да стане член на Европейския съюз (ЕС). По време на преговорите между ЕС и държавата кандидатка ЕО като страна по споразумението предоставя на държавите от КАРИФОРУМ всяка информация от значение, като те от своя страна изразяват опасенията си пред ЕО като страна по споразумението, така че последната да е в състояние да ги вземе изцяло предвид. ЕО като страна по споразумението нотифицира държавите от КАРИФОРУМ за всяко присъединяване на нови членове към ЕС.
2. Всяка нова държава-членка на ЕС се присъединява към настоящото споразумение считано от датата на нейното присъединяване към ЕС чрез нарочна клауза в акта за присъединяване. Ако актът за присъединяване към ЕС не предвижда такова автоматично присъединяване към настоящото споразумение, въпросните държави-членки на ЕС се присъединяват чрез депозиране на акт за присъединяване пред Генералния секретариат на Съвета на Европейския съюз, който изпраща заверени копия на държавите от КАРИФОРУМ.
3. Страните по споразумението разглеждат ефектите върху настоящото споразумение от присъединяването на нови държави-членки на ЕС. Съвместният съвет КАРИФОРУМ—ЕО може да реши предприемането на всякакви преходни мерки или мерки за изменение, които могат да се окажат необходими.

Член 248

Присъединяване

1. Всяка карибска държава може да се присъедини към настоящото споразумение при условията, които могат да бъдат договорени между такава държава и ЕО като страна по споразумението и подписалите държави от КАРИФОРУМ и след одобрение в съответствие с приложимите законови процедури на ЕО като страна по споразумението, на подписалите държави от КАРИФОРУМ и на присъединяващата се държава.

2. Инструментът за присъединяване се депозира пред депозитаря.

Член 249

Автентични текстове

Настоящото споразумение е съставено в два екземпляра на български, чешки, датски, холандски, английски, естонски, фински, френски, немски, гръцки, унгарски, италиански, латвийски, литовски, малтийски, полски, португалски, румънски, словашки, словенски, испански и шведски език, като текстовете на всеки от тези езици са еднакво автентични.

Член 250

Приложения

Приложенията, протоколите и бележките под линия са неразделна част от настоящото споразумение. Допълнение 1 към приложение III е съставено само на английски език.